భగవద్దూర్వాస మహాముని కృత ఆర్యాద్విశతీ (శ్రీ లలితా స్తవరత్నమ్) స్తవమునకు

ప్రతిపదార్థ, తాత్పర్య విశేషములు (01 నుండి 197 శ్లోకముల వరకు)

మరియు శ్రీ లలితా కవచమ్ 1వ శ్లోకము నుండి 10వ శ్లోకము వరకు

వ్యాఖ్యాత : ఆచార్య తాడేపల్లి పతంజలి

క్రోధ భట్టారకుడు అనే గొప్ప ముని, అనసూయ, అత్రి అనే భార్యాభర్తలకు రుద్రుడిలా జన్మించారు. ఈయననే మనం దుర్వాస మహర్షి అని పిలుస్తాం. ఈ మహర్షి చాలా శక్తిమంతుడు, అందుకే మూడు ముఖ్యమైన పుస్తకాలు రాశారు. అవి: 1. శ్రీ దేవీ మహిమ్నా స్తోత్రము, 2. శ్రీ పరశంభు మహిమ్నాస్తుతి, 3. శ్రీ లలితాస్తవ రత్నము.

ఈ మూడు పుస్తకాల్లో, శ్రీ లలితా స్తవరత్నం అనే పుస్తకాన్ని 'ఆర్యా' అనే ఒక ప్రత్యేకమైన శ్లోకాల శైలిలో వ్రాసారు. 'శతకం' అంటే వంద శ్లోకాలు ఉండటం, 'ద్విశతి' అంటే రెండు వందల శ్లోకాలు ఉండటం. కాబట్టి, ఇందులో రెండు వందలకు పైగా శ్లోకాలు ఉండడం వల్ల పండితులు దీన్ని 'ఆర్యా ద్విశతి' అని పిలుస్తారు.

ఈ ఆర్యా ద్విశతిలో మొత్తం 10+197+08= 215 శ్లోకాలు ఉన్నాయి. ఇందులో శ్రీదేవి ఉండే నగరం (మణిద్వీపం) ఎలా ఉంటుందో వివరంగా వర్ణించారు. ఇది మనందరం ప్రతిరోజు చదువుకోవాల్సిన ముఖ్యమైన పుస్తకం.

ఈ గ్రంథాన్ని ప్రతిరోజు చదవడం వల్ల మన కోరికలన్నీ త్వరగా నెరవేరుతాయి. దేవుడిని నమ్మేవాళ్లంతా ఈ స్తోత్రాన్ని చదివి ఈ లోకంలోనూ, పరలోకంలోనూ సుఖంగా ఉండాలని కోరుకుంటున్నాను!

అచ్చు తప్పులను, అర్థ వివరణలోని దోషాలను అమ్మతో పాటు పాఠకులందరిని క్షమించమని ప్రార్థిస్తున్నాను! మీదృష్టికి వచ్చిన దోషాలను anjalit059@gmail.com మెయిల్ అడ్రస్కి పంపితే మీకు సదా కృతజ్ఞునిగా సవరించుకొంటాను.

శ్రీ ఆర్యాద్విశతి చదువబోయేముందు శ్రీ లలితా కవచమ్ 1వ శ్లోకము నుండి 10వ శ్లోకము వరకు ముందు పారాయణము చేసి, తరువాత శ్రీ ఆర్యాద్విశతి స్తోత్రము పారాయణ చేయవలయునని సంప్రదాయము. అందువలన శ్రీ లలితా కవచం అర్థ తాత్పర్యాలు మొదటగా చదువుకొందాం

శ్రీ లలితా కవచం అనేది దేవీ ఉపాసనలో అత్యంత పవిత్రమైన స్తోత్రాలలో ఒకటి. ఇది శ్రీ లలితా దేవి యొక్క వివిధ రూపాలను స్తుతిస్తూ, ఆమె రక్షణను కోరుతూ రచించబడింది. ఈ కవచం శరీర భాగాలను, సమయాన్ని, కుటుంబాన్ని, గుణాలను మరియు జీవన శక్తులను రక్షించమని దేవిని ప్రార్థిస్తుంది.

క్రింద ప్రతి శ్లోకానికి ప్రతిపదార్థం, అన్వయం, తాత్పర్యం, మరియు విశేషాలు వివరంగా ఇవ్వబడ్డాయి.

. --

శ్లోకం 1:

లలితా పాతు శిరోమే

లలాటమమ్బా చ మధుమతి రూపా!

భ్రూమధ్యం చ భవానీ

పుష్పశరా పాతు లోచన ద్వన్ద్వమ్!

ప్రతిపదార్థం:

- లలితా: శ్రీ లలితా దేవి.

- పాతు: రక్షించుగాక.

- మే శిరః : నా తలను (శిరస్సు).

- లలాటం: నీలం (లలాటం).

- అమ్బా: ఓ దేవీ.

- మధుమతి రూపా: తేనె వంటి మధురమైన రూపం కలిగిన దేవి.

- భ్రూమధ్యం: కనుబొమ్మల మధ్య భాగం.

- భవానీ: భవానీ దేవి (పార్వతీ రూపం).

- పుష్పశరా: పుష్ప బాణాలు ధరించిన దేవి (కామదేవుని బాణాలను సూచిస్తుంది).

- పాతు: రక్షించుగాక.

- లోచన ద్వన్ద్వం: రెండు కళ్ళు.

అన్వయం:

లలితా మే శిరః పాతు, అమ్బా మధుమతి రూపా లలాటం (పాతు), భవానీ భ్రూమధ్యం (పాతు), పుష్పశరా లోచన ద్వన్ద్వం పాతు.

తాత్పర్యం:

ఈ శ్లోకంలో శ్రీ లలితా దేవి తన వివిధ రూపాలలో భక్తుని తల, నీలం, కనుబొమ్మల మధ్య భాగం, మరియు కళ్ళను రక్షించమని ప్రార్థించబడింది. లలితా దేవి సర్వసౌందర్య స్వరూపిణి, మధుమతి రూపంలో మధురమైన ఆకర్షణను కలిగి ఉంటుంది. భవానీ రూపంలో ఆమె శక్తివంతమైన దేవతగా, పుష్పశరా రూపంలో ప్రేమ మరియు ఆకర్షణ శక్తిని సూచిస్తుంది.

విశేషాలు:

- లలితా: శ్రీ చక్ర రాజ స్వరూపిణి, సర్వమంగళ స్వరూపం. తల శరీరంలో అతి ముఖ్యమైన భాగం క-మధుమతి: ఈ రూపం దేవి యొక్క మాయాశక్తిని, ఆకర్షణను సూచిస్తుంది.

- భవానీ: శివుని శక్తి, సృష్టి-స్థితి-లయకారిణి. కనుబొమ్మల మధ్య భాగం ఆజ్ఞా చక్ర స్థానం, ఇది జ్ఞానానికి సంబంధించినది.

- పుష్పశరా: కామదేవుని బాణాలు పుష్పమయమైనవి, దేవి యొక్క సౌందర్య శక్తిని సూచిస్తాయి. కళ్ళు జ్ఞానేంద్రియాలలో ప్రధానమైనవి, వాటిని ఈ రూపం రక్షిస్తుంది.

శ్లోకం 2:

పాయా న్నాసాం బాలా

సుభగా దన్తాంశ్చ సున్దరీ జిహ్వామ్

అధరోష్ఠ మాదిశ క్తిః

చక్రేశీ పాతు మే సదా చుబుకమ్

ప్రతిపదార్థం:

- పాయాత్: రక్షించుగాక.

- నాసాం: ముక్కును.

- బాలా: బాలా త్రిపురసుందరీ (లలితా దేవి యొక్క యవ్వన రూపం).

- సుభగా: అందమైన, శుభకరమైన రూపం.

- దన్తాంశ్చ సున్దరీ: దంతాల సౌందర్యం కలిగిన దేవి.

- జిహ్వామ్: నాలుకను.

- అధరోష్ఠ: పెదవులు.

- ఆదిశ క్తిః: మాయాశక్తి లేదా ఆది శక్తి.

- చక్రేశీ: శ్రీ చక్రానికి అధిపతి అయిన దే□వి.

- పాతు: రక్షించుగాక.

- మే సదా: నన్ను ఎల్లప్పుడూ.

- చుబుకం: గడ్డం.

అన్వయం:

బాలా నాసాం పాయాత్, సుభగా దన్తాంశ్చ సున్దరీ జిహ్వాం (పాయాత్), మాదిశ క్తిః అధరోష్ఠ (పాయాత్), చక్రేశీ మే చుబుకం సదా పాతు.

తాత్పర్యం:

ఈ శ్లోకంలో బాలా త్రిపురసుందరీ ముక్కును, సుభగా రూపంలో దేవి నాలుకను, ఆది శక్తి రూపంలో పెదవులను, చక్రేశీ రూపంలో గడ్డాన్ని రక్షించమని ప్రార్థన. ఈ రూపాలు దేవి యొక్క యవ్వనం, సౌందర్యం, మాయాశక్తి, మరియు శ్రీ చక్రాధిపత్యాన్ని సూచిస్తాయి.

విశేషాలు:

- బాలా: లలితా దేవి యొక్క యవ్వన రూపం, సృష్టి శక్తిని సూచిస్తుంది. ముక్కు శ్వాసకు సంబంధించినది, జీవన శక్తిని రక్షిస్తుంది.

- సుభగా దత్తాంశ సున్దరీ: దేవి యొక్క దంత సౌందర్యం మాటల సౌందర్యాన్ని, నాలుక రుచి మరియు వాక్కును సూచిస్తుంది.

- ఆదిశ క్తిః: ఆది శక్తి రూపంలో మాయ మరియు సృజనాత్మక శక్తిని సూచిస్తుంది. పెదవులు వాక్కు మరియు భావ వ్యక్తీకరణకు సంబంధించినవి.

- చక్రేశీ: శ్రీ చక్రానికి అధిపతి, సర్వ శక్తుల సమాహారం. గడ్డం ముఖ సౌందర్యానికి చిహ్నం.

శ్లోకం 3:

కామేశ్వరీ చ కర్ణా

కామాక్షీ పాతు గణ్ణయో ర్యుగళమ్

శృంగారనాయికా ఽ వ్యాద్

వక్త్రం సింహాసనేశ్వరీ చ గళమ్

ప్రతిపదార్థం:

- కామేశ్వరీ: కామేశ్వరుని (శివుని) శక్తి రూపం.

- కర్ణా: చెవులు.

- కామాక్షీ: అందమైన కళ్ళు కలిగిన దేవి.

- పాతు: రక్షించుగాక.

- గణ్ణయోః యుగళం: రెండు బుగ్గలు.

- శృంగారనాయికా: ప్రేమ మరియు సౌందర్యానికి అధిపతి.

- అవ్యాద్: రక్షించుగాక.

- వక్త్రం: ముఖం.

- సింహాసనేశ్వరీ: శ్రీ చక్ర సింహాసనానికి అధిపతి.

- గళం: కంఠం (గొంతు).

అన్వయం:

కామేశ్వరీ కర్ణా పాతు, కామాక్షీ గణ్ణయోః యుగళం పాతు, శృంగారనాయికా వక్త్రం అవ్యాద్, సింహాసనేశ్వరీ గళం (పాతు).

తాత్పర్యం:

ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరీ చెవులను, కామాక్షీ బుగ్గలను, శృంగారనాయికా ముఖాన్ని, సింహాసనేశ్వరీ కంఠాన్ని రక్షించమని ప్రార్థన. ఈ రూపాలు దేవి యొక్క శివసామరస్యం, సౌందర్యం, ప్రేమ, మరియు శ్రీ చక్రాధిపత్యాన్ని సూచిస్తాయి.

విశేషాలు:

- కామేశ్వరీ: శివ-శక్తి సమన్వయ రూపం. చెవులు శబ్ద గ్రహణానికి సంబంధించినవి, వేద జ్ఞానాన్ని గ్రహించే శక్తిని సూచిస్తాయి.

- కామాక్షీ: కామాక్షీ దేవి సౌందర్య స్వరూపిణి. బుగ్గలు ముఖ సౌందర్యానికి చిహ్నం.

- శృంగారనాయికా: ప్రేమ మరియు ఆకర్షణ శక్తి. ముఖం సౌందర్యం మరియు భావ వ్యక్తీకరణకు సంబంధించినది.

- సింహాసనేశ్వరీ: శ్రీ చక్రంలోని సింహాసన రూపం, సర్వాధికార శక్తిని సూచిస్తుంది. కంఠం వాక్కు మరియు సత్యానికి సంబంధించినది.

శ్లోకం 4:

స్కన్ద ప్రసూశ్చ పాతు

స్కన్ధౌ బాహూ చ పాటలాంగీ మే

పాణీ చ పద్మనిలయా

పాయాదనిశం నఖావళిం విజయా

ప్రతిపదార్థం:

- స్కన్ద ప్రసూః: స్కందుని (కార్తికేయుని) తల్లి.
- స్కన్ధౌ: భుజాలు.
- బాహూ: చేతులు.
- పాటలాంగీ: ఎరుపు రంగు శరీరం కలిగిన దేవి.
- పాణీ: చేతులు (అరచేతులు).
- పద్మనిలయా: పద్మంలో నివసించే దేవి (లక్ష్మీ స్వరూపం).
- పాయాత్: రక్షించుగాక.
- అనిశం: ఎల్లప్పుడూ.
- నఖావళిం: గోళ్ళ సమూహం.
- విజయా: విజయ దేవి.

అన్వయం:

స్కన్ద ప్రసూః స్కన్ధౌ పాతు, పాటలాంగీ మే బాహూ (పాతు), పద్మనిలయా పాణీ (పాతు), విజయా అనిశం నఖావళిం పాయాత్.

తాత్పర్యం:

ఈ శ్లోకంలో స్కందుని తల్లి భుజాలను, పాటలాంగీ చేతులను, పద్మనిలయా అరచేతులను, విజయా గోళ్ళను రక్షించమని ప్రార్థన. ఈ రూపాలు దేవి యొక్క శక్తి, సౌందర్యం, సంపద, మరియు విజయాన్ని సూచిస్తాయి.

విశేషాలు:

- స్కన్ద ప్రసూః: పార్వతీ రూపం, శక్తి మరియు యుద్ధ శక్తిని సూచిస్తుంది. భుజాలు శక్తి మరియు భారం మోసే సామర్థ్యానికి చిహ్నం.
- పాటలాంగీ: ఎరుపు రంగు శక్తి మరియు ఆకర్షణను సూచిస్తుంది. చేతులు కర్మేంద్రియాలకు సంబంధించినవి.

- పద్మనిలయా: లక్ష్మీ స్వరూపం, సంపద మరియు శ్రేయస్సును సూచిస్తుంది. అరచేతులు దానం మరియు కర్మకు సంబంధించినవి.

- విజయా: విజయ దేవి, సాఫల్యాన్ని సూచిస్తుంది. గోళ్ళు శరీర రక్షణ మరియు సౌందర్యానికి చిహ్నం.

శ్లోకం 5:

కోదణ్డినీ చ వక్షః

కుక్షిం చావ్యాత్ కులాచల తనూజా

కల్యాణీ చ వలగ్నం

కటిం చ పాయాత్ కలాధర శిఖణ్డా

ప్రతిపదార్థం:

- కోదణ్డినీ: ధనుస్సు ధరించిన దేవి.

- వక్షః: ఛాతీ.

- కుక్షిం: కడుపు.

- ఆవ్యాత్: రక్షించుగాక.

- కులాచల తనూజా: హిమాలయ పుత్రి (పార్వతీ).

- కల్యాణీ: మంగళకరమైన దేవి.

- వలగ్నం: నడుము.

- కటిం: తుంటి.

- కలాధర శిఖణ్డా: చంద్రకళలను ధరించిన దేవి.

అన్వయం:

కోదణ్డినీ వక్షః పాతు, కులాచల తనూజా కుక్షిం ఆవ్యాత్, కల్యాణీ వలగ్నం (పాతు), కలాధర శిఖణ్డా కటిం పాయాత్.

తాత్పర్యం:

ఈ శ్లోకంలో కోదణ్డినీ ఛాతీని, కులాచల తనూజా కడుపును, కల్యాణీ నడుమును, కలాధర శిఖణ్డా తుంటిని రక్షించమని ప్రార్థన. ఈ రూపాలు దేవి యొక్క యుద్ధ శక్తి, మాతృత్వం, మంగళకరత్వం, మరియు చంద్ర సౌందర్యాన్ని సూచిస్తాయి.

విశేషాలు:

- కోదణ్డినీ: ధనుస్సు ధరించిన రూపం, రక్షణ మరియు యుద్ధ శక్తిని సూచిస్తుంది. ఛాతీ హృదయ స్థానం, ప్రేమ మరియు శక్తికి సంబంధించినది.

- కులాచల తనూజా: పార్వతీ రూపం, మాతృత్వం మరియు రక్షణను సూచిస్తుంది. కడుపు జీవన శక్తి మరియు పోషణకు సంబంధించినది.

- కల్యాణీ: మంగళకరమైన రూపం, శుభ ఫలితాలను సూచిస్తుంది. నడుము సౌందర్యం మరియు సమతుల్యతకు చిహ్నం.

- కలాధర శిఖణ్డా: చంద్రకళలు ధరించిన దేవి, సౌందర్యం మరియు శీతలత్వాన్ని సూచిస్తుంది. తుంటి శరీర బలం మరియు సౌందర్యానికి సంబంధించినది.

శ్లోకం 6:

ఊరుద్వయం చ పాయా

దుమా మృడానీ చ జానునీ రక్షేత్

జంఘే తు పోడశీ "మే

పాయాత్పాదౌ త్పాదౌ చ పాశసృణిహస్తా

ప్రతిపదార్థం:

- ఊరుద్వయం: రెండు తొడలను
- ఉమా: దుర్గా దేవి.
- మృడానీ: శివుని భార్య, పార్వతీ.
- జానునీ: మోకాళ్ళు.
- రక్షేత్: రక్షించుగాక.
- జంఘే: కాళ్ళు (పిక్కలు).
- పోడశీ: పదహారు కళల దేవి.
- పాయాత్: రక్షించుగాక.
- పాదౌ: పాదాలు.
- పాశసృణిహస్తా: పాశం మరియు అంకుశం ధరించిన దేవి.

అన్వయం:

ఉమా ఊరుద్వయం పాయాత్, మృడానీ జానునీ రక్షేత్, పోడశీ మే జంఘే (పాయాత్), పాశసృణిహస్తా పాదౌ పాయాత్.

తాత్పర్యం:

ఈ శ్లోకంలో దుర్గా తొడలను, మృడానీ మోకాళ్ళను, షోడశీ పిక్కలను, పాశసృణిహస్తా పాదాలను రక్షించమని ప్రార్థన. ఈ రూపాలు దేవి యొక్క రక్షణ, శివసామరస్యం, సర్వ కళలు, మరియు నియంత్రణ శక్తిని సూచిస్తాయి.

విశేషాలు:

- ఉమా: దుర్గా రూపం, శత్రు నాశన శక్తిని సూచిస్తుంది. తొడలు శరీర బలం మరియు స్థిరత్వానికి చిహ్నం.
- మృడానీ: శివుని శక్తి, శాంతి మరియు సమతుల్యతను సూచిస్తుంది. మోకాళ్ళు కదలిక మరియు సమతుల్యతకు సంబంధించినవి.
- షోడశీ: పదహారు కళల స్వరూపం, సర్వ విద్యలను సూచిస్తుంది. పిక్కలు కదలిక మరియు శక్తికి సంబంధించినవి.
- పాశసృణిహస్తా: పాశం (బంధనం) మరియు అంకుశం (నియంత్రణ) ధరించిన రూపం, జీవన నియంత్రణను సూచిస్తుంది. పాదాలు జీవన పయనానికి చిహ్నం.

శ్లోకం 7:

ప్రాతః పాతు పరా మాం

మధ్యాహ్నే పాతు మణిగృహాధీశా

శర్వాణ్యవతు చ సాయం

పాయాద్రాత్రౌ చ భైరవీ సాక్షాత్

ప్రతిపదార్థం:

- ప్రాతః: ఉదయం.
- పాతు: రక్షించుగాక.
- పరా: పరాశక్తి.
- మాం: నన్ను.
- మధ్యాహ్నే: మధ్యాహ్నం.
- మణిగృహాధీశా: రత్న గృహానికి అధిపతి.
- శర్వాణి: శివుని భార్య, పార్వతీ.
- అవతు: రక్షించుగాక.
- సాయం: సాయంకాలం.
- పాయాత్: రక్షించుగాక.
- రాత్రౌ: రాత్రి.

- భైరవీ: భైరవీ దేవి.

- సాక్షాత్: నేరుగా, స్వయంగా.

అన్వయం:

పరా ప్రాతః మాం పాతు, మణిగృహాధీశా మధ్యాహ్నే (మాం) పాతు, శర్వాణి సాయం అవతు, భైరవీ సాక్షాత్ రాత్రౌ (మాం) పాయాత్.

తాత్పర్యం:

ఈ శ్లోకంలో దేవి యొక్క వివిధ రూపాలు రోజులోని నాలుగు సమయాలలో భక్తుని రక్షించమని ప్రార్థించబడ్డాయి. పరాశక్తి ఉదయం, మణిగృహాధీశా మధ్యాహ్నం, శర్వాణి సాయంకాలం, భైరవీ రాత్రి సమయంలో రక్షణను అందిస్తాయి. ఈ రూపాలు దేవి యొక్క సర్వోన్నత శక్తి, సంపద, శాంతి, మరియు ఉగ్రతను సూచిస్తాయి.

విశేషాలు:

- పరా: పరాశక్తి, సర్వోన్నత శక్తి స్వరూపం. ఉదయం సృష్టి శక్తి మరియు కొత్త ఆరంభానికి సంబంధించినది.

- మణిగృహాధీశా: రత్న గృహంలో నివసించే దేవి, సంపద మరియు వైభవాన్ని సూచిస్తుంది. మధ్యాహ్నం కార్య సాఫల్య సమయం.

- శర్వాణి: శివుని శక్తి, శాంతి మరియు సమతుల్యతను సూచిస్తుంది. సాయంకాలం విశ్రాంతి మరియు ధ్యాన సమయం.

- భైరవీ: ఉగ్ర రూపం, రక్షణ మరియు శత్రు నాశన శక్తిని సూచిస్తుంది. రాత్రి భయం మరియు అజ్ఞానాన్ని నాశనం చేసే సమయం.

శ్లోకం 8:

భార్యాం రక్షతు గౌరీ

పాయాత్ పుత్రాంశ్చ బిన్దుగృహేపీఠా

శ్రీవిద్యా చ యశో మే

శీలం చావ్యాచ్చిరం మహారాజ్ఞీ

ప్రతిపదార్థం:

- భార్యాం: భార్యను.

- రక్షతు: రక్షించుగాక.

- గౌరీ: గౌరీ దేవి (పార్వతీ రూపం).

- పాయాత్: రక్షించుగాక.

- పుత్రాన్: పుత్రులను.

- బిన్దుగృహేపీఠా: బిన్దు స్థానంలోని శ్రీ చక్ర పీఠ దేవి.

- శ్రీవిద్యా: శ్రీవిద్యా స్వరూపిణి.

- యశః: కీర్తిని.

- శీలం: చరిత్ర, గుణాన్ని.

- ఆవ్యాత్: రక్షించుగాక.

- చిరం: ఎల్లప్పుడూ.

- మహారాజ్ఞీ: మహారాణి, సర్వాధిపతి.

అన్వయం:

గౌరీ భార్యాం రక్షతు, బిన్దుగృహేపీఠా పుత్రాన్ పాయాత్, శ్రీవిద్యా మే యశః (పాతు), మహారాజ్ఞీ శీలం చిరం ఆవ్యాత్.

తాత్పర్యం:

ఈ శ్లోకంలో గౌరీ భార్యను, బిన్దుగృహేపీఠా పుత్రులను, శ్రీవిద్యా కీర్తిని, మహారాజ్ఞీ గుణాన్ని రక్షించమని ప్రార్థన. ఈ రూపాలు దేవి యొక్క మాతృత్వం, శ్రీ చక్ర శక్తి, జ్ఞానం, మరియు సర్వాధిపత్యాన్ని సూచిస్తాయి.

విశేషాలు:

- గౌరీ: పార్వతీ రూపం, శాంతి మరియు కుటుంబ సౌఖ్యాన్ని సూచిస్తుంది. భార్య కుటుంబ శ్రేయస్సుకు చిహ్నం.

- బిన్దుగృహేపీఠా: శ్రీ చక్రంలోని బిన్దు స్థానం, సర్వ శక్తుల సమాహారం. పుత్రులు వంశ పరంపరకు చిహ్నం.

- శ్రీవిద్యా: శ్రీవిద్యా ఉపాసన స్వరూపం, జ్ఞానం మరియు కీర్తిని సూచిస్తుంది.

- మహారాజ్ఞీ: సర్వాధిపతి, గుణ సంరక్షణ మరియు నీతిని సూచిస్తుంది.

శ్లోకం 9:

పవనమయి! పావకమయి!

ణిమయి! వ్యోమమయి! కృపీటమయి!

రవిమయి! శశిమయి! దిఙ్మయి!

సమయమయి! ప్రాణమయి! శివేపాహి

ప్రతిపదార్థం:

- పవనమయి: వాయువుతో నిండిన దేవి.

- పావకమయి: అగ్నితో నిండిన దేవి.

-క్షో ణిమయి: భూమితో నిండిన దేవి.

- వ్యోమమయి: ఆకాశంతో నిండిన దేవి.

- కృపీటమయి: నీటితో నిండిన దేవి.

- రవిమయి: సూర్యునితో నిండిన దేవి.

- శశిమయి: చంద్రునితో నిండిన దేవి.

- దిఙ్మయి: దిక్కులతో నిండిన దేవి.

- సమయమయి: కాలంతో నిండిన దేవి.

- ప్రాణమయి: ప్రాణంతో నిండిన దేవి.

- శివే: ఓ శివే (దేవి).

- పాహి: రక్షించు.

అన్వయం:

పవనమయి, పావకమయి, క్షోణిమయి, వ్యోమమయి, కృపీటమయి, రవిమయి, శశిమయి, దిఙ్మయి, సమయమయి, ప్రాణమయి శివే పాహి.

తాత్పర్యం:

ఈ శ్లోకంలో దేవి సర్వ విశ్వ శక్తుల స్వరూపిణిగా స్తుతించబడింది. ఆమె వాయు, అగ్ని, భూమి, ఆకాశం, నీరు, సూర్యుడు, చంద్రుడు, దిక్కులు, కాలం, మరియు ప్రాణంతో నిండిన రూపంలో భక్తుని రక్షించమని ప్రార్థన. ఇది దేవి యొక్క సర్వవ్యాప్తత్వాన్ని సూచిస్తుంది.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకం దేవి యొక్క పంచభూతాత్మక స్వరూపం (వాయు, అగ్ని, భూమి, ఆకాశం, నీరు) మరియు సర్వవిశ్వ స్వరూపం (సూర్య, చంద్ర, దిక్కులు, కాలం, ప్రాణం)ను స్తుతిస్తుంది.

- ప్రాణమయి: జీవన శక్తి స్వరూపం, భక్తుని ఆత్మను రక్షిస్తుంది.

- ఈ శ్లోకం సమస్త విశ్వంలో దేవి యొక్క ఐక్యతను సూచిస్తూ, ఆమె సర్వత్రా వ్యాపించి ఉందని తెలియజేస్తుంది.

శ్లోకం 10:

కాలి! కపాలిని! శూలిని!

భైరవి! మాతఙ్గ! పఞ్చమి! త్రిపురే
వాగ్దేవి! విన్ధ్యవాసిని!
బాలే! భువనేశి! పాలయ! చిరం మామ్
ప్రతిపదార్థం:

- కాలి: కాళీ దేవి.
- కపాలిని: కపాలం ధరించిన దేవి.
- శూలిని: త్రిశూలం ధరించిన దేవి.
- భైరవి: భైరవీ దేవి.
- మాతఙ్గ: మాతంగీ దేవి.
- పఞ్చమి: పఞ్చమీ దేవి (దశమహావిద్యలలో ఒక రూపం).
- త్రిపురే: త్రిపురసుందరీ.
- వాగ్దేవి: సరస్వతీ దేవి.
- విన్ధ్యవాసిని: వింధ్య పర్వతంలో నివసించే దేవి.
- బాలే: బాలా త్రిపురసుందరీ.
- భువనేశి: విశ్వానికి అధిపతి.
- పాలయ: రక్షించు.
- చిరం: ఎల్లప్పుడూ.
- మామ్: నన్ను.

అన్వయం:

కాలి, కపాలిని, శూలిని, భైరవి, మాతఙ్గ, పఞ్చమి, త్రిపురే, వాగ్దేవి, విన్ధ్యవాసిని, బాలే, భువనేశి మామ్ చిరం పాలయ.

తాత్పర్యం:

ఈ శ్లోకంలో దేవి యొక్క వివిధ రూపాలు——కాళీ, కపాలినీ, శూలినీ, భైరవీ, మాతంగీ, పఞ్చమీ, త్రిపురసుందరీ, సరస్వతీ, వింధ్యవాసినీ, బాలా, భువనేశీ——భక్తుని ఎల్లప్పుడూ రక్షించమని ప్రార్థించబడ్డాయి. ఈ రూపాలు దేవి యొక్క ఉగ్రత, శక్తి, జ్ఞానం, సౌందర్యం, మరియు విశ్వాధిపత్యాన్ని సూచిస్తాయి.

విశేషాలు:

- కాళీ, కపాలినీ, శూలినీ, భైరవీ: దశమహావిద్యలలో ఉగ్ర రూపాలు, శత్రు నాశనం మరియు అజ్ఞాన నిర్మూలనకు సంబంధించినవి.

- మాతంగీ, పఞ్చమీ: జ్ఞానం, కళలు, మరియు శక్తి స్వరూపాలు.

- త్రిపురసుందరీ, బాలా: శ్రీవిద్యా స్వరూపాలు, సౌందర్యం మరియు శక్తిని సూచిస్తాయి.

- వాగ్దేవి: సరస్వతీ, వాక్కు మరియు జ్ఞానానికి అధిపతి.

- విన్ధ్యవాసిని: వింధ్య పర్వత దేవత, స్థానిక శక్తిని సూచిస్తుంది.

- భువనేశీ: విశ్వాధిపతి, సర్వం ఆమెలో సమాహితమై ఉందని సూచిస్తుంది.

- ఈ శ్లోకం దేవి యొక్క సర్వ రూపాలను స్తుతిస్తూ, భక్తుని సర్వత్రా రక్షించమని ప్రార్థిస్తుంది.

ఈ విధంగా శ్రీ లలితా కవచం దేవి యొక్క సర్వ శక్తులను, రూపాలను స్తుతిస్తూ, భక్తుని శరీరం, సమయం, కుటుంబం, గుణాలు, మరియు జీవన శక్తులను రక్షించమని ప్రార్థిస్తుంది. ఇది శ్రీవిద్యా ఉపాసనలో ముఖ్యమైన స్తోత్రం, దేవి యొక్క సర్వవ్యాప్తత్వం మరియు సర్వాధిపత్యాన్ని సూచిస్తుంది. పఠనం ద్వారా భక్తుడు శారీరక, మానసిక, ఆధ్యాత్మిక రక్షణను పొందుతాడు.

ఇక ఆర్యాద్విశతి అర్థ తాత్పర్యాలు తెలుసుకొందాం.

దూర్వాసో మహర్షి రచించిన ఆర్యా ద్విశతి అనే స్తోత్రంలో శ్రీనగరం (శ్రీచక్రం) గురించి వర్ణించబడింది. శ్రీమాత, శ్రీచక్రం, శ్రీవిద్యా——ఈ మూడూ ఒకటే. ఈ స్తోత్రంలో 200 శ్లోకాలు ఉన్నాయి, ఇవి అరుదైన ఆర్యా ఛందస్సులో రాయబడ్డాయి. ఇది శ్రీ మహాదేవిని కీర్తిస్తూ రచించిన పవిత్రమైన స్తోత్రం.

ఈ స్తోత్రం శ్రీచక్రంలోని బిందు స్థానంలో కామేశ్వరుని ఎడమ తొడపై ఆసీనురాలై, వివిధ ఆవరణలలోని దేవతలచే నిత్యం పూజలందుకునే శ్రీ రాజరాజేశ్వరీ అమ్మవారిని వర్ణిస్తుంది.

కంచి పరమాచార్యులు, శ్రీ చంద్రశేఖరేంద్ర సరస్వతీ స్వామి, ఈ స్తోత్రాన్ని చదివితే అమ్మవారి రూపం మనసు కళ్లముందు కనిపిస్తుందని చెప్పారు.

కంచి కామాక్షీ అమ్మవారి మూల స్వరూపం ఎదురుగా శ్రీచక్రాన్ని ప్రతిష్ఠించినది దూర్వాసో మహర్షే. ఆయన అమ్మవారిని కీర్తిస్తూ మూడు అద్భుత స్తోత్రాలు రచించారు:

1. లలితా స్తవరత్నం (ఆర్యా ద్విశతి),
2. త్రిపుర మహిమ్న స్తోత్రం (మంత్ర శాస్త్రంతో కూడినది),
3. పరాశంభు మహిమ్న స్తోత్రం.

లలితా స్తవరత్నం, అంటే ఆర్యా ద్విశతి, కామాక్షీ అమ్మవారి వైభవం, శ్రీచక్ర రహస్యాలను వివరిస్తుంది. కామాక్షీ అమ్మవారిని, శ్రీచక్ర రహస్యాలను వర్ణించే మూడు ప్రముఖ స్తోత్రాలు:

1. దూర్వాసో మహర్షి రచించిన ఆర్యా ద్విశతి,
2. శంకరాచార్యులు రచించిన సౌందర్య లహరి,
3. మూకశంకరులు రచించిన మూకపంచశతి.

ఈ మూడు స్తోత్రాలు అమ్మవారిని కీర్తించే అత్యంత గొప్ప స్తోత్రాలుగా పరిగణించబడతాయి.

ఆర్యా ద్విశతిలోని శ్లోకాలకు ప్రతిపదార్థం, తాత్పర్యం, విశేషాలు వరుసగా కింద వివరించబడుచున్నవి

1వ శ్లోకం

వందే గజేంద్ర వదనం వామాంకారూఢవల్లభాశ్లిష్టమ్ |

కుంకుమపరాగశోణం కువలయినీజారకోరకాపీడమ్ ||

ప్రతిపదార్థం:

- వందే = నమస్కరిస్తున్నాను
- గజేంద్ర వదనం = ఏనుగు ముఖం కలవాడు (గణేశుడు)
- వామాంకారూఢ = ఎడమ తొడపై కూర్చున్న
- వల్లభా = వల్లభాదేవి (సిద్ధలక్ష్మి)
- శ్లిష్టమ్ = కౌగిలించబడినవాడు
- కుంకుమపరాగశోణం = కుంకుమ పొడి వలె ఎర్రని కాంతి కలవాడు
- కువలయినీజారకోరకాపీడమ్ = కలువలకు విటుడైన చంద్రుని శిరోభూషణంగా కలవాడు

తాత్పర్యం:

ఈ శ్లోకంలో విఘ్నేశ్వరుడిని (గణేశుడిని) స్తుతిస్తున్నారు. ఆయన ఏనుగు ముఖం కలవాడు, తన ఎడమ తొడపై కూర్చున్న సిద్ధలక్ష్మి దేవిచే కౌగిలించబడినవాడు, కుంకుమం వంటి ఎరుపు కాంతి కలవాడు, కలువలకు ప్రియుడైన చంద్రుని తన శిరస్సుపై ధరించినవాడు. ఇలాంటి గణేశుడిని నమస్కరిస్తున్నాను.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకం ఆర్యా ద్విశతి గ్రంథంలో మొదటి శ్లోకం. ఏదైనా శుభకార్యం గణేశ స్తుతితో ప్రారంభించడం హిందూ సాంప్రదాయం.

- లలితోపాఖ్యానంలో విఘ్నేశ్వరుడు శ్రీలలితాదేవి యొక్క స్మితం (నవ్వు) నుండి జన్మించాడని, ఆయన భార్య సిద్ధలక్ష్మి అని చెప్పబడింది.
- ఈ శ్లోకం గణేశుడి దివ్య రూపాన్ని, ఆయన భార్యతో సమన్వయాన్ని, ఆయన శోభను వర్ణిస్తుంది.

2వ శ్లోకం

స జయతి సువర్ణ శైలః సకలజగచ్చక్రసంఘటితమూర్తిః |
కాంచననికుంజవాటీ కందళదమరీ ప్రపంచసంగీతః ||

ప్రతిపదార్థం:
- స జయతి = ఆయన జయము సాధిస్తాడు
- సువర్ణ శైలః = బంగారు పర్వతం (మేరు పర్వతం)
- సకలజగచ్చక్రసంఘటితమూర్తిః = సమస్త లోకాలచే కూర్చబడిన స్వరూపం కల
వాడు
- కాంచననికుంజవాటీ = బంగారు పొదల వరుసలు
- కందళదమరీ = విస్తరించుచున్న దేవతా స్త్రీలు
- ప్రపంచసంగీతః = సమస్త లోకాల గానములు కలవాడు

తాత్పర్యం:
ఈ శ్లోకం మేరు పర్వతాన్ని స్తుతిస్తుంది. సమస్త లోకాలచే రూపొందిన స్వరూపం కలిగి, బంగారు పొదల వరుసలలో విస్తరించే దేవతా స్త్రీల గానములతో శోభిల్లే ఈ మేరు పర్వతం జయమును సాధిస్తుంది.

విశేషాలు:
- మేరు పర్వతం హిందూ పురాణాలలో పవిత్రమైనదిగా, దివ్యమైనదిగా పరిగణించబడుతుంది.

- ఇది సమస్త లోకాలకు కేంద్ర బిందువుగా, దేవతల సంగీతంతో శోభిల్లే పర్వతంగా వర్ణించబడింది.

- ఈ శ్లోకం మేరు పర్వతం యొక్క దివ్యత్వాన్ని, శోభను సూచిస్తుంది.

3వ శ్లోకం

హరిహయ నైర్ఋతమారుత హరితామంతేష్వవస్థితం తస్య |

వినుమస్సానుత్రితయం విధిహరిగౌరీశవిష్టపాధారమ్ ||

ప్రతిపదార్థం:

- హరిహయ = తూర్పు దిశ
- నైర్ఋత = నైర్ఋతి దిశ (నైరుతి)
- మారుత = వాయవ్య దిశ
- హరితామంతేష్వవస్థితం = ఈ దిశల మధ్యలో ఉన్నది
- తస్య = ఆ మేరు పర్వతం యొక్క
- వినుమః = స్తుతిస్తున్నాము
- సానుత్రితయం = మూడు శిఖరములు
- విధిహరిగౌరీశవిష్టపాధారమ్ = బ్రహ్మ, విష్ణు, శివుల లోకములకు ఆధారమైనది

తాత్పర్యం:

మేరు పర్వతం తూర్పు, నైర్ఋతి, వాయవ్య దిశల మధ్యలో ఉంది. ఇది బ్రహ్మ, విష్ణు, శివుల లోకములకు ఆధారమైన మూడు శిఖరములను కలిగి ఉంది. ఈ శిఖరములను మేము స్తుతిస్తున్నాము.

విశేషాలు:

- మేరు పర్వతం దివ్య లోకాలకు ఆధార స్థానంగా చెప్పబడింది.
- బ్రహ్మ, విష్ణు, శివులను సూచించే మూడు శిఖరములు ఈ పర్వతం యొక్క గొప్పతనాన్ని తెలియజేస్తాయి.
- ఈ శ్లోకం మేరు పర్వతం యొక్క ఆధ్యాత్మిక ప్రాముఖ్యతను వివరిస్తుంది.

4వ శ్లోకం

మధ్యే పునర్మనోహరరత్నరుచి స్తబకరంజిత దిగంతమ్ |
ఉపరి చతుశ్శతయోజన ముత్తుంగ శృంగపుంగవముపాసే ||

ప్రతిపదార్థం:

- మధ్యే = మధ్యలో
- పునః = మరల
- మనోహర = మనస్సును ఆకర్షించే
- రత్నరుచి = రత్నముల కాంతి
- స్తబకరంజిత = గుత్తులచే అలంకరించబడిన
- దిగంతమ్ = దిక్కులు
- ఉపరి = పై భాగమున
- చతుశ్శతయోజనమ్ = నాలుగు వందల యోజనముల
- ఉత్తుంగ = ఉన్నతమైన
- శృంగపుంగవమ్ = శ్రేష్ఠమైన శిఖరము
- ఉపాసే = ధ్యానిస్తున్నాను

తాత్పర్యం:

మేరు పర్వతం యొక్క శిఖరముల మధ్యలో, రమణీయమైన రత్న కాంతులు, గుత్తులచే అలంకరించబడిన దిక్కులు ఉన్నాయి. ఈ పర్వతం పై భాగంలో నాలుగు వందల యోజనముల ఎత్తైన శ్రేష్ఠమైన శిఖరమును నేను ధ్యానిస్తున్నాను.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకం మేరు పర్వతం యొక్క శిఖరముల సౌందర్యాన్ని, రత్న కాంతుల శోభను వర్ణిస్తుంది.
- నాలుగు వందల యోజనముల ఎత్తు సూచిస్తూ పర్వతం యొక్క ఉన్నతిని చెప్పింది.
- ఈ శ్లోకం ఆధ్యాత్మిక ధ్యానానికి ప్రేరణనిస్తుంది.

5వ శ్లోకం

తత్ర చతుశ్శతయోజన పరిణాహం దేవశిల్పినా రచితమ్ |
నానాసాలమనోజ్ఞం నమామ్యహం నగరమాదివిద్యయాః ||

ప్రతిపదార్థం:

- తత్ర = అక్కడ (శిఖరము నందు)
- చతుశ్శతయోజన = నాలుగు వందల యోజనముల
- పరిణాహం = వైశాల్యము
- దేవశిల్పినా = దేవతల శిల్పిచే (విశ్వకర్మచే)
- రచితమ్ = నిర్మింపబడినది
- నానాసాలమనోజ్ఞం = అనేక ప్రాకారములచే రమ్యమైనది
- నమామ్యహం = నమస్కరిస్తున్నాను
- నగరమాదివిద్యయాః = సనాతన విద్యాస్వరూపిణి అయిన పరాదేవత యొక్క నగరము (శ్రీపురము)

తాత్పర్యం:

మేరు పర్వతం యొక్క శిఖరం పై నాలుగు వందల యోజనముల వైశాల్యం కలిగి, విశ్వకర్మచే నిర్మించబడిన, అనేక ప్రాకారములచే రమ్యమైన శ్రీపురమును నేను నమస్కరిస్తున్నాను. ఈ నగరం సనాతన విద్యాస్వరూపిణి అయిన పరాదేవతకు చెందినది.

విశేషాలు:

- శ్రీపురం శ్రీలలితాదేవి యొక్క నివాస స్థానంగా చెప్పబడుతుంది.
- విశ్వకర్మ వంటి దివ్య శిల్పి నిర్మించిన ఈ నగరం ఆధ్యాత్మిక శక్తి కేంద్రంగా వర్ణించబడింది.
- ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క దివ్యత్వాన్ని, రమణీయతను సూచిస్తుంది.

6వ శ్లోకం

ప్రథమం సహస్రపూర్వక షట్ఛతసంఖ్యాయోజకం పరితః |
వలయీకృత స్వగాత్రం వరణం శరణం వ్రజామ్యయోరూపమ్ ||

ప్రతిపదార్థం:

- ప్రథమం = మొదటి
- సహస్రపూర్వక షట్ఛతసంఖ్యాయోజకం = పదహారు వందల యోజనములు
- పరితః = చుట్టూ

- వలయీకృత = చుట్టబడిన
- స్వగాత్రం = స్వంత శరీరము
- వరణం = ప్రాకారము
- శరణం వ్రజామి = శరణు వేడుతున్నాను
- అయోరూపమ్ = ఇనుముతో చేయబడినది

తాత్పర్యం:

శ్రీపురం చుట్టూ పదహారు వందల యోజనముల విస్తీర్ణం కలిగిన, ఇనుముతో చేయబడిన మొదటి ప్రాకారమును నేను శరణు వేడుతున్నాను. ఈ ప్రాకారం శ్రీపురాన్ని రక్షిస్తుంది.

విశేషాలు:

- శ్రీపురం చుట్టూ ఉన్న ఈ ఇనుప ప్రాకారం దివ్య రక్షణ కవచంగా చెప్పబడుతుంది.
- ఈ ప్రాకారం నాలుగు దిక్కులలో ద్వారములు, గోపురములు కలిగి ఉంటుంది.
- ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క రక్షణ వ్యవస్థను సూచిస్తుంది.

7వ శ్లోకం

తస్యోత్తరే సమీరణయోజనదూరే తరంగితచ్ఛాయః |
ఘటయతు ముదం ద్వితీయో ఘంటాస్వనసార నిర్మితస్సాలః ||

ప్రతిపదార్థం:

- తస్యోత్తరే = దాని (ఇనుప ప్రాకారం) పై భాగమున
- సమీరణయోజనదూరే = ఏడు యోజనముల దూరమున
- తరంగితచ్ఛాయః = తళతళలాడే ప్రకాశము కలది
- ఘటయతు ముదం = సంతోషమును కలిగించుగాక
- ద్వితీయః = రెండవది
- ఘంటాస్వనసార = ఘంటానాదము యొక్క సారము (కంచు)
- నిర్మితః +సాలః = నిర్మించబడిన ప్రాకారము

తాత్పర్యం:

ఇనుప ప్రాకారానికి ఏడు యోజనముల దూరంలో, కంచుతో నిర్మించబడిన రెండవ ప్రాకారం ఉంది. ఇది తళతళలాడే కాంతి కలిగి, ఘంటానాదము లాంటి శబ్దంతో శోభిస్తుంది. ఈ ప్రాకారం మాకు సంతోషాన్ని కలిగించుగాక.

విశేషాలు:

- కంచు ప్రాకారం దివ్య శబ్దాలతో, కాంతితో శోభిల్లుతుంది.

- సమీరణ (వాయువు) అనే పదం ఏడు యోజనములను సూచిస్తుంది, ఏడు వాయువుల సంఖ్యను గుర్తు చేస్తుంది.

- ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క రెండవ రక్షణ వలయాన్ని వర్ణిస్తుంది.

8వ శ్లోకం

ఉభయోరంతరసీమన్యుద్దామ భ్రమరకూజితోదారమ్ |
ఉపవనముపాస్మహే వయమురరీకృత మందమారుతస్పందమ్ ||

ప్రతిపదార్థం:

- ఉభయోః +అంతరసీమని = రెండు ప్రాకారముల (ఇనుము, కంచు) మధ్య భాగమున

- ఉద్దామ = అధికమైన

- భ్రమరకూజిత = తుమ్మెదల ఝుంకారము

- ఉదారమ్ = గొప్పది

- ఉపవనమ్ = ఉద్యానవనము

- ఉపాస్మహే = ధ్యానిస్తున్నాము

- వయమ్ = మేము

- ఉరరీకృత = అంగీకరించబడిన

- మందమారుతస్పందమ్ = సన్నని గాలి కదలిక కలది

తాత్పర్యం:

ఇనుము, కంచు ప్రాకారముల మధ్యలో, తుమ్మెదల ఝుంకారంతో గొప్పగా శోభిల్లే, సన్నని గాలి కదలికలతో ఉన్న ఉద్యానవనమును మేము ధ్యానిస్తున్నాము.

విశేషాలు:

- ఈ ఉద్యానవనం సహజ సౌందర్యంతో, తుమ్మెదల గుండెల శబ్దంతో శోభిస్తుంది.
- ఈ వనం శ్రీపురం యొక్క ఆధ్యాత్మిక సౌందర్యాన్ని సూచిస్తుంది.
- ఈ శ్లోకం ప్రకృతి, దివ్యత్వం కలయికను చూపిస్తుంది.

9వ శ్లోకం

ఆలింగ్య భద్రకాళీమాసీనతత్ర హరిశిలాశ్యామామ్ |
మనసి మాహాకాళో మే విహరతు మధుపానవిభ్రమన్నేత్రః ||

ప్రతిపదార్థం:

- ఆలింగ్య = కౌగలించుకొని
- భద్రకాళీమ్ = భద్రకాళీ దేవతను
- ఆసీన = కూర్చున్నవాడు
- తత్ర = అక్కడ (ఉద్యానవనమునందు)
- హరిశిలాశ్యామామ్ = ఇంద్రనీలమణి వలె నీలవర్ణ శరీరం కలది
- మనసి = మనస్సులో
- మాహాకాళః = మహాకాళుడు
- మే = నా
- విహరతు = సంచరించుగాక
- మధుపానవిభ్రమన్నేత్రః = మధుపానము చేత తిరుగుచున్న కనులు కలవాడు

తాత్పర్యం:

ఆ ఉద్యానవనంలో, ఇంద్రనీలమణి వలె నీలవర్ణ శరీరం కల భద్రకాళీ దేవతను కౌగలించుకొని కూర్చున్న మహాకాళుడు, మధుపానం వల్ల తిరుగుతున్న కనులతో ఉన్నాడు. ఆయన నా మనస్సులో సంచరించుగాక.

విశేషాలు:

- మహాకాళుడు, భద్రకాళీ దేవతలు శివ-శక్తి స్వరూపాలు.
- ఈ శ్లోకం శివ-శక్తి ఐక్యతను, వారి దివ్య రూపాన్ని వర్ణిస్తుంది.
- మధుపానం వల్ల తిరుగుతున్న కనులు ఆనందమయ స్థితిని సూచిస్తా□యి.

10వ శ్లోకం

తార్తీయికో వరణస్తస్యోత్తరసీమ్ని వాతయోజనతః |
తామ్రేణ రచితమూర్తిస్తనుతాదాచంద్రతారకం భద్రమ్ ||

ప్రతిపదార్థం:

- తార్తీయికః = మూడవది
- వరణః = ప్రాకారము
- తస్య +ఉత్తరసీమ్ని = దాని (కంచు ప్రాకారం) పై భాగమున
- వాతయోజనతః = ఏడు యోజనముల దూరమున
- తామ్రేణ = రాగిచే
- రచితమూర్తిః = చేయబడిన రూపము కలది
- తనుతాత్ = చేయుగాక
- ఆచంద్రతారకం = చంద్ర నక్షత్రముల వరకు
- భద్రమ్ = శుభము

తాత్పర్యం:

కంచు ప్రాకారానికి ఏడు యోజనముల దూరంలో, రాగితో చేయబడిన మూడవ ప్రాకారం ఉంది. ఈ ప్రాకారం చంద్ర నక్షత్రముల వరకు శుభమును కలిగించుగాక.

విశేషాలు:

- రాగి ప్రాకారం శ్రీపురం యొక్క మూడవ రక్షణ వలయంగా చెప్పబడుతుంది.

- ఆచంద్రతారకం అనే పదం శాశ్వత శుభమును సూచిస్తుంది.

- ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క రక్షణ వ్యవస్థ యొక్క క్రమాన్ని వివరిస్తుంది.

11వ శ్లోకం

మధ్యే తయోర్మణీమయపల్లవ శాఖాప్రసూనపక్ష్మళితామ్ |

కల్పానోకహవాటీం కలయే మకరందపంకిలావాలామ్ ||

ప్రతిపదార్థం:

- మధ్యే తయోః = రెండింటి (కంచు, రాగి ప్రాకారముల) మధ్య

- మణీమయ = రత్నమయమైన

- పల్లవ శాఖాప్రసూన = చిగుళ్ళు, కొమ్మలు, పుష్పములు

- పక్ష్మళితామ్ = నిండినది

- కల్పానోకహవాటీం = కల్పవృక్షముల వరుస

- కలయే = ధ్యానిస్తున్నాను

- మకరందపంకిలావాలామ్ = తేనెతో బురదగా ఉన్న పాదులు కలది

తాత్పర్యం:

కంచు, రాగి ప్రాకారముల మధ్యలో, రత్నమయమైన చిగుళ్ళు, కొమ్మలు, పుష్పములతో నిండిన, తేనెతో నిండిన పాదులు కలిగిన కల్పవృక్షముల వనమును నేను ధ్యానిస్తున్నాను.

విశేషాలు:

- కల్పవృక్షములు కోరిన కోర్కెలను తీర్చే వృక్షాలుగా పురాణాలలో చెప్పబడతాయి.

- ఈ వనం శ్రీపురం యొక్క దివ్య సౌందర్యాన్ని, సమృద్ధిని సూచిస్తుంది.

- ఈ శ్లోకం ఆధ్యాత్మిక ధ్యానానికి ప్రేరణనిస్తుంది.

12వ శ్లోకం

తత్ర మధుమాధవ శ్రీతరుణీభ్యాం తరళదృక్షకోరాభ్యామ్ |
ఆలింగితోవతాన్మామనిశం ప్రథమర్తురాత్తపుష్పాస్త్రః ||

ప్రతిపదార్థం:

- తత్ర = అక్కడ (కల్పవృక్షముల వనమునందు)
- మధుమాధవ = చైత్ర, వైశాఖ మాసములు
- శ్రీతరుణీభ్యాం = సంపదలనెడు యువతులతో
- తరళదృక్షకోరాభ్యామ్ = చలించే చకోరముల వంటి నేత్రములు కలిగిన
- ఆలింగితః = కౌగలించబడినవాడు
- అవతాత్ = రక్షించుగాక
- మామ్ = నన్ను
- అనిశం = ఎల్లప్పుడూ
- ప్రథమర్తుః = వసంత ఋతువు
- ఆత్తపుష్పాస్త్రః = మన్మథునితో కూడిన

తాత్పర్యం:

కల్పవృక్షముల వనంలో, చైత్ర, వైశాఖ మాసముల సంపదలనెడు యువతులచే, చకోరముల వంటి చలించే కనులతో కౌగలించబడిన, మన్మథుడితో కూడిన వసంత ఋతువు నన్ను ఎల్లప్పుడూ రక్షించుగాక.

విశేషాలు:

- వసంత ఋతువు సౌందర్యం, సమృద్ధి, ఆనందాన్ని సూచిస్తుంది.
- చైత్ర, వైశాఖ మాసములు ఈ ఋతువుకు చెందినవి, ఇవి యువతుల రూపంలో వర్ణించబడ్డాయి.
- ఈ శ్లోకం వసంత ఋతువు యొక్క దివ్య సౌందర్యాన్ని, రక్షణ శక్తిని వివరిస్తుంది.

13వ శ్లోకం

నమత తదుత్తరభాగే నాకిపథోల్లంఘశృంగసంఘాతమ్ |

సీసాకృతిం తురీయం సితకిరణాలోకనిర్మలం సాలమ్ ||

ప్రతిపదార్థం:

- నమత = నమస్కరించండి
- తదుత్తరభాగే = దాని (రాగి ప్రాకారం) పై భాగమున
- నాకిపథోల్లంఘ = ఆకాశమును దాటే
- శృంగసంఘాతమ్ = శిఖరముల సమూహము
- సీసాకృతిం = సీసముతో చేయబడినది
- తురీయం = నాలుగవది
- సితకిరణాలోక = చంద్రుని వెలుగులా
- నిర్మలం = స్వచ్ఛమైనది
- సాలమ్ = ప్రాకారము

తాత్పర్యం:

రాగి ప్రాకారానికి పై భాగంలో, ఆకాశమును దాటే శిఖరముల సమూహం కలిగి, చంద్రుని వెలుగులా స్వచ్ఛమైన, సీసముతో చేయబడిన నాలుగవ ప్రాకారమునకు నమస్కరిస్తున్నాను.

విశేషాలు:

- సీస ప్రాకారం శ్రీపురం యొక్క నాలుగవ రక్షణ వలయంగా చెప్పబడుతుంది.
- చంద్రుని వెలుగులా స్వచ్ఛమైనదిగా వర్ణించడం దీని పవిత్రతను సూచిస్తుంది.
- ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క క్రమబద్ధ రక్షణ వ్యవస్థను వివరిస్తుంది.

14వ శ్లోకం

సాలద్వయాంతరాళే సరళాళికపోతచాటు సుభగాయామ్ |

సంతానవాటికాయాం సక్తం చేతోస్తు సతతమస్మాకమ్ ||

ప్రతిపదార్థం:

- సాలద్వయాంతరాళే = రెండు ప్రాకారముల (సీస, రాగి) మధ్య భాగమున

- సరళాళికపోతచాటు = సరళమైన తుమ్మెదల పావురముల చాటు శబ్దములు
- సుభగాయామ్ = అందమైనది
- సంతానవాటికాయాం = సంతాన వృక్షముల వనమునందు
- సక్తం = లగ్నమైనది
- చేతః = మనస్సు
- అస్తు = అగుగాక
- సతతమ్ = ఎల్లప్పుడూ
- అస్మాకమ్ = మాకు

తాత్పర్యం:

సీస, రాగి ప్రాకారముల మధ్యలో, సరళమైన తుమ్మెదల పావురముల చాటు శబ్దములతో అందమైన సంతాన వృక్షముల వనము ఉంది. మా మనస్సు ఎల్లప్పుడూ ఈ వనమునందు లగ్నమై ఉండుగాక.

విశేషాలు:

- సంతాన వృక్షములు సంతాన ప్రాప్తిని, సమృద్ధిని సూచిస్తాయి.
- పావురముల చాటు శబ్దములు ఈ వనం యొక్క శాంతమైన వాతావరణాన్ని తెలియజేస్తాయి.
- ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క ఆధ్యాత్మిక సౌందర్యాన్ని వర్ణిస్తుంది.

15వ శ్లోకం

తత్ర తపనాతిరూక్షః సమ్రాజ్ఞీచరణసాంద్రితస్వాంతః |
శుక్రశుచిశ్రీసహితో గ్రీష్మర్తుర్దిశతు కీర్తిమాకల్పమ్ ||

ప్రతిపదార్థం:

- తత్ర = అక్కడ (సంతాన వృక్షముల వనమునందు)
- తపనాతిరూక్షః = సూర్యునివలె ఉగ్రమైనది
- సమ్రాజ్ఞీ = మహారాజ్ఞి (పరమేశ్వరి)
- చరణసాంద్రితస్వాంతః = పాదములయందు ఆసక్తమైన హృదయము
- శుక్రశుచిశ్రీసహితః = జ్యేష్ఠ, ఆషాఢ మాసముల సంపదలతో కూడిన
- గ్రీష్మర్తుః = గ్రీష్మ ఋతువు

- దిశతు = ఇచ్చుగాక
- కీర్తిమ్ = యశస్సు
- ఆకల్పమ్ = కల్పాంతము వరకు

తాత్పర్యం:
సంతాన వృక్షముల వనంలో, సూర్యునివలె ఉగ్రమైన, పరమేశ్వరి పాదములయందు ఆసక్తమైన హృదయము కలిగిన, జ్యేష్ఠ, ఆషాఢ మాసముల సంపదలతో కూడిన గ్రీష్మ ఋతువు, కల్పాంతము వరకు మాకు యశస్సును ఇచ్చుగాక.

విశేషాలు:
- గ్రీష్మ ఋతువు శక్తి, ఉత్సాహం, యశస్సును సూచిస్తుంది.
- జ్యేష్ఠ, ఆషాఢ మాసములు ఈ ఋతువుకు చెందినవి, ఇవి సంపదల రూపంలో వర్ణించబడ్డాయి.
- ఈ శ్లోకం గ్రీష్మ ఋతువు యొక్క దివ్య శక్తిని, ఆధ్యాత్మిక ఉన్నతిని సూచిస్తుంది.

16వ శ్లోకం

ఉత్తరసీమని తస్యోన్నత శిఖరోత్కంపి హాటకపతాకః |
ప్రకటయతు పంచమో నః ప్రాకారః కుశలమారకూటమయః ||

ప్రతిపదార్థం:
- ఉత్తరసీమని = పై భాగమున
- తస్య = దాని (సీస ప్రాకారము)
- ఉన్నత = ఉన్నతమైన
- శిఖరోత్కంపి = శిఖరములందు కదులుచున్న
- హాటకపతాకః = బంగారు టెక్కెములు
- ప్రకటయతు = కలిగించుగాక
- పంచమో = ఐదవది
- నః = మాకు
- ప్రాకారః = ప్రాకారము
- కుశలమ్ = యోగక్షేమము
- ఆరకూటమయః = ఇత్తళిచే చేయబడినది

తాత్పర్యం:

సీస ప్రాకారానికి పై భాగంలో, ఉన్నతమైన శిఖరములలో కదిలే బంగారు టెక్కెములతో, ఇత్తళితో చేయబడిన ఐదవ ప్రాకారం మాకు యోగక్షేమములను కలిగించుగాక.

విశేషాలు:

- **ఇత్తళి ప్రాకారం శ్రీపురం యొక్క ఐదవ రక్షణ వలయంగా చెప్పబడుతుంది.**
- **బంగారు టెక్కెములు ఈ ప్రాకారం యొక్క సౌందర్యాన్ని, శోభను సూచిస్తాయి.**
- **ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క రక్షణ, సమృద్ధి శక్తిని వివరిస్తుంది.**

17వ శ్లోకం

ప్రాకారయోశ్చ మధ్యే పల్లవితాన్యభృతపంచమోన్మేషా |
హరిచందనద్రువాటీ హరతాదామూలమస్మదనుతాపమ్ ||

ప్రతిపదార్థం:

- **ప్రాకారయోశ్చ మధ్యే = సీస, ఇత్తళి ప్రాకారముల మధ్య**
- **పల్లవిత = చిగుళ్ళు కలిగిన**
- **అన్యభృత = కోకిల యొక్క**
- **పంచమోన్మేషా = పంచమ స్వరము యొక్క ప్రకాశము**
- **హరిచందనద్రువాటీ = హరిచందన వృక్షముల వనము**
- **హరతాత్ = పోగొట్టుగాక**
- **ఆమూలమ్ = పూర్తిగా**
- **అస్మదనుతాపమ్ = మా కష్టములను**

తాత్పర్యం:

సీస, ఇత్తళి ప్రాకారముల మధ్యలో, చిగుళ్ళతో, కోకిలల పంచమ స్వరము యొక్క ప్రకాశముతో శోభిల్లే హరిచందన వృక్షముల వనము ఉంది. ఈ వనం మా కష్టములను పూర్తిగా పోగొట్టుగాక.

విశేషాలు:

- **హరిచందన వృక్షములు దివ్య సుగంధముతో, ఆధ్యాత్మిక శాంతిని అందిస్తాయి.**

- కోకిలల పంచమ స్వరం ఈ వనం యొక్క గాన సౌందర్యాన్ని సూచిస్తుంది.
- ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క ఆధ్యాత్మిక శాంతి, సౌందర్యాన్ని వర్ణిస్తుంది.

18వ శ్లోకం

తత్ర నభశ్ శ్రీ ముఖ్యైస్తరుణీవర్గైః సమన్వితః పరితః |
వజ్రాట్టహాసముఖరో వాంఛాపూర్తిం తనోతు వర్షర్తుః ||

ప్రతిపదార్థం:
- తత్ర = అక్కడ (హరిచందన వృక్షముల వనమునందు)
- నభశ్ శ్రీ ముఖ్యైః = శ్రావణమాస లక్ష్మి మొదలైన
- తరుణీవర్గైః = యువతుల సమూహములతో
- సమన్వితః = కూడుకొన్నది
- పరితః = చుట్టూ
- వజ్రాట్టహాసముఖరః = పిడుగు గర్జనతో శబ్దము చేయుచున్న
- వాంఛాపూర్తిం = కోరికల పూరణము
- తనోతు = చేయుగాక
- వర్షర్తుః = వర్ష ఋతువు

తాత్పర్యం:
హరిచందన వృక్షముల వనంలో, శ్రావణమాస లక్ష్మి మొదలైన యువతుల సమూహములతో కూడిన, పిడుగు గర్జనలతో శబ్దించే వర్ష ఋతువు మా కోరికలను నెరవేర్చుగాక.

విశేషాలు:
- వర్ష ఋతువు సమృద్ధి, సంతోషం, కోరికల నెరవేర్పును సూచిస్తుంది.
- శ్రావణ, భాద్రపద మాసములు ఈ ఋతువుకు చెందినవి, ఇవి యువతుల రూపంలో వర్ణించబడ్డాయి.
- ఈ శ్లోకం వర్ష ఋతువు యొక్క దివ్య శక్తిని, సౌందర్యాన్ని సూచిస్తుంది.

19వ శ్లోకం

మారుతయోజనదూరే మహనీయస్తస్య చోత్తరభాగే |

భద్రం కృషీష్ట షష్ఠః ప్రాకారః పంచలోహధాతుమయః ||

ప్రతిపదార్థం:

- మారుతయోజనదూరే = ఏడు యోజనముల దూరమున
- మహనీయః = గొప్పది
- తస్య చోత్తరభాగే = దాని (ఇత్తడి ప్రాకారము) పై భాగమున
- భద్రం = శుభము
- కృషీష్ట = చేయుగాక
- షష్ఠః = ఆరవది
- ప్రాకారః = ప్రాకారము
- పంచలోహధాతుమయః = పంచలోహములతో చేయబడినది

తాత్పర్యం:

ఇత్తడి ప్రాకారానికి ఏడు యోజనముల దూరంలో, పంచలోహములతో చేయబడిన ఆరవ ప్రాకారం ఉంది. ఈ గొప్ప ప్రాకారం మాకు శుభమును చేయుగాక.

విశేషాలు:

- పంచలోహ ప్రాకారం శ్రీపురం యొక్క ఆరవ రక్షణ వలయంగా చెప్పబడుతుంది.
- పంచలోహములు (ఐదు లోహాలు) దివ్య శక్తిని, పవిత్రతను సూచిస్తాయి.
- ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క రక్షణ వ్యవస్థ యొక్క క్రమాన్ని వివరిస్తుంది.

20వ శ్లోకం

అనయోర్మధ్యే సంతతమంకూరద్దివ్య కుసుమగంధాయామ్ |
మందారవాటికాయాం మానసమంగీకరోతు మే విహృతిమ్ ||

ప్రతిపదార్థం:

- అనయోర్మధ్యే = రెండింటి (ఇత్తళి, పంచలోహ) మధ్య
- సంతతమ్ = ఎల్లప్పుడూ
- అంకూరత్ = మొలకెత్తుచున్న
- దివ్య కుసుమగంధాయామ్ = దివ్య పుష్పముల వాసనలు కల
- మందారవాటికాయాం = మందార వృక్షముల వనమునందు
- మానసమ్ = నా మనస్సు
- అంగీకరోతు = ఒప్పునుగాక
- మే = నాకు
- విహృతిమ్ = విహరించుటను

తాత్పర్యం:

ఇత్తళి, పంచలోహ ప్రాకారముల మధ్యలో, దివ్య పుష్పముల వాసనలతో, మొలకెత్తుచున్న మందార వృక్షముల వనము ఉంది. నా మనస్సు ఈ వనంలో ఎల్లప్పుడూ విహరించునుగాక.

విశేషాలు:

- మందార వృక్షములు దివ్య సౌందర్యం, సుగంధము కలిగినవిగా పురాణాలలో చెప్పబడతాయి.
- ఈ వనం శ్రీపురం యొక్క ఆధ్యాత్మిక సౌందర్యాన్ని, శాంతిని సూచిస్తుంది.
- ఈ శ్లోకం మనస్సును దివ్య స్థానంలో నిలిపే ధ్యానాన్ని ప్రేరేపిస్తుంది.

21వ శ్లోకం

తస్యామిషోర్జలక్ష్మీ తరుణీభ్యాం శరదృతుః సదా సహితః |
అభ్యర్చయన్ స జీయాదంబామామోదమేదురైః కుసుమైః ||

ప్రతిపదార్థం:

- తస్యాం = ఆ మందార వృక్షముల వనమునందు

- ఇష = ఆశ్వయుజ మాసము

- ఊర్జ = కార్తీక మాసము అనెడి

- లక్ష్మీ తరుణీభ్యాం = రెండు మాసముల సంపదలనెడు యువతులతో

- శరదృతుః = శరదృతువు

- సదా సహితః = ఎల్లప్పుడూ కూడినది

- అభ్యర్చయన్ = పూజించుచు

- స జీయాత్ = సర్వోత్కృష్టముగా వర్తించుగాక

- అంబామ్ = పరమేశ్వరిని

- ఆమోదమేదురైః కుసుమైః = వాసనలతో దట్టమైన పుష్పములచేత

తాత్పర్యం:

మందార వృక్షముల వనంలో, ఆశ్వయుజ, కార్తీక మాసముల సంపదలతో కూడిన శరదృతువు, వాసనలతో నిండిన పుష్పములచేత పరమేశ్వరిని పూజిస్తూ సర్వోత్కృష్టముగా వర్తించుగాక.

విశేషాలు:

- శరదృతువు సౌమ్యత, సౌందర్యం, ఆధ్యాత్మిక ఉన్నతిని సూచిస్తుంది.

- ఆశ్వయుజ, కార్తీక మాసములు ఈ ఋతువుకు చెందినవి, ఇవి సంపదల రూపంలో వర్ణించబడ్డాయి.
- ఈ శ్లోకం శరదృతువు యొక్క దివ్య పూజను, సౌందర్యాన్ని సూచిస్తుంది.

22వ శ్లోకం

తస్యర్షిసంఖ్యయోజనదూరే దేదీప్యమానశృంగౌఘః |
కలధౌతకలితమూర్తిః కల్యాణం దిశతు సప్తమస్సాలః ||

ప్రతిపదార్థం:

- తస్య = ఆరవ (పంచలోహ) ప్రాకారమునకు
- ఋషిసంఖ్యయోజనదూరే = ఏడు యోజనముల దూరమున
- దేదీప్యమానశృంగౌఘః = మిక్కిలి ప్రకాశించే శిఖరముల గుంపు
- కలధౌతకలితమూర్తిః = వెండితో చేయబడిన శరీరము
- కల్యాణం = శుభములను
- దిశతు = ఇచ్చుగాక
- సప్తమస్సాలః = ఏడవ ప్రాకారము

తాత్పర్యం:

పంచలోహ ప్రాకారానికి ఏడు యోజనముల దూరంలో, మిక్కిలి ప్రకాశించే శిఖరములతో, వెండితో చేయబడిన ఏడవ ప్రాకారం మాకు శుభములను ఇచ్చుగాక.

విశేషాలు:

- వెండి ప్రాకారం శ్రీపురం యొక్క ఏడవ రక్షణ వలయంగా చెప్పబడుతుంది.
- వెండి శుద్ధత, కాంతి, శాంతిని సూచిస్తుంది.
- ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క రక్షణ, శుభ శక్తిని వివరిస్తుంది.

23వ శ్లోకం

మధ్యే తయోర్మరుత్పథలంఘిత విటపాగ్రవిరుతకలకంఠా |
శ్రీపారిజాతవాటీ శ్రియమనిశం దిశతు శీతలోద్దేశా ||

ప్రతిపదార్థం:

- మధ్యే తయోః = ఆరవ (పంచలోహ) మరియు ఏడవ (వెండి) ప్రాకారముల మధ్య
- మరుత్పథలంఘిత = దేవతల మార్గమైన ఆకాశమును అతిక్రమించిన
- విటపాగ్ర = కొమ్మల కొనలు
- విరుతకలకంఠా = కోయిలల గానము కలిగినది
- శ్రీపారిజాతవాటీ = లక్ష్మీకరమైన పారిజాత వృక్షముల వనము
- శ్రియమ్ = సంపదను
- అనిశం = ఎల్లప్పుడూ
- దిశతు = ఇచ్చుగాక
- శీతలోద్దేశా = చల్లని ప్రదేశములు కలిగినది

తాత్పర్యం:

పంచలోహ, వెండి ప్రాకారముల మధ్యలో, ఆకాశమంత ఎత్తైన కొమ్మలపై కోయిలల గానములతో, చల్లని ప్రదేశములతో శోభిల్లే పారిజాత వృక్షముల వనము ఉంది. ఈ పారిజాత వనము మాకు ఎల్లప్పుడూ సంపదలను ఇచ్చుగాక.

విశేషాలు:

- పారిజాత వృక్షములు దివ్య సౌందర్యం, సుగంధము కలిగినవిగా పురాణాలలో చెప్పబడతాయి.
- కోయిలల గానము ఈ వనం యొక్క శాంతమైన, ఆధ్యాత్మిక వాతావరణాన్ని సూచిస్తుంది.
- ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క దివ్య సౌందర్యాన్ని, సంపద ప్రదాన శక్తిని వర్ణిస్తుంది.

24వ శ్లోకం

తస్యాం అతిప్రియాభ్యాం సహ లేఖన్ సహ సహస్యలక్ష్మీభ్యాం |

సామంతో ఝుషకేతోర్వ్యామంతో భవతు హేమవృద్ధ్యై నః ||

ప్రతిపదార్థం:

- తస్యాం = ఆ పారిజాత వనమునందు
- అతిప్రియాభ్యాం = మిక్కిలి ప్రియమైనవారైన
- సహః = మార్గశీర్ష మాసము
- సహస్య = పుష్య మాసము
- లక్ష్మీభ్యాం = ఈ రెండు మాసముల సంపదలతో
- సహ = కూడిన
- లేఖన్ = విహరించుచున్న
- ఝుషకేతోః = మీనధ్వజుడైన మన్మథుని
- సామంతః = అనుచరుడైన
- హేమంతః = హేమంత ఋతువు
- భవతు = అగుగాక
- హేమవృద్ధ్యై = బంగారము వృద్ధి కొరకు ్సు పొందుటకు
- నః = మాకు

తాత్పర్యం:

పారిజాత వనమునందు, మార్గశీర్ష, పుష్య మాసముల సంపదలతో కూడిన, మన్మథుని అనుచరుడైన హేమంత ఋతువు మాకు సదా బంగారమును, ధనసమృద్ధిని ఇచ్చుగాక.

విశేషాలు:

- హేమంత ఋతువు చల్లదనం, సంపద, సౌందర్యాన్ని సూచిస్తుంది.
- మార్గశీర్ష, పుష్య మాసములు ఈ ఋతువుకు చెందినవి, ఇవి సంపదల రూపంలో వర్ణించబడ్డాయి.
- ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క దివ్య సంపద ప్రదాన శక్తిని సూచిస్తుంది.

25వ శ్లోకం

ఉత్తరతస్తస్య మహానుద్భటహుతభుక్శిఖారుణమయూఖః |
తపనీయఖండరచితస్తనుతాదాయుష్యమష్టమో వరణః ||

ప్రతిపదార్థం:

- ఉత్తరతః = ఏడవ (వెండి) ప్రాకారమునకు పై భాగమున
- తస్య = దాని (వెండి ప్రాకారము)
- మహాన్ = గొప్పది
- ఉద్భటః = ఉత్తమమైన
- హుతభుక్శిఖా = అగ్నిజ్వాలల వంటి
- అరుణమయూఖః = ఎర్రని కాంతి కలిగినది
- తపనీయఖండరచితః = బంగారు దిమ్మలచే చేయబడినది
- తనుతాత్ = చేయుగాక
- ఆయుష్యమ్ = ఆయుర్వృద్ధిని
- అష్టమో వరణః = ఎనిమిదవ ప్రాకారము

తాత్పర్యం:

వెండి ప్రాకారమునకు పై భాగంలో, అగ్నిజ్వాలల వంటి ఎర్రని కాంతి కలిగిన, బంగారు దిమ్మలచే చేయబడిన ఎనిమిదవ ప్రాకారము మాకు ఆయుర్వృద్ధిని కలుగజేయుగాక.

విశేషాలు:

- బంగారు ప్రాకారం శ్రీపురం యొక్క ఎనిమిదవ రక్షణ వలయంగా, సంపద, ఆయుష్య ప్రదాన శక్తిని సూచిస్తుంది.
- అగ్నిజ్వాలల కాంతి ఈ ప్రాకారం యొక్క దివ్య శోభను తెలియజేస్తుంది.
- ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క ఆధ్యాత్మిక, రక్షణ శక్తిని వర్ణిస్తుంది.

26వ శ్లోకం

కాదంబవిపినవాటీమనయోర్మధ్యభువి కల్పితావాసామ్ |

కలయామి సూనకోరకకందళితామోదతుందిలసమీరామ్ ||

ప్రతిపదార్థం:

- అనయోః +మధ్యభువి = వెండి, బంగారు ప్రాకారముల మధ్య ప్రదేశమున

- కల్పితావాసామ్ = నివాసము చేయబడినది

- సూన = పూయుచున్న

- కోరక = మొగ్గల నుండి

- కందళిత = పుట్టుచున్న

- ఆమోద = పరిమళముచే

- తుందిల = నిండిన

- సమీరామ్ = వాయువు కలిగిన

- కాదంబవిపినవాటీమ్ = కడిమి వృక్షముల తోపును

- కలయామి = ధ్యానించుచున్నాను

తాత్పర్యం:

వెండి, బంగారు ప్రాకారముల మధ్యలో, పూయుచున్న మొగ్గల పరిమళముతో నిండిన వాయువులతో శోభిల్లే కడిమి వృక్షముల వనమును నేను ధ్యానించుచున్నాను.

విశేషాలు:

- కడిమి వృక్షములు సుగంధము, సౌందర్యము కలిగినవిగా పురాణాలలో వర్ణించబడ్డాయి.

- ఈ వనం శ్రీపురం యొక్క ఆధ్యాత్మిక శాంతి, సౌందర్యాన్ని సూచిస్తుంది.

- ఈ శ్లోకం ధ్యానమునకు ప్రేరణనిస్తుంది.

27వ శ్లోకం

తస్యామతిశిశిరాకృత్యాసీన స్తపస్తపస్యలక్ష్మీభ్యామ్ |
శివమనిశం కురుతాన్మే శిశిరర్తుః సతతశీతలదిగంతః ||

ప్రతిపదార్థం:

- తస్యాం = ఆ కడిమి వనమునందు
- అతిశిశిర = మిక్కిలి చల్లనైన
- ఆకృతి = రూపము కలిగిన
- తపస్ = మాఘ మాసము
- తపస్య = ఫాల్గుణ మాసము
- లక్ష్మీభ్యామ్ = ఈ రెండు మాసముల సంపదలతో
- ఆసీనః = కూర్చొనియున్న
- శిశిరర్తుః = శిశిర ఋతువు
- సతత = ఎల్లప్పుడూ
- శీతలదిగంతః = చల్లని దిక్కుల కొనలు కలిగిన
- శివమ్ = మంగళము
- అనిశం = ఎల్లప్పుడూ
- కురుతాత్ = చేయుగాక
- మే = నాకు

తాత్పర్యం:

కడిమి వనమునందు, మాఘ, ఫాల్గుణ మాసముల సంపదలతో కూడిన, చల్లని దిక్కులతో వ్యాపించిన శిశిర ఋతువు నాకు ఎల్లప్పుడూ మంగళములను చేయుగాక.

విశేషాలు:

- శిశిర ఋతువు చల్లదనం, శాంతి, మంగళములను సూచిస్తుంది.
- మాఘ, ఫాల్గుణ మాసములు ఈ ఋతువుకు చెందినవి, సంపదల రూపంలో వర్ణించబడ్డాయి.
- ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క దివ్య శాంతి, మంగళ శక్తిని వర్ణిస్తుంది.

28వ శ్లోకం

తస్యాం కదంబవాట్యాం తత్ప్రసవామోదమిళితమధుగంధమ్ |

సప్తావరణమనోజ్ఞం శరణం సముపైమి మంత్రిణీశరణమ్ ||

ప్రతిపదార్థం:

- తస్యాం కదంబవాట్యాం = ఆ కడిమి వనమునందు
- తత్ప్రసవ = ఆ కడిమి పుష్పముల
- ఆమోదమిళిత = పరిమళముతో కూడిన
- మధుగంధమ్ = తేనె వాసనలు కలిగిన
- సప్తావరణమనోజ్ఞం = ఏడు ప్రాకారములచే రమ్యమైనది
- శరణం సముపైమి = శరణు వేడుచున్నాను
- మంత్రిణీశరణమ్ = మంత్రిణీ దేవత యొక్క వాసస్థానమును

తాత్పర్యం:

కడిమి వనమునందు, కడిమి పుష్పముల పరిమళముతో, తేనె వాసనలతో, ఏడు ప్రాకారములచే రమ్యమైన మంత్రిణీ దేవత యొక్క గృహమును నేను శరణు వేడుచున్నాను.

విశేషాలు:

- మంత్రిణీ దేవత (శ్యామలా, సంగీత యోగిని) శ్రీలలితాదేవి యొక్క బుద్ధి నుండి జన్మించిన దేవతగా లలితోపాఖ్యానంలో చెప్పబడింది.
- ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క దివ్య వాసస్థానమైన మంత్రిణీ గృహమును, దాని సౌందర్యాన్ని వర్ణిస్తుంది.
- మంత్రిణీ దేవత యొక్క షోడశ (16) నామములు లలితోపాఖ్యానంలో వివరించబడ్డాయి, వీటిని స్మరించడం వల్ల త్రైలోక్య వశీకరణ శక్తి లభిస్తుందని చెప్పబడింది.

29వ శ్లోకం

తత్రాలయే విశాలే తపనీయారచిత తరళసోపానే |
మాణిక్యమండపాంతర్మహితే సింహాసనే మణీఖచితే ||

ప్రతిపదార్థం:

- తత్రాలయే = ఆ మంత్రిణీ గృహమునందు
- విశాలే = విశాలమైన
- తపనీయారచిత = బంగారముచే చేయబడిన
- తరళసోపానే = నునుపైన మెట్లు కలిగిన
- మాణిక్యమండపాంతః = మాణిక్యమయమైన మంటపము మధ్యలో

- మహితే = గొప్పదైన
- సింహాసనే = సింహాసనమునందు
- మణీఖచితే = రత్నములతో పొదుగబడిన

తాత్పర్యం:

మంత్రిణీ దేవత యొక్క విశాలమైన గృహమునందు, బంగారు మెట్లతో, మాణిక్యమయమైన మంటపము మధ్యలో, రత్నములతో అలంకరించబడిన గొప్ప సింహాసనము ఉంది.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకం మంత్రిణీ దేవత యొక్క గృహము యొక్క దివ్య సౌందర్యాన్ని, ఆధ్యాత్మిక శోభను వర్ణిస్తుంది.
- బంగారు మెట్లు, మాణిక్య మంటపము, రత్న ఖచిత సింహాసనము ఈ గృహము యొక్క అత్యున్నత శోభను సూచిస్తాయి.
- ఈ వర్ణన శ్రీపురం యొక్క దివ్యత్వాన్ని, ఆధ్యాత్మిక గాంభీర్యాన్ని తెలియజేస్తుంది.

30వ శ్లోకం

బిందు త్రికోణపంచ ద్విపనృపవసువేదదళసురేఖాద్యే |
చక్రే సదా నివిష్టాం షష్ట్యష్టత్రింశదక్షరేశానామ్ ||

ప్రతిపదార్థం:

- బిందు = బిందువు
- త్రికోణ = త్రికోణము
- పంచ = ఐదు
- ద్విప = రెండు
- నృప = రాజు (దశ)
- వసు = ఎనిమిది
- వేద = నాలుగు
- దళ = రేకులు

- సురేఖాద్యే = దివ్య రేఖలతో కూడిన
- చక్రే = చక్రమునందు
- సదా = ఎల్లప్పుడూ
- నివిష్టామ్ = నిలిచియున్న
- షష్ట్యష్టత్రింశదక్షరేశానామ్ = అరవై ఎనిమిది అక్షరముల ఈశ్వరులైన

తాత్పర్యం:

బిందువు, త్రికోణము, ఐదు, రెండు, దశ, ఎనిమిది, నాలుగు రేకులతో, దివ్య రేఖలతో కూడిన శ్రీచక్రమునందు, అరవై ఎనిమిది అక్షరముల ఈశ్వరులైన మంత్రిణీ దేవత ఎల్లప్పుడూ నిలిచియున్నది.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకం మంత్రశాస్త్రమునకు సంబంధించినది, శ్రీచక్రము యొక్క నిర్మాణాన్ని, దానిలో నిలిచిన మంత్రిణీ దేవతను వర్ణిస్తుంది.
- శ్రీచక్రము బిందువు, త్రికోణము మొదలైన భాగములతో రూపొందిన దివ్య యంత్రము.
- అరవై ఎనిమిది అక్షరములు మంత్రిణీ దేవత యొక్క శక్తిని సూచిస్తాయి.

31వ శ్లోకం

తాపింఛమేచకాంగీం తాళీదళఘటిత కర్ణతాటంకామ్ |
తాంబూలపూరితముఖీం తామ్రాధరబింబదృష్టదరహాసామ్ ||

ప్రతిపదార్థం:

- తాపింఛ = కానుగు ఆకుల వంటి
- మేచకాంగీమ్ = నల్లని శరీరము కలిగినది
- తాళీదళఘటిత = తాటి ఆకులతో చేయబడిన
- కర్ణతాటంకామ్ = చెవి కమ్మలు కలిగినది

- **తాంబూలపూరితముఖీమ్ = తాంబూలముతో నిండిన నోరు కలిగినది**
- **తామ్రాధరబింబ = ఎర్రని దొండపండు వంటి పెదవులు**
- **దృష్టదరహాసామ్ = చిరునవ్వు కనబడుచున్నది**

తాత్పర్యం:

మంత్రిణీ దేవత కానుగు ఆకులవంటి నల్లని శరీరము, తాటి ఆకులతో చేయబడిన కమ్మలు, తాంబూలముతో నిండిన నోరు, ఎర్రని దొండపండు వంటి పెదవులతో చిరునవ్వు కలిగియున్నది.

విశేషాలు:

- **ఈ శ్లోకం మంత్రిణీ దేవత (శ్యామలా) యొక్క దివ్య రూప సౌందర్యాన్ని వర్ణిస్తుంది.**
- **నల్లని శరీరము, ఎర్రని పెదవులు, చిరునవ్వు ఆమె యొక్క ఆకర్షణీయ రూపాన్ని సూచిస్తాయి.**
- **తాంబూలము ఆమె యొక్క శాంతమైన, ఆనందమయ స్థితిని తెలియజేస్తుంది.**

32వ శ్లోకం

కుంకుమపంకిలదేహాం కువలయజీవాతుశాబకవతంసామ్ |

కోకనదశోణచరణాం కోకిలనిక్వాణకోమలాలాపామ్ ||

ప్రతిపదార్థం:

- **కుంకుమపంకిలదేహామ్ = కుంకుమచే పూయబడిన శరీరము కలిగినది**
- **కువలయజీవాతు = కలువలకు ప్రాణాధారమైన చంద్రుని**
- **శాబకవతంసామ్ = బాలచంద్రుని శిరోభూషణముగా కలిగినది**
- **కోకనదశోణచరణామ్ = ఎర్ర తామరవంటి ఎర్రని పాదములు కలిగినది**
- **కోకిలనిక్వాణ = కోయిల ధ్వనివంటి**
- **కోమలాలాపామ్ = మనోజ్ఞమైన కంఠస్వరము కలిగినది**

తాత్పర్యం:

మంత్రిణీ దేవత కుంకుమచే పూయబడిన శరీరము, శిరస్సుపై బాలచంద్రుని ధరించినది, ఎర్ర తామరవంటి పాదములు, కోయిలవంటి మనోజ్ఞమైన కంఠస్వరము కలిగినది.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకం మంత్రిణీ దేవత యొక్క దివ్య రూప వర్ణనను కొనసాగిస్తుంది.
- కుంకుమ శరీరం, బాలచంద్రుడు, కోయిల స్వరం ఆమె యొక్క ఆధ్యాత్మిక, సౌందర్య శోభను సూచిస్తాయి.
- ఈ వర్ణన ఆమె యొక్క గాయక, సంగీత శక్తిని (సంగీత యోగిని) తెలియజేస్తుంది.

33వ శ్లోకం

వామాంసలుళితచూళీవలమాన కదంబమాలికాభరణామ్ |

ముక్తాలలంతికాంచిత ముగ్ధాళికమిళితచిత్రకోదారామ్ ||

ప్రతిపదార్థం:

- వామాంస = ఎడమ భుజమునందు
- లుళితచూళీ = జారుతున్న కొప్పు నుండి
- వలమాన = వ్రేలాడుచున్న
- కదంబమాలికాభరణామ్ = కడిమి పూల దండను ఆభరణముగా కలిగినది
- ముక్తాలలంతికా = ముత్యములతో కూర్పబడిన హారముచే
- అంచిత = ఒప్పుచున్న
- ముగ్ధాళిక = సుందరమైన ఫాలప్రదేశమునందు
- మిళితచిత్రక = బొట్టుచే కూడిన
- ఉదారామ్ = మహనీయమైనది

తాత్పర్యం:

మంత్రిణీ దేవత ఎడమ భుజమున జారుతున్న కొప్పు నుండి వ్రేలాడుతున్న కడిమి పూల దండను, ముత్యముల హారముతో అలంకరించబడిన సుందరమైన ఫాలప్రదేశమున బొట్టుతో మహనీయమైనది.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకం మంత్రిణీ దేవత యొక్క అలంకార సౌందర్యాన్ని వర్ణిస్తుంది.
- కడిమి పూల దండ, ముత్యముల హారము, బొట్టు ఆమె యొక్క దివ్య శోభను సూచిస్తాయి.
- ఈ వర్ణన ఆమె యొక్క ఆకర్షణీయ, ఆధ్యాత్మిక రూపాన్ని తెలియజేస్తుంది.

34వ శ్లోకం

కరవిధృతకీరశాబక కలనినదవ్యక్త నిఖిలనిగమార్థామ్ |
వామకుచసంగివీణావాదన సౌఖ్యార్థమీళితాక్షియుగామ్ ||

ప్రతిపదార్థం:

- కరవిధృత = చేతిలో ధరించిన
- కీరశాబక = చిలుకను
- కలనినదవ్యక్త = శబ్దముతో వ్యక్తమైన
- నిఖిలనిగమార్థామ్ = సమస్త వేదార్థములను
- వామకుచసంగి = ఎడమ కుచమునకు సమీపమైన
- వీణావాదన = వీణా వాదనము
- సౌఖ్యార్థమ్ = సుఖము కొరకు
- ఈళితాక్షియుగామ్ = కన్నుల జంట చూచుచున్నది

తాత్పర్యం:
మంత్రిణీ దేవత చేతిలో సమస్త వేదార్థములను పలికే చిలుకను ధరించినది, ఎడమ కుచమునకు సమీపమైన వీణను వాయించుచూ, సుఖము కొరకు కన్నుల జంటతో చూచుచున్నది.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకం మంత్రిణీ దేవత యొక్క సంగీత శక్తిని, వేద జ్ఞానాన్ని వర్ణిస్తుంది.

- చిలుక వేదార్థములను పలుకుతుందని, వీణా వాదనము ఆమె సంగీత యోగిని స్వరూపాన్ని సూచిస్తుంది.

- ఈ వర్ణన ఆమె యొక్క జ్ఞాన, సౌందర్య, సంగీత శక్తులను తెలియజేస్తుంది.

35వ శ్లోకం

ఆపాటలాంశుకధరా మాదిరసోన్మేష వాసితకటాక్షామ్ |

అమ్నాయసారగుళికామాద్యాం సంగీతమాతృకాం వందే ||

ప్రతిపదార్థం:

- ఆపాటల = మిక్కిలి ఎర్రనైన
- అంశుకధరామ్ = పైటను ధరించినది
- మాదిరసోన్మేష = శృంగార రసము ప్రకాశముచే
- వాసితకటాక్షామ్ = క్రీగంటి చూపులతో కూడినది
- అమ్నాయసారగుళికామ్ = వేద సారముగా రాశీభూతమైనది
- ఆద్యామ్ = మొదటి దేవతయైన
- సంగీతమాతృకామ్ = సంగీత మాతృక దేవతను
- వందే = నమస్కరించుచున్నాను

తాత్పర్యం:

మిక్కిలి ఎర్రనైన పైట ధరించిన, శృంగార రసముతో కూడిన క్రీగంటి చూపులు, వేద సారముగా రాశీభూతమైన, మొదటి దేవతయైన సంగీత మాతృక దేవతను నేను నమస్కరించుచున్నాను.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకం మంత్రిణీ దేవత (శ్యామలా, సంగీత మాతృక) యొక్క సమగ్ర రూప వర్ణనను పూర్తి చేస్తుంది.
- శృంగార రసము, వేద సారము ఆమె యొక్క ఆధ్యాత్మిక, సౌందర్య శక్తులను సూచిస్తాయి.

- ఈ శ్లోకం ఆమె యొక్క దివ్యత్వాన్ని స్తుతిస్తూ, భక్తిని ప్రేరేపిస్తుంది.

37వ శ్లోకం

అనయోరంతరవసుధాః ప్రణుమః ప్రత్యగ్రపుష్యరాగమయీః |

సింహాసనేశ్వరీమనుచింతననిస్తంద్రసిద్ధనీరంధ్రాః ||

ప్రతిపదార్థం:

- అనయోః = బంగారు, పుష్యరాగ ప్రాకారముల
- అంతరవసుధాః = మధ్య ప్రదేశములను
- ప్రత్యగ్ర = కొత్త
- పుష్యరాగమయీః = పుష్యరాగమణులతో చేయబడిన
- సింహాసనేశ్వరీ = సింహాసనేశ్వరి దేవత (శ్రీలలితాదేవి)
- మనుచింతన = జపము చేయుటలో
- నిస్తంద్ర = ఏమరపాటు లేని
- సిద్ధనీరంధ్రాః = సిద్ధ పురుషులచే నిండిన
- ప్రణుమః = నమస్కరించుచున్నాను

తాత్పర్యం:

బంగారు, పుష్యరాగ ప్రాకారముల మధ్య ప్రదేశములో, కొత్త పుష్యరాగమణులతో చేయబడిన, సింహాసనేశ్వరి (శ్రీలలితాదేవి) జపమును ఏమరపాటు లేకుండా చేయు సిద్ధ పురుషులను నేను నమస్కరించుచున్నాను.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకం శ్రీలలితాదేవి యొక్క సింహాసనేశ్వరి స్వరూపాన్ని, ఆమెను ఉపాసించే సిద్ధులను స్తుతిస్తుంది.
- పుష్యరాగమణులు ఈ ప్రదేశము యొక్క దివ్య కాంతిని సూచిస్తాయి.

- ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క ఆధ్యాత్మిక శక్తి కేంద్రాన్ని వర్ణిస్తుంది.

38వ శ్లోకం

తత్సాలోత్తరదేశే తరుణజపాకుసుమధోరణీశోణః |
ప్రశమయతు పద్మరాగప్రాకారో మమ పరాభవం దశమః ||

ప్రతిపదార్థం:

- తత్సాలోత్తరదేశే = పుష్యరాగ ప్రాకారమునకు పై భాగమున

- తరుణ = కొత్త

- జపాకుసుమధోరణీ = మందార పుష్పముల వరుసల

- శోణః = ఎర్రనిది

- పద్మరాగప్రాకారః = పద్మరాగమణులతో చేయబడిన ప్రాకారము

- దశమః = పదవది

- ప్రశమయతు = పోగొట్టుగాక

- మమ పరాభవమ్ = నా అవమానమును

తాత్పర్యం:

పుష్యరాగ ప్రాకారమునకు పై భాగమున, కొత్త మందార పుష్పముల వరుసలవంటి ఎర్రని పద్మరాగమణులతో చేయబడిన పదవ ప్రాకారము నా అవమానమును పోగొట్టుగాక.

విశేషాలు:

- పద్మరాగ ప్రాకారం శ్రీపురం యొక్క పదవ రక్షణ వలయంగా, అవమానమును తొలగించే శక్తిని సూచిస్తుంది.

- మందార పుష్పముల కాంతి ఈ ప్రాకారం యొక్క దివ్య శోభను తెలియజేస్తుంది.

- ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క రక్షణ, శుభ శక్తిని వర్ణిస్తుంది.

39వ శ్లోకం

అంతరభూకృతవాసానయోరపనీత చిత్తవైమత్యాన్ |
చక్రేశీపదభక్తాంశ్చారణవర్గానహర్నిశం కలయే ||

ప్రతిపదార్థం:

- అంతరభూః = పుష్యరాగ, పద్మరాగ ప్రాకారముల మధ్య ప్రదేశము
- కృతవాసాన్ = వాసము చేయుచున్నవారు
- అపనీత = తొలగించబడిన
- చిత్తవైమత్యాన్ = మనస్సు యొక్క విముఖత కలిగినవారు
- చక్రేశీపదభక్తాన్ = చక్రేశీ (శ్రీలలితాదేవి) పాదముల భక్తులైన
- చారణవర్గాన్ = చారణుల సమూహములను
- అహర్నిశమ్ = రేయింబవళ్ళు
- కలయే = సేవించుచున్నాను

తాత్పర్యం:

పుష్యరాగ, పద్మరాగ ప్రాకారముల మధ్య ప్రదేశమున వాసము చేయుచూ, మనస్సు యొక్క విముఖత తొలగిన, చక్రేశీ (శ్రీలలితాదేవి) పాదములను ఆరాధించు చారణుల సమూహములను నేను రేయింబవళ్ళు సేవించుచున్నాను.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకం శ్రీలలితాదేవి యొక్క చక్రేశీ స్వరూపాన్ని, ఆమెను సేవించే చారణులను స్తుతిస్తుంది.
- చారణులు దివ్య గాయకులు, శ్రీపురంలో శ్రీలలితాదేవిని ఆరాధించేవారు.
- ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క ఆధ్యాత్మిక సేవా శక్తిని వర్ణిస్తుంది.

40వ శ్లోకం

సారంగవాహనయోజనదూరే సంఘటిత కేతనస్తస్యః |
గోమేదకేన రచితో గోపాయతు మాం సమున్నతః సాలః ||

ప్రతిపదార్థం:

- తస్య = పద్మరాగ ప్రాకారమునకు
- సారంగవాహనయోజనదూరే = ఏడు యోజనముల దూరమున (సారంగ వాహనము = వాయువు)
- సంఘటిత కేతనః = బాగుగా చేయబడిన పతాకములు కలిగిన
- గోమేదకేన రచితః = గోమేదక మణులతో చేయబడిన
- సమున్నతః = మిక్కిలి పొడవైన
- సాలః = ప్రాకారము
- గోపాయతు = రక్షించుగాక
- మామ్ = నన్ను

తాత్పర్యం:

పద్మరాగ ప్రాకారమునకు ఏడు యోజనముల దూరమున, బాగుగా చేయబడిన పతాకములతో, గోమేదక మణులతో చేయబడగా, మిక్కిలి పొడవైన పదకొండవ ప్రాకారము నన్ను రక్షించుగాక.

విశేషాలు:

- గోమేదక ప్రాకారం శ్రీపురం యొక్క పదకొండవ రక్షణ వలయంగా, రక్షణ శక్తిని సూచిస్తుంది.
- గోమేదక మణులు ఈ ప్రాకారం యొక్క దివ్య కాంతిని, శోభను తెలియజేస్తాయి.
- ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క రక్షణ, శుభ శక్తిని వర్ణిస్తుంది.

41వ శ్లోకం

వప్రద్వయాంతరుర్వ్యాం వటుకై ర్వివిధైశ్చ యోగినీబృందైః |
సతతం సమర్చితాయాః సంకర్షిణ్యాః ప్రణౌమి చరణాబ్జమ్ ||

ప్రతిపదార్థం:

- వప్రద్వయాంతరుర్వ్యామ్ = పద్మరాగ, గోమేదక ప్రాకారముల మధ్య ప్రదేశమున
- వటుకైః = వటువులచే
- వివిధైశ్చ = నానావిధములైన
- యోగినీబృందైః = యోగినుల సమూహములచే
- సతతమ్ = ఎల్లప్పుడూ
- సమర్చితాయాః = పూజించబడుచున్న
- సంకర్షిణ్యాః = సంకర్షిణీ దేవత యొక్క
- ప్రణౌమి = నమస్కరించుచున్నాను
- చరణాబ్జమ్ = పాదకమలములను

తాత్పర్యం:

పద్మరాగ, గోమేదక ప్రాకారముల మధ్య ప్రదేశమున, వటువులచే, నానావిధములైన యోగినుల సమూహములచే ఎల్లప్పుడూ పూజించబడుచున్న సంకర్షిణీ దేవత యొక్క పాదకమలములను నేను నమస్కరించుచున్నాను.

విశేషాలు:

- సంకర్షిణీ దేవత శ్రీలలితాదేవి యొక్క శక్తి స్వరూపమై, శ్రీపురంలో పూజించబడుచున్నది.
- వటువులు, యోగినులు ఈ ప్రదేశము యొక్క ఆధ్యాత్మిక సేవా శక్తిని సూచిస్తారు.
- ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క దివ్య పూజా కేంద్రాన్ని వర్ణిస్తుంది.

42వ శ్లోకం

తాపసయోజనదూరే తస్య సముత్తుంగ గోపురోపేతః |
వాంఛాపూర్త్యై భవతాద్వజ్రమణీని కరనిర్మితో వప్రః ||

ప్రతిపదార్థం:

- తస్య = గోమేదక ప్రాకారమునకు
- తాపసయోజనదూరే = ఏడు యోజనముల దూరమున (తాపస = ఋషి)
- సముత్తుంగ = మిక్కిలి పొడవైన

- **గోపురోపేతః = గోపురములతో కూడిన**
- **వజ్రమణీని కరనిర్మితః = వజ్రమణుల సమూహముతో చేయబడిన**
- **వప్రః = ప్రాకారము**
- **వాంఛాపూర్త్యై = కోరికల నెరవేర్పు కొరకు**
- **భవతాత్ = అగుగాక**

తాత్పర్యం:

గోమేదక ప్రాకారమునకు ఏడు యోజనముల దూరమున, మిక్కిలి పొడవైన గోపురములతో, వజ్రమణులతో చేయబడిన పన్నెండవ ప్రాకారము నా కోరికలను నెరవేర్చుగాక.

విశేషాలు:

- **వజ్రమణి ప్రాకారం శ్రీపురం యొక్క పన్నెండవ రక్షణ వలయంగా, కోరికల నెరవేర్పు శక్తిని సూచిస్తుంది.**
- **వజ్రమణులు ఈ ప్రాకారం యొక్క దివ్య శోభను, శక్తిని తెలియజేస్తాయి.**
- **ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క రక్షణ, శుభ శక్తిని వర్ణిస్తుంది.**

43వ శ్లోకం

వరణద్వితయాంతరతో వాసజుషో విహితమధురసాస్వాదాః |

రంభాదివిబుధవేశ్యా రచయంతు మహాంతమస్మదానందమ్ ||

ప్రతిపదార్థం:

- **వరణద్వితయాంతరతః = గోమేదక, వజ్రమణి ప్రాకారముల మధ్య**
- **వాసజుషః = వాసము చేయుచున్న**
- **విహితమధురసాస్వాదాః = మధురమైన రసములను త్రాగుచున్న**
- **రంభాదివిబుధవేశ్యాః = రంభ మొదలైన దేవతా వేశ్యలు**
- **రచయంతు = కలిగించుగాక**
- **మహాంతమ్ = గొప్ప**
- **అస్మదానందమ్ = మా సంతోషమును**

తాత్పర్యం:

గోమేదక, వజ్రమణి ప్రాకారముల మధ్య వాసము చేయుచూ, మధుర రసములను త్రాగుచున్న రంభ మొదలైన దేవతా వేశ్యలు మాకు గొప్ప సంతోషమును కలిగించుగాక.

విశేషాలు:

- రంభ మొదలైన దేవతా వేశ్యలు శ్రీపురంలో దివ్య ఆనందమును ప్రసాదించే శక్తులుగా వర్ణించబడ్డారు.

- మధుర రసములు ఈ ప్రదేశము యొక్క ఆనందమయ వాతావరణాన్ని సూచిస్తాయి.

- ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క దివ్య ఆనంద శక్తిని వర్ణిస్తుంది.

44వ శ్లోకం

తత్ర సదా ప్రవహంతీ తటినీ వజ్రాభిధా చిరం జీయాత్ |
చటులోర్మిజాలనృత్యత్కలహంసీకులకలక్వణితపుష్టా ||

ప్రతిపదార్థం:

- తత్ర = ఆ ప్రదేశమునందు

- సదా = ఎల్లప్పుడూ

- ప్రవహంతీ = పాఱుచున్న

- తటినీ = నది

- వజ్రాభిధా = వజ్ర నామము కలిగిన

- చిరం జీయాత్ = చిరకాలము జీవించుగాక

- చటులోర్మిజాల = చలించు అలల సమూహము

- నృత్యత్ = నాట్యము చేయుచున్న

- కలహంసీకుల = హంసల సమూహము

- కలక్వణితపుష్టా = శబ్దములతో సమృద్ధమైన

తాత్పర్యం:

ఆ ప్రదేశమునందు, ఎల్లప్పుడూ పాఱుచున్న వజ్ర నామము కలిగిన నది, చలించు అలలతో, నాట్యము చేయు హంసల శబ్దములతో సమృద్ధమై చిరకాలము జీవించుగాక.

విశేషాలు:

- వజ్ర నది శ్రీపురంలో దివ్య సౌందర్యము, శాంతిని ప్రసాదించే నదిగా వర్ణించబడింది.

- హంసల శబ్దములు, అలల నాట్యము ఈ నది యొక్క జీవకాంతిని సూచిస్తాయి.

- ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క దివ్య సహజ సౌందర్యాన్ని వర్ణిస్తుంది.

45వ శ్లోకం

రోధసి తస్యా రుచిరే వజ్రేశీ జయతి వజ్రభూషాఢ్యా |

వజ్రప్రదానతోషిత వజ్రిముఖత్రిదశ వినుతచారిత్రా ||

ప్రతిపదార్థం:

- రోధసి = ఆ వజ్ర నది యొక్క తీరమునందు

- రుచిరే = సొబగైన

- వజ్రేశీ = వజ్రేశ్వరి దేవత

- జయతి = జయము కలుగుగాక

- వజ్రభూషాఢ్యా = వజ్ర భూషణములతో సమృద్ధమైనది

- వజ్రప్రదానతోషిత = వజ్రాయుధము ఇచ్చి సంతోషపెట్టిన

- వజ్రిముఖత్రిదశ = ఇంద్రుడు మొదలైన దేవతలచే

- వినుతచారిత్రా = కీర్తించబడిన చరిత్ర కలిగినది

తాత్పర్యం:

వజ్ర నది యొక్క సొబగైన తీరమునందు, వజ్ర భూషణములతో సమృద్ధమైన, వజ్రాయుధము ఇచ్చి ఇంద్రుడు మొదలైన దేవతలచే కీర్తించబడిన చరిత్ర కలిగిన వజ్రేశ్వరి దేవత జయము కలుగుగాక.

విశేషాలు:

- వజ్రేశ్వరి దేవత శ్రీలలితాదేవి యొక్క శక్తి స్వరూపమై, ఇంద్రునకు వజ్రాయుధము ప్రసాదించినదిగా పురాణాలలో చెప్పబడింది.
- వజ్ర భూషణములు ఆమె యొక్క దివ్య శోభను సూచిస్తాయి.
- ఈ శ్లోకం వజ్రేశ్వరి యొక్క దివ్య చరిత్రను, శక్తిని స్తుతిస్తుంది.

46వ శ్లోకం

తస్యోదీచ్యాం హరితి స్తబకిత సుషమావలీఢవియదంతః |
వైదూర్యరత్నరచితో వైమల్యం దిశతు చేతసో వరణః ||

ప్రతిపదార్థం:

- తస్య = వజ్రమయ ప్రాకారమునకు
- ఉదీచ్యాం = ఉత్తర దిశలో (పై భాగమున)
- హరితి = దిక్కునందు ఉండు
- స్తబకిత = గుండ్రంగా గుండ్రంగా గుంపులుగా ఉండు
- సుషమా = అత్యంత శోభాయమానమైన కాంతులతో
- అవలీఢ = చుట్టూ వ్యాపించిన
- వియదంతః = ఆకాశమంత ఎత్తు కలిగిన కొనలు
- వైదూర్యరత్నరచితః = వైదూర్య మణులతో నిర్మించబడిన
- వరణః = ప్రాకారము
- వైమల్యం = నిర్మలత్వము (పవిత్రత)
- దిశతు = ఇచ్చుగాక
- చేతసః = మనస్సుకు

తాత్పర్యం:

వజ్రమయ ప్రాకారమునకు ఉత్తర దిశలో, గుంపులుగా ఉత్కృష్టమైన కాంతులతో వ్యాపించి, ఆకాశమంత ఎత్తులో ఉన్న వైదూర్య మణులతో నిర్మించబడిన పదమూడవ ప్రాకారము మా మనస్సుకు నిర్మలత్వమును, పవిత్రతను ప్రసాదించుగాక.

విశేషాలు:

- వైడూర్య మణులు ఆధ్యాత్మిక శాంతి, మానసిక స్పష్టతను సూచిస్తాయి.

- ఈ ప్రాకారం శ్రీపురం యొక్క దివ్య కాంతి, ఆధ్యాత్మిక శక్తిని సూచిస్తుంది.

- మనస్సును పవిత్రం చేయడం ద్వారా ఈ ప్రాకారం భక్తులకు జ్ఞానమార్గంలో పురోగతిని కలిగిస్తుందని భావన.

47వ శ్లోకం

అధిమధ్యమేతయోః పున రంబాచరణావలంబితస్వాంతాన్ |
కర్కోటకాదినాగాన్ కలయామః కించ బలిముఖాన్ దనుజాన్ ||

ప్రతిపదార్థం:

- ఏతయోః = ఆ రెండు (వజ్ర, వైడూర్య ప్రాకారముల)

- అధిమధ్యం = మధ్య ప్రదేశమునందు

- పునః = వాక్య అలంకారం కోసం ఉపయోగించిన పదం

- అంబా = శ్రీలలితా పరమేశ్వరి యొక్క

- చరణావలంబిత = చరణ కమలములను ఆశ్రయించిన

- స్వాంతాన్ = మనస్సు కలిగినవారైన

- కర్కోటకాదినాగాన్ = కర్కోటకుడు మొదలైన సర్పరాజులను

- కలయామః = ధ్యానించుచున్నాము

- కించ = అలాగే

- బలిముఖాన్ = బలి మొదలైన

- దనుజాన్ = దైత్యులను

తాత్పర్యం:

వజ్ర, వైడూర్య ప్రాకారముల మధ్య ప్రదేశమునందు, శ్రీలలితా పరమేశ్వరి యొక్క చరణ కమలములను ఆశ్రయించిన, మనస్సు కలిగిన కర్కోటకుడు మొదలైన సర్పరాజులను, అలాగే బలి మొదలైన దైత్యులను నేను ధ్యానించుచున్నాను.

విశేషాలు:

- **కర్కోటకుడు, శేషుడు వంటి సర్పరాజులు పురాణాలలో దివ్య శక్తులుగా, శ్రీలలితాదేవి యొక్క భక్తులుగా వర్ణించబడ్డారు.**
- **బలి చక్రవర్తి వంటి దైత్యులు శ్రీలలితాదేవి యొక్క కృపాకటాక్షముల వలన ఆధ్యాత్మిక ఉన్నతిని పొందినవారుగా చెప్పబడ్డారు.**
- **ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క ఆధ్యాత్మిక వైవిధ్యాన్ని, అందరినీ ఆశ్రయించే శ్రీలలితాదేవి యొక్క శక్తిని సూచిస్తుంది.**

48వ శ్లోకం

గంధవహసంఖ్యయోజనదూరే గగనోర్ధ్వజాంఘికస్తస్య |
వాసవమణిప్రణీతో వరణో బహుళయతు వైదుషీం విశదామ్ ||

ప్రతిపదార్థం:

- **తస్య = వైడూర్య ప్రాకారమునకు**
- **గంధవహసంఖ్యయోజనదూరే = ఏడు యోజనముల దూరమున (గంధవహ = వాయువు)**
- **గగన = ఆకాశమునకు**
- **ఊర్ధ్వజాంఘికః = పైకి ఎగురునట్టి**
- **వాసవమణిప్రణీతః = ఇంద్రనీలమణులతో నిర్మించబడిన (వాసవ = ఇంద్రుడు)**
- **వరణః = ప్రాకారము**
- **విశదామ్ = స్వచ్ఛమైన**
- **వైదుషీమ్ = పాండిత్యమును**
- **బహుళయతు = వృద్ధి చేయుగాక**

తాత్పర్యం:

వైడూర్య ప్రాకారమునకు ఏడు యోజనముల దూరములో, ఆకాశము కంటే ఎత్తైన ప్రదేశములో, ఇంద్రనీలమణులతో నిర్మించబడిన పదనాలుగవ ప్రాకారము మాకు స్వచ్ఛమైన పాండిత్యమును వృద్ధి చేయుగాక.

విశేషాలు:

- ఇంద్రనీలమణులు (నీలం) జ్ఞానం, స్పష్టత, ఆధ్యాత్మిక ఉన్నతిని సూచిస్తాయి.
- ఈ ప్రాకారం శ్రీపురం యొక్క జ్ఞాన ప్రదాన శక్తిని సూచిస్తుంది.
- పాండిత్యం అనగా శాస్త్ర జ్ఞానం, ఆధ్యాత్మిక విచక్షణను ఈ ప్రాకారం భక్తులకు ప్రసాదిస్తుందని భావన.

49వ శ్లోకం

మధ్యక్షోణ్యా మనయో ర్మహేంద్రనీలాత్మకాని చ సరాంసి |
శాతోదరీసహాయాన్ భూపాలానపి పునః పునః ప్రణుమః ||

ప్రతిపదార్థం:

- అనయోః = వైడూర్య, ఇంద్రనీల ప్రాకారముల
- మధ్యక్షోణ్యాం = మధ్య ప్రదేశమునందు
- మహేంద్రనీలాత్మకాని = గొప్ప ఇంద్రనీలమణులతో నిర్మితమైన
- సరాంసి = సరస్సులను
- శాతోదరీసహాయాన్ = శాతోదరీ (శ్రీలలితాదేవి) సహాయముతో కూడిన
- భూపాలాన్ = రాజులను (మను, మాంధాత, భగీరథ, భరత, పృథు మొదలైనవారు)
- అపి = కూడా
- పునః పునః = మాటిమాటికీ
- ప్రణుమః = నమస్కరించుచున్నాము

తాత్పర్యం:

వైడూర్య, ఇంద్రనీల ప్రాకారముల మధ్య ప్రదేశమునందు, గొప్ప ఇంద్రనీలమణులతో నిర్మితమైన సరస్సులను, శ్రీలలితాదేవి సహాయముతో కూడిన మను, మాంధాత, భగీరథ, భరత మొదలైన రాజులను మాటిమాటికీ నమస్కరించుచున్నాము.

విశేషాలు:

- ఇంద్రనీలమణులతో నిర్మితమైన సరస్సులు శ్రీపురం యొక్క దివ్య సౌందర్యాన్ని, ఆధ్యాత్మిక శాంతిని సూచిస్తాయి.
- మను, భగీరథ వంటి రాజులు శ్రీలలితాదేవి యొక్క కృపాకటాక్షముల వలన దివ్య జీవనం పొందినవారుగా పురాణాలలో చెప్పబడ్డారు.
- ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క ఆధ్యాత్మిక కేంద్రంలో దివ్య రాజుల సేవను స్తుతిస్తుంది.

50వ శ్లోకం

ఆశుగయోజనదూరే తస్యోర్ధ్వం కాంతిధవళితదిగంతః |
ముక్తావిరచితగాత్రో ముహురస్మాకం ముదే భవతు వప్రః ||

ప్రతిపదార్థం:

- తస్య = ఇంద్రనీల ప్రాకారమునకు
- ఊర్ధ్వం = పై భాగమునందు
- ఆశుగయోజనదూరే = ఏడు యోజనముల దూరమునందు (ఆశుగ = వేగవంతమైన)
- కాంతిధవళితదిగంతః = కాంతితో తెల్లగా చేయబడిన దిక్కులు కలిగిన
- ముక్తావిరచితగాత్రః = ముత్యములతో నిర్మించబడిన శరీరము కలిగిన
- వప్రః = ప్రాకారము
- ముహుః = ఎల్లప్పుడూ
- అస్మాకం = మాకు
- ముదే = సంతోషమును
- భవతు = కలిగించుగాక

తాత్పర్యం:

ఇంద్రనీల ప్రాకారమునకు పై భాగమున ఏడు యోజనముల దూరములో, తన కాంతితో దిక్కులను తెల్లగా చేసిన, ముత్యములతో నిర్మించబడిన పదిహేనవ ప్రాకారము మాకు ఎల్లప్పుడూ సంతోషమును కలిగించుగాక.

విశేషాలు:

- ముత్యములు పవిత్రత, శాంతి, సంతోషాన్ని సూచిస్తాయి.

- ఈ ప్రాకారం శ్రీపురం యొక్క దివ్య సౌందర్యం, ఆనంద ప్రదాన శక్తిని సూచిస్తుంది.

- ఈ శ్లోకం శ్రీపురం యొక్క అత్యున్నత రక్షణ వలయంగా, భక్తులకు ఆనందాన్ని ప్రసాదించే శక్తిని వర్ణిస్తుంది.

ఆర్యా ద్విశతి శ్లోకాలు 51 నుండి 60 వరకు - సులభ వివరణ

శ్లోకం 51

****సంస్కృతం**:**

ఆవృత్తోరధిమధ్యం పూర్వాస్యాం దిశి పురందరః శ్రీమాన్ |

అభ్రమువిటాధిరూఢో విభ్రమ మస్మాక మనిశమాతనుతాత్ || 51 ||

****ప్రతిపదార్థం**:**

- **ఆవృత్తోరధిమధ్యం: ఇంద్రనీలం, ముక్తామణులతో చుట్టబడిన మధ్య ప్రదేశంలో.**

- **పూర్వాస్యాం దిశి: తూర్పు దిశలో.**

- **పురందరః: దేవేంద్రుడు (ఇంద్రుడు).**

- **శ్రీమాన్: సంపదలతో కూడినవాడు.**

- **అభ్రమువిటాధిరూఢో: ఐరావతం (ఇంద్రుని ఏనుగు) మీద ఆసీనుడైనవాడు.**

- **విభ్రమం**: ఆనందం.
- **అస్మాకం**: మాకు.
- **అనిశం**: ఎల్లప్పుడూ.
- **ఆతనుతాత్**: కలిగించుగాక.

తాత్పర్యం:
తూర్పు దిశలో, ఇంద్రనీలం, ముక్తామణులతో అలంకరించబడిన ప్రదేశంలో, సంపదలతో తులతూగే ఇంద్రుడు, తన వాహనమైన ఐరావతంపై ఆసీనుడై మాకు ఎల్లప్పుడూ ఆనందాన్ని ప్రసాదించుగాక.

విశేషాలు:
ఇంద్రుడు దేవతలకు రాజు, స్వర్గాధిపతి. ఐరావతం అతని ప్రతీకాత్మక వాహనం, శక్తి మరియు గాంభీర్యాన్ని సూచిస్తుంది. ఈ శ్లోకం ఇంద్రుని దివ్య స్థానాన్ని, అతని ఆధిపత్యాన్ని వర్ణిస్తూ భక్తులకు ఆనందం ప్రసాదించమని ప్రార్థిస్తుంది.

శ్లోకం 52
సంస్కృతం:
తత్కోణే వ్యజనస్రుక్తోమరపాత్ర స్రువాన్నశక్తిధరః |
స్వాహాస్వధాసమేతః సుఖయతు మాం హవ్యవాహనః సుచిరమ్ || 52 ||

ప్రతిపదార్థం:
- **తత్కోణే**: తూర్పు దిశ మూలలో.
- **వ్యజన**: చామరం (వీవన).
- **స్రుక్**: హోమంలో ఉపయోగించే పాత్ర.
- **తోమర**: ఆయుధం.
- **పాత్ర**: ఘృతం నింపే పాత్ర.
- **స్రువ**: హవిస్సును అగ్నిలో ఆహుతి చేసే పాత్ర.
- **అన్న**: హవిస్సు (అన్నం).

- **శక్తిధరః**: శక్తి ఆయుధాన్ని ధరించినవాడు.
- **స్వాహాస్వధాసమేతః**: స్వాహా, స్వధా దేవతలతో కూడినవాడు.
- **హవ్యవాహనః**: అగ్నిదేవుడు (హవిస్సును దేవతలకు చేర్చేవాడు).
- **మాం**: నన్ను.
- **సుచిరం**: ఎల్లప్పుడూ.
- **సుఖయతు**: సుఖాన్ని ప్రసాదించుగాక.

తాత్పర్యం:
తూర్పు దిశ మూలలో, చామరం, స్రుక్, తోమరం, ఘృతపాత్ర, స్రువం, హవిస్సు, శక్తి ఆయుధాలను ధరించి, స్వాహా, స్వధా దేవతలతో కూడిన అగ్నిదేవుడు నన్ను ఎల్లప్పుడూ సుఖపెట్టుగాక.

విశేషాలు:
అగ్నిదేవుడు హోమాలలో హవిస్సును దేవతలకు చేర్చే మధ్యవర్తి. స్వాహా (దేవతలకు అర్పించే హవిస్సు), స్వధా (పితృదేవతలకు అర్పించే హవిస్సు) అతని సహచర దేవతలు. ఈ శ్లోకం అగ్ని యొక్క దివ్య స్వరూపాన్ని, అతని ఆధ్యాత్మిక పాత్రను వర్ణిస్తుంది.

శ్లోకం 53
సంస్కృతం:
దక్షిణదిగంతరాళే దండధరో నీలనీరదచ్ఛాయః |
త్రిపురాపదాబ్జభక్త స్తిరయతు మమ నిఖిలమంహసాం నికరమ్ || 53 ||

ప్రతిపదార్థం:
- **దక్షిణదిగంతరాళే**: దక్షిణ దిశ మధ్యలో.
- **దండధరః**: దండాన్ని (యమదండం) ధరించినవాడు (యముడు).
- **నీలనీరదచ్ఛాయః**: నీలమేఘంలా శరీర కాంతి కలవాడు.
- **త్రిపురాపదాబ్జభక్తః**: త్రిపురసుందరి పాదపద్మాలను సేవించేవాడు.
- **మమ**: నా.

- **నిఖిలమంహసాం నికరమ్**: సమస్త పాపాల సమూహాన్ని.
- **తిరయతు**: తొలగించుగాక.

తాత్పర్యం:
దక్షిణ దిశ మధ్యలో, నీలమేఘంలా కాంతి కలిగి, యమదండాన్ని ధరించి, త్రిపురసుందరి పాదాలను సేవించే యమధర్మరాజు నా సమస్త పాపాలను తొలగించుగాక.

విశేషాలు:
యముడు ధర్మరాజుగా, పాపాలను శిక్షించే దేవతగా పరిగణించబడతాడు. అతను త్రిపురసుందరి భక్తుడైనందున, ఈ శ్లోకం అతని శక్తిని, భక్తి స్వభావాన్ని కీర్తిస్తూ పాప విముక్తి కోసం ప్రార్థిస్తుంది.

శ్లోకం 54
సంస్కృతం:
తస్యైవ పశ్చిమాయాం దిశి దళితేందీవరప్రభాశ్యామః |
ఖేటాసియష్టిధారీ ఖేదానపనయతు యాతుధానో మే || 54 ||

ప్రతిపదార్థం:
- **తస్యైవ**: ఆ దక్షిణ దిశకు.
- **పశ్చిమాయాం దిశి**: పశ్చిమ దిశలో.
- **దళితేందీవరప్రభాశ్యామః**: వికసించిన కలువ పుష్పంలా నల్లని కాంతి కలవాడు.
- **ఖేటాసియష్టిధారీ**: ఖడ్గం, కత్తి, కొయ్యను ధరించినవాడు.
- **యాతుధానః**: నైరృతి (రాక్షస దేవత).
- **మే**: నా.
- **ఖేదాన్**: దుఃఖాలను.
- **అపనయతు**: తొలగించుగాక.

తాత్పర్యం:

దక్షిణ దిశకు పశ్చిమ దిశలో, వికసించిన కలువలా నల్లని కాంతి కలిగి, ఖడ్గం, కత్తి, కొయ్యను ధరించిన నైరృతి నా దుఃఖాలను తొలగించుగాక.

విశేషాలు:
నైరృతి రాక్షస దేవతగా, దక్షిణ-పశ్చిమ దిశకు అధిపతి. అతని ఆయుధాలు శక్తిని సూచిస్తాయి. ఈ శ్లోకం అతని దివ్య స్వరూపాన్ని వర్ణిస్తూ దుఃఖ నివారణ కోసం ప్రార్థిస్తుంది.

శ్లోకం 55
సంస్కృతం:
తస్యా ఉత్తరదేశే ధవళాంగో విపులఝుషవరారూఢః |
పాశాత్తపాణిపద్మః పాశీ విదళయతు పాశజాలాని || 55 ||

ప్రతిపదార్థం:
- **తస్యాః**: ఆ పశ్చిమ దిశకు.
- **ఉత్తరదేశే**: ఉత్తర దిశలో.
- **ధవళాంగః**: తెల్లని శరీరం కలవాడు.
- **విపులఝుషవరారూఢః**: గొప్ప మత్స్యంపై ఆసీనుడైనవాడు.
- **పాశాత్తపాణిపద్మః**: పాశాన్ని చేతి కమలంలో ధరించినవాడు.
- **పాశీ**: వరుణుడు.
- **పాశజాలాని**: బంధాల సమూహాన్ని.
- **విదళయతు**: విడదీయుగాక.

తాత్పర్యం:
పశ్చిమ దిశకు ఉత్తర దిశలో, తెల్లని శరీరం కలిగి, గొప్ప మత్స్యంపై ఆసీనుడై, చేతిలో పాశాన్ని ధరించిన వరుణుడు నా బంధాలను విడదీయుగాక.

విశేషాలు:

వరుణుడు జలాధిపతి, ఉత్తర-పశ్చిమ దిశకు అధిపతి. పాశం అతని బంధన శక్తిని సూచిస్తుంది. ఈ శ్లోకం అతని దివ్య స్వరూపాన్ని వర్ణిస్తూ బంధ విముక్తి కోసం ప్రార్థిస్తుంది.

శ్లోకం 56

సంస్కృతం:

వందే తదుత్తరహరిత్కోణే వాయుం చమూరువరవాహమ్ |

కోరకితతత్త్వబోధాన్ గోరక్షప్రముఖ యోగినోఽపి ముహుః || 56 ||

ప్రతిపదార్థం:

- **తదుత్తరహరిత్కోణే**: ఆ ఉత్తర దిశ మూలలో.
- **వాయుం**: వాయుదేవుడు.
- **చమూరువరవాహమ్**: శ్రేష్ఠమైన జింకను వాహనంగా కలిగినవాడు.
- **కోరకితతత్త్వబోధాన్**: తత్త్వ జ్ఞానం కలిగినవారు.
- **గోరక్షప్రముఖ యోగినః**: గోరక్షనాథుడు మొదలైన ప్రముఖ యోగులు.
- **ముహుః**: పలుమార్లు.
- **వందే**: నమస్కరిస్తున్నాను.

తాత్పర్యం:

ఉత్తర దిశ మూలలో, శ్రేష్ఠమైన జింకను వాహనంగా కలిగిన వాయుదేవుడిని, తత్త్వ జ్ఞానం కలిగిన గోరక్షనాథుడు మొదలైన యోగులను పలుమార్లు నమస్కరిస్తున్నాను.

విశేషాలు:

వాయుదేవుడు ప్రాణశక్తికి అధిపతి. గోరక్షనాథుడు నాథ సంప్రదాయంలో ప్రముఖ యోగి. ఈ శ్లోకం వాయుదేవుని ఆధ్యాత్మిక శక్తిని, యోగుల జ్ఞానాన్ని కీర్తిస్తుంది.

శ్లోకం 57

సంస్కృతం:

తరుణీ రిడాప్రధానాస్తిస్రో వా తస్య తత్ర కృతవాసాః |

ప్రత్యగ్రకాపిశాయన పానపరిభ్రాంతలోచనాః కలయే || 57 ||

ప్రతిపదార్థం:

- **తత్ర కృతవాసాః**: అక్కడ నివసించేవారు.
- **తస్య**: వాయుదేవుని.
- **తిస్రః తరుణీః**: ముగ్గురు భార్యలు (ఇడా, పింగళా, సుషుమ్నా).
- **ఇడాప్రధానాః**: ఇడాదేవి మొదలైనవారు.
- **ప్రత్యగ్రకాపిశాయన పాన**: కొత్త మద్యం తాగడం వల్ల.
- **పరిభ్రాంతలోచనాః**: తిరిగే కన్నులు కలిగినవారు.
- **కలయే**: ధ్యానిస్తున్నాను.

తాత్పర్యం:

వాయుదేవుని స్థానంలో నివసించే, ఇడా, పింగళా, సుషుమ్నా అనే ముగ్గురు భార్యలను, కొత్త మద్యం తాగి తిరిగే కన్నులతో ఉన్నవారిని ధ్యానిస్తున్నాను.

విశేషాలు:

ఇడా, పింగళా, సుషుమ్నా యోగ శాస్త్రంలో ప్రధాన నాడులు, శరీరంలో ప్రాణశక్తి ప్రవాహాన్ని సూచిస్తాయి. ఈ శ్లోకం వాయుదేవుని ఆధ్యాత్మిక స్వరూపాన్ని, అతని దేవతలను కీర్తిస్తుంది.

శ్లోకం 58

సంస్కృతం:

తల్లోకపూర్వభాగే ధనదం ధ్యాయామి శేవధికులేశమ్ |

అపి మాణిభద్రముఖ్యానంబాచరణావలంబినో యక్షాన్ || 58 ||

ప్రతిపదార్థం:

- **తల్లోక**: ఆ వాయువ్య మూలకు.

- **పూర్వభాగే**: తూర్పు దిశలో.

- **శేవధికులేశం**: నిధులకు అధిపతి.

- **ధనదం**: కుబేరుడు.

- **అంబాచరణావలంబినః**: పరమేశ్వరి పాదాలను ఆశ్రయించినవారు.

- **మాణిభద్రముఖ్యాన్ యక్షాన్**: మణిభద్రుడు మొదలైన యక్షులు.

- **ధ్యాయామి**: ధ్యానిస్తున్నాను.

తాత్పర్యం:

వాయువ్య మూలకు తూర్పు దిశలో, నిధులకు అధిపతియైన కుబేరుడిని, పరమేశ్వరి పాదాలను ఆశ్రయించిన మణిభద్రుడు మొదలైన యక్షులను ధ్యానిస్తున్నాను.

విశేషాలు:

కుబేరుడు ధనాధిపతి, యక్షులకు రాజు. మణిభద్రుడు అతని ప్రధాన యక్షుడు. ఈ శ్లోకం కుబేరుని దివ్య స్థానాన్ని, అతని భక్తిని కీర్తిస్తుంది.

శ్లోకం 59

సంస్కృతం:

తస్యైవ పూర్వసీమని తపనీయారచితగోపురే నగరే |

కాత్యాయనీసహాయాం కలయే శీతాంశుఖండచూడాలమ్ || 59 ||

ప్రతిపదార్థం:

- **తస్యైవ**: ఆ కుబేరుని స్థానానికి.

- **పూర్వసీమని**: తూర్పు ప్రదేశంలో.

- **తపనీయారచితగోపురే**: బంగారంతో నిర్మితమైన గోపురం కలిగిన.

- **నగరే**: పట్టణంలో.

- **శీతాంశుఖండచూడాలం**: బాలచంద్రుని శిరస్సున ధరించినవాడు.
- **కాత్యాయనీసహాయాం**: కాత్యాయనీ (పార్వతి) పతి.
- **కలయే**: ధ్యానిస్తున్నాను.

తాత్పర్యం:
కుబేరుని స్థానానికి తూర్పు దిశలో, బంగారు గోపురం కలిగిన పట్టణంలో, బాలచంద్రుని శిరస్సున ధరించిన, కాత్యాయనీ పతియైన ఈశానుని ధ్యానిస్తున్నాను.

విశేషాలు:
ఈశానుడు శివుని రూపం, ఈశాన్య దిశకు అధిపతి. బాలచంద్రుడు అతని శిరస్సున అలంకరణ. ఈ శ్లోకం ఈశానుని దివ్య స్వరూపాన్ని వర్ణిస్తుంది.

శ్లోకం 60
సంస్కృతం:
తత్పురషోడశవరణ స్థలభాజ స్తరుణచంద్రచూడాలాన్ |
రుద్రాధ్యాయే పఠితాన్ రుద్రాణీసహచరాన్ భజే రుద్రాన్ || 60 ||

ప్రతిపదార్థం:
- **తత్పుర**: ఆ ఈశానుని పట్టణంలో.
- **షోడశవరణ స్థలభాజః**: పదహారు ప్రాకారాలలో నివసించేవారు.
- **తరుణచంద్రచూడాలాన్**: బాలచంద్రుని శిరస్సున ధరించినవారు.
- **రుద్రాధ్యాయే పఠితాన్**: శతరుద్రీయంలో చెప్పబడినవారు.
- **రుద్రాణీసహచరాన్**: రుద్రాణీ దేవతలతో కూడినవారు.
- **రుద్రాన్**: రుద్రులను.
- **భజే**: సేవిస్తున్నాను.

తాత్పర్యం:

ఈశానుని పట్టణంలో, పదహారు ప్రాకారాలలో నివసించే, బాలచంద్రుని శిరస్సున ధరించిన, శతరుద్రీయంలో చెప్పబడిన, రుద్రాణీ దేవతలతో కూడిన రుద్రులను సేవిస్తున్నాను.

విశేషాలు:

రుద్రులు శివుని వివిధ రూపాలు, శతరుద్రీయంలో వర్ణించబడినవారు. రుద్రాణీ వారి సహచర దేవత. ఈ శ్లోకం రుద్రుల దివ్య స్వరూపాన్ని, వారి ఆధ్యాత్మిక ప్రాముఖ్యతను కీర్తిస్తుంది.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 61వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** పవమానసంఖ్యయోజనదూరే బాలతృణమేచక స్తస్య | సాలో మరకతరచితస్సంపదమచలాం శ్రియం చ పుష్ణాతు || ౬౧
- **ప్రతిపదార్థము: తస్య** - దానికి (ముక్తామణి ప్రాకారమునకు), **పవమాన సంఖ్యయోజనదూరే** - ఏడు యోజనముల దూరమునందు, (**పవమాన సంఖ్య** - వాయువుల సంఖ్య అనగా ఏడు), **బాలతృణమేచకః** - లేత పచ్చిక గడ్డి వలె కాంతిగల, **మరకతరచితః** - మరకతమణులతో నిర్మింపబడిన, **సాలః** - ప్రాకారము, **సంపదం** - సంపదలను/ధనములను, **అచలాం** - స్థిరమైన, **శ్రియం చ** - లక్ష్మిని (సౌభాగ్యమును) కూడా, **పుష్ణాతు** - వృద్ధి పొందించుగాక !!
- **తాత్పర్యము:** పదిహేనవ (ముక్తామణి) ప్రాకారమునకు ఏడు యోజనముల దూరములో లేత పచ్చిక గడ్డి వలె కాంతిగల మరకత మణులతో చేయబడిన ప్రాకారము - పదహారవది అయిన మరకతమయ ప్రాకారము - మాకు స్థిరమైన సంపదలను, సౌభాగ్యమును వృద్ధి పొందించుగాక !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకములో పదహారవ ప్రాకారమైన మరకత ప్రాకారం యొక్క వర్ణన ఉంది. 'పవమాన సంఖ్య' అనగా వాయువుల సంఖ్య ఏడు అని అర్థం. ఈ ప్రాకారం లేత పచ్చిక గడ్డి వలె కాంతివంతంగా ఉంటుందని వర్ణించారు. ఇది స్థిరమైన సంపదలను మరియు సౌభాగ్యమును ప్రసాదిస్తుందని భావిస్తారు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 62వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** ఆవృత్తియుగ్మాంతరతో హరితమణీనివహమేచకే దేశే | హాటకతాళీవిపినం హాలాఘటఘటిత విటపమాకలయే || ౬౨
- **ప్రతిపదార్థము: ఆవృత్తియుగ్మాం** - ఆ రెండు (ముక్తామణి మరియు మరకతమయ) ప్రాకారముల, **అంతరతః** - మధ్య ప్రదేశమునందు, **హరితమణీ** - మరకత మణుల, **నివహ** - గుంపులవలె, **మేచకే** - నల్లని, **దేశే** - ప్రదేశమునందు ఉండు, **హాలాఘట** - కల్లుకుండలతో, **ఘటిత** - కూర్పబడిన, **విటపం** - కొమ్మలుగల, **హాటకతాళీవిపినం** - బంగారు తాటిమ్రాకుల వనమును, **ఆకలయే** - ధ్యానించుచున్నాను !!

- **తాత్పర్యము:** ముక్తామణి మరియు మరకతమయ ప్రాకారముల మధ్యప్రదేశమునందు, మరకత మణుల గుంపులవలె నల్లని ప్రదేశమునందు కల్లుకుండలతో కూర్చబడిన కొమ్మలు గల, బంగారు తాటివృక్షముల వనమును ధ్యానించుచున్నాను !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకములో ముక్తామణి మరియు మరకత ప్రాకారాల మధ్య ఉన్న ప్రదేశం వర్ణించబడింది. ఈ ప్రదేశం మరకత మణుల గుంపుల వలె నల్లగా ఉంటుందని, అక్కడ బంగారు తాటి చెట్లు కల్లుకుండలతో అలంకరించబడిన కొమ్మలతో ఉంటాయని కవి ధ్యానిస్తున్నారు. ఇది ఒక అద్భుతమైన దృశ్యాన్ని కళ్ళకు కట్టినట్లు చూపిస్తుంది.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 63వ శ్లోకము ॥

- **శ్లోకము:** తత్రైవ మంత్రిణీగృహపరిణాహం తరళకేతనం సదనమ్ | మరకతసౌధమనోజ్ఞం దద్యాదాయూంషి దండనాథాయాః || ౬౩
- **ప్రతిపదార్థము: తత్రైవ** - ఆ ప్రదేశమునందే ఉండు, **మంత్రిణీగృహపరిణాహం** - శ్యామలాదేవి యొక్క సదనమంతటి వైశాల్యము కలదియు, **తరళకేతనం** - చలించుచున్న పతాకములు కలదియు, **మరకతసౌధమనోజ్ఞం** - మరకత నిర్మితమైన మేడలచేత రమ్యముగా నుండునదియు అగు, **దండనాథాయాః** - దండనాథాదేవి (ఈమెయే వారాహీ అమ్మవారు), **సదనం** - గృహము, **ఆయూంషి** - దీర్ఘాయుస్సులను, **దద్యాత్** - ఇచ్చుగాక !!
- **తాత్పర్యము:** ముక్తామణి మరియు మరకతమయ ప్రాకారముల మధ్యప్రదేశము నందు, బంగారు తాటి వృక్షముల వనము ఉండు చోట, శ్యామలాదేవి యొక్క సదనమంతటి వైశాల్యము కలిగినది, మరకత మణులతో నిర్మింపబడిన మేడలచేత రమ్యముగా ఉండునది అయిన, దండనాథాదేవి (అనగా వారాహీ అమ్మవారి) గృహము, మాకు దీర్ఘాయుష్షును ఇచ్చుగాక !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకములో వారాహీ అమ్మవారి (దండనాథాదేవి) గృహం యొక్క వర్ణన ఉంది. ఈ గృహం శ్యామలాదేవి సదనమంతటి విశాలమైనది, కదులుతున్న పతాకాలతో శోభిల్లుతోంది మరియు మరకతమణులతో నిర్మించిన మేడలతో చాలా అందంగా ఉంది. ఈ గృహం మనకు దీర్ఘాయువును ప్రసాదిస్తుందని భక్తులు విశ్వసిస్తారు.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 64వ శ్లోకము ॥

- **శ్లోకము:** సదనే తత్ర హరిన్మణిసంఘటితే మంటపే శతస్తంభే | కార్తస్వరమయపీఠే కనకమయాంబురుహకర్ణికామధ్యే || ౬౪
- **ప్రతిపదార్థము: తత్ర సదనే** - ఆ గృహము నందు (అనగా వారాహీ అమ్మవారి గృహము నందు), **హరిన్మణిసంఘటితే** - పచ్చని మరకత మణులచేత నిర్మింపబడినది, **శతస్తంభే** - నూరు స్తంభములు కలదియు, **మంటపే** - మంటపము నందు, **కార్తస్వరమయపీఠే** - బంగారముతో చేయబడిన

పీఠము యందు, **కనకమయ** - బంగారుమయమైన, **అంబురుహ** - తామరపువ్వు యొక్క, **కర్ణికా** - దుద్దు యొక్క, **మధ్యే** - నడుమ ఉండు....

- **తాత్పర్యము:** వారాహీ అమ్మవారి ఆ గృహమునందు, పచ్చని మరకతమణులతో నిర్మించిన నూరు స్తంభాలు గల మంటపంలో, బంగారంతో చేసిన పీఠంపై, బంగారుమయమైన తామరపువ్వు యొక్క కర్ణిక మధ్యన...
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకం వారాహీ దేవి కొలువుదీరి ఉండే మంటపం యొక్క అద్భుతమైన నిర్మాణాన్ని వివరిస్తుంది. మంటపం పచ్చని మరకతమణులతో నిర్మించబడి నూరు స్తంభాలను కలిగి ఉంది. అమ్మవారు బంగారు పీఠంపై, బంగారు తామరపువ్వు యొక్క మధ్య భాగంలో కొలువై ఉంటారు. ఈ వర్ణన దేవి యొక్క వైభవాన్ని తెలియజేస్తుంది.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 65వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** బిందుత్రికోణవర్తుల షడస్రవృత్తద్వయాన్వితే చక్రే | సంచారిణీ దశోత్తర శతార్ణ మనురాజకమలకలహంసీ || ౬౫
- **ప్రతిపదార్థము: బిందుత్రికోణ** - బిందువు, త్రికోణము, **వర్తుల** - గుండ్రమగు, **షడస్రవృత్తద్వయ** - ఆరు రేకులు గల రెండు వలయములతో, **అన్వితే** - కూడిన, **చక్రే** - చక్రము నందు, **సంచారిణీ** - సంచరించుచున్న, **దశోత్తర** - పదికి పైగా గల, **శతార్ణ** - నూరు వర్ణములు గల (110 అక్షరములు గల), **మనురాజ** - మంత్రశ్రేష్టమనెడు, **కమల** - తామరము యందు విహరించు, **కలహంసీ** - రాజహంసాంగనయు...
- **తాత్పర్యము:** బిందువు, త్రికోణము, గుండ్రమగు ఆరురేకుల రెండు వలయములతో కూడిన చక్రము నందు, సంచరించుచున్నదియు, నూటికి పైగా అక్షరములు గల మంత్రశ్రేష్టమనెడు కమలము యందు విహరించుచున్న రాజహంసాంగనయు ....
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో వారాహీ దేవి యొక్క యంత్రాన్ని వర్ణిస్తున్నారు. ఈ యంత్రం బిందువు, త్రికోణం, వృత్తం మరియు ఆరు రేకులు గల రెండు వలయాలతో కూడి ఉంది. ఈ చక్రంలో దేవి రాజహంస వలె సంచరిస్తూ, నూటపది అక్షరాల మంత్రశ్రేష్టమైన కమలంపై విహరిస్తుంది. ఇది శక్తివంతమైన ఆధ్యాత్మిక భావాన్ని కలిగిస్తుంది.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 66వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** కోలవదనా కుశేశయనయనా కోకారిమండితకిరీటా | సంతప్తకాంచనాభా సంధ్యారుణచేల సంవృతనితంబా || ౬౬
- **ప్రతిపదార్థము: కోలవదనా** - వరాహముఖము కలదియు, **కుశేశయనయనా** - తామరల వంటి నయనములు గలదియు, **కోకారి** - చంద్రుని చేత, **మండిత** - అలంకరింపబడిన, **కిరీటా** -

శిరోభూషణము గలదియు, **సంతప్తకాంచనాభా** - తప్తము చేయబడిన బంగారము వంటి శరీరము గలదియు, **సంధ్యారుణ** - సంధ్యాకాంతివలె ఎర్రని, **చేల** - వస్త్రముచేత, **సంవృత** - చుట్టబడిన, **నితంబా** - శరీరము కలదియు..

- **తాత్పర్యము:** వరాహముఖము కలిగి, తామరల వంటి నయనములు, శిరస్సున చంద్రవంకను ధరించిన, తప్తము చేయబడిన బంగారము వంటి శరీరము కలదియు, ఎర్రని వస్త్రములను ధరించినదియు...
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో వారాహీ దేవి యొక్క రూపాన్ని వర్ణిస్తున్నారు. ఆమె వరాహం (పంది) ముఖాన్ని, తామరల వంటి కళ్ళను కలిగి ఉంది. ఆమె కిరీటం చంద్రవంకతో అలంకరించబడి ఉంది. ఆమె శరీరం కరిగిన బంగారం వలె ప్రకాశిస్తుంది మరియు ఆమె సంధ్యాకాలపు ఎరుపు రంగు వస్త్రాలను ధరించి ఉంటుంది.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 67వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** హల ముసల శంఖచక్రాంకుశ పాశాఽభయవరస్ఫురిత హస్తా | కూలంకషానుకంపా కుంకుమజంబాలితస్తనాభోగా || ౬౭
- **ప్రతిపదార్థము: హల** - నాగలి, **ముసల** - రోకలి, **శంఖ** - శంఖము, **చక్ర** - చక్రము, **అంకుశ** - అంకుశము, **పాశ** - పాశము, **అభయవరస్ఫురిత** - అభయ ముద్ర మరియు వరద ముద్రతో ప్రకాశించుచున్న, **హస్తా** - హస్తములు గలదియు, **కూలంకష** - పూర్ణమైన (గట్టును పెళ్లగించు), **అనుకంపా** - దయారసము గలదియు, **కుంకుమ** - కుంకుమచేత, **జంబాలిత** - పూయబడిన, **స్తనాభోగా** - కుచముల వైశాల్యము కలిగినదియు..
- **తాత్పర్యము:** నాగలి, రోకలి, శంఖము, చక్రము, అంకుశము, పాశము, అభయ మరియు వరద ముద్రలతో ప్రకాశిస్తున్న చేతులు కలదియు, అపారమైన దయ కలిగినదియు, కుంకుమతో పూయబడిన విశాలమైన కుచములు కలదియు...
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో వారాహీ దేవి ధరించిన ఆయుధాలు మరియు ఆమె యొక్క దయగల స్వభావం వర్ణించబడ్డాయి. ఆమె తన చేతులలో నాగలి, రోకలి, శంఖం, చక్రం, అంకుశం మరియు పాశం వంటి ఆయుధాలను ధరించి, అభయ మరియు వరద ముద్రలను చూపిస్తుంది. ఆమె అపారమైన దయ కలిగినది మరియు ఆమె కుచాలు కుంకుమతో అలంకరించబడి ఉంటాయి.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 68వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** ధూర్తానామతిదూరా వార్తాశేషావలగ్నకమనీయా | ఆర్తాళీ శుభదాత్రీ వార్తాళీ భవతు వాంఛితార్థాయ || ౬౮

- **ప్రతిపదార్థము: ధూర్తానాం** - దుష్టులకు, **అతిదూరా** - మిక్కిలి దూరముగా ఉండునదియు (అనగా ధూర్తులకు లభించనది), **వార్తాశేష** - మాటయే శేషముగా గల (ఉన్నదో లేదో అనునంతటి సన్నని), **వలగ్న** - నడుము చేత, **కమనీయా** - మనోజ్ఞురాలైనదియు, **ఆర్తాళీ** - ఆర్తుల సమూహములకు (ఆర్తిగా ఉన్న భక్తులకు), **శుభదాత్రీ** - శ్రేయస్సును ఇచ్చునదియు అగు, **వార్తాళీ** - వారాహీ అమ్మవారు (దండనాథాదేవి), **వాంఛితార్థాయ** - అభీష్టములను, **భవతు** - ఇచ్చుగాక !!
- **తాత్పర్యము:** దుష్టులకు అందనిది, సన్నని నడుము కలిగినది, ఆర్తులైన భక్తులకు శుభములను, శ్రేయస్సును ఇచ్చునది అయిన వారాహీ అమ్మవారు మాకు అభీష్టములను ప్రసాదించుగాక !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో వారాహీ దేవి యొక్క ప్రత్యేక లక్షణాలు మరియు ఆమె యొక్క శక్తిని ప్రార్థిస్తున్నారు. ఆమె దుష్టులకు దూరంగా ఉంటుంది, సన్నని నడుముతో అందంగా ఉంటుంది మరియు బాధలో ఉన్న భక్తులకు శుభాలను మరియు కోరికలను తీర్చే శక్తిని కలిగి ఉంటుంది.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 69వ శ్లోకము ॥

- శ్లోకము:

తస్యాః పరితో దేవీః స్వప్నేశ్యున్మత్తభైరవీముఖ్యాం |
ప్రణమత జృంభిన్యాద్యా భైరవవర్గాంశ్చ హేతుకప్రముఖాన్ || ౬౯

- ప్రతిపదార్థము:

తస్యాః పరితః - ఆ దేవి చుట్టూ ఉండు, స్వప్నేశీ - స్వప్నేశీదేవి, ఉన్మత్తభైరవీ - ఉన్మత్తభైరవీదేవి, ముఖ్యాం - మొదలగు, దేవీః - దేవతలను, జృంభిన్యాద్యాః - జృంభినీ మొదలగు దేవతలను, హేతుక ప్రముఖాన్ - హేతుకుడు మొదలగు, భైరవవర్గాంశ్చ - భైరవుడను దేవతను, ప్రణమత - నమస్కరించుచున్నాను.

- తాత్పర్యము:

వారాహీ అమ్మవారి చుట్టూ ఉండే స్వప్నేశీదేవి, ఉన్మత్తభైరవీదేవి, జృంభినీ, హేతుకుడు, భైరవుడు మొదలగు దేవతలకు నమస్కరించుచున్నాను !!

- విశేషాలు:

ఈ శ్లోకంలో వారాహీ దేవిని చుట్టుముట్టి ఉండే ముఖ్యమైన దేవతల గురించి ప్రస్తావించారు. స్వప్నేశి, ఉన్మత్తభైరవి వంటి శక్తి స్వరూపిణులను మరియు జృంభిని మొదలైన దేవతలను, హేతుకుడు ముఖ్యులుగా గల భైరవుల సమూహాన్ని కవి నమస్కరిస్తున్నారు. దండనాథాదేవి యొక్క పరివార దేవతల యొక్క ప్రాముఖ్యతను ఇది తెలియజేస్తుంది.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 70వ శ్లోకము ॥

- శ్లోకము:

పూర్వోక్తసంఖ్యయోజనదూరే పూషాంశుపాటలస్తస్య |

విద్రావయతు మదార్తిం విద్రుమసాలో విశంకటద్వారః || ౭౦

- **ప్రతిపదార్థము:**

తస్య - దానికి (మరకతప్రాకారమునకు), పూర్వోక్తసంఖ్యయోజనదూరే - ముందు చెప్పబడిన యోజనముల దూరమునందు (ఏడు యోజనముల దూరమున ఉండు), పూషా - సూర్యుని, అంశు - కిరణములవలె, పాటలః - ఎఱ్ఱని కాంతి కలదియు, విశంకట - విశాలమైన, ద్వారః - వాకిళ్ళు గలదియు, విద్రుమసాలః - పగడములతో చేయబడిన ప్రాకారము, మదార్తిం - నా యొక్క పీడను/బాధలను/సంకటములను, విద్రావయతు - పోగొట్టుగాక !!

- **తాత్పర్యము:**

మరకతమయ ప్రాకారమునకు ఏడు యోజనముల దూరమునందు సూర్యుని కిరణాలవలె ఎఱ్ఱని కాంతి కలది, విశాలమైన వాకిళ్ళు కలది, పగడములతో చేయబడినది అయిన పదిహేడవ ప్రాకారము (పగడమయ) - నా యొక్క బాధను/పీడను/సంకటములను పోగొట్టుగాక !!

- **విశేషాలు:**

ఈ శ్లోకంలో పదిహేడవ ప్రాకారమైన విద్రుమ (పగడపు) ప్రాకారం వర్ణించబడింది. ఇది సూర్యుని కిరణాల వలె ఎరుపు రంగులో ప్రకాశిస్తూ, విశాలమైన ద్వారాలను కలిగి ఉంటుంది. ఈ ప్రాకారం భక్తుల యొక్క బాధలను మరియు కష్టాలను తొలగిస్తుందని విశ్వసిస్తారు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 71వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:**

ఆవరణయోరహర్నిశ రంతరభూమౌ ప్రకాశశాలిన్యామ్ |
ఆసీనమంబుజాసన మభినవసింధూరగౌరమహమీడే || ౭౧

- **ప్రతిపదార్థము:**

ఆవరణయోః - మరకత, విద్రుమ ప్రాకారముల యొక్క, ప్రకాశశాలిన్యాం - ప్రకాశములతో ఉన్న, అంతరభూమౌ - మధ్యప్రదేశమునందు, ఆసీనం - కూర్చుని ఉన్నట్టి, అభినవసింధూరగౌరం - క్రొత్త సింధూరమువలె ఎర్రని శరీరకాంతి కలవాడగు, అంబుజాసనం - బ్రహ్మగారిని, అహం - నేను, ఈడే - స్తుతించుచున్నాను !!

- **తాత్పర్యము:**

పదహారవ (మరకతమయ) మరియు పదిహేడవ (విద్రుమ) ప్రాకారముల యొక్క మధ్యప్రదేశమునందు, బాగా ప్రకాశించుచున్న ప్రదేశమున, క్రొత్త సింధూరమువలె ఎర్రని శరీరకాంతి కలిగిన బ్రహ్మగారిని నేను స్తుతించుచున్నాను !!

- **విశేషాలు:**

ఈ శ్లోకంలో మరకత మరియు విద్రుమ ప్రాకారాల మధ్య ప్రకాశవంతమైన ప్రదేశంలో కొలువై ఉన్న బ్రహ్మదేవుని కవి స్తుతిస్తున్నారు. బ్రహ్మదేవుడు కొత్త సింధూరం వలె ఎర్రని శరీర కాంతితో ప్రకాశిస్తున్నాడని వర్ణించారు.

II ఆర్యా ద్విశతి - 72వ శ్లోకము II

- **శ్లోకము:**

వరణస్య తస్య మారుతయోజనతో విపులగోపురద్వారః |

సాలో నానారత్నైస్సంఘటితాంగః కృషీష్ట మదభీష్టమ్ || ౭౨

- **ప్రతిపదార్థము:**

తస్య వరణస్య - ఆ పగడపు (విద్రుమ) ప్రాకారమునకు, మారుతయోజనతః - ఏడు యోజనముల దూరమునందు ఉండు, విపులగోపురద్వారః - విశాలమైన గోపురములు, ద్వారములు కలదియు, నానారత్నైః - పలువిధములైన మణులచేత, సంఘటితాంగః - చేయబడినది అగు, సాలః - ప్రాకారము, మదభీష్టం - నా అభీష్టములను, కృషీష్ట - నెరవేర్చుగాక !!

- **తాత్పర్యము:**

పగడపు ప్రాకారమునకు ఏడు యోజనముల దూరమునందు, విశాలమైన గోపురములు, ద్వారములు కలిగి, నానారత్నములచేత అలంకరింపబడిన 18వ ప్రాకారము (నానారత్న ప్రాకారము) - నా అభీష్టములను నెరవేర్చుగాక !!

- **విశేషాలు:**

ఈ శ్లోకంలో పద్దెనిమిదవ ప్రాకారమైన నానారత్న ప్రాకారం యొక్క గొప్పతను వర్ణిస్తున్నారు. ఇది విశాలమైన గోపురాలను, ద్వారాలను కలిగి అనేక రకాలైన రత్నాలతో నిర్మించబడి ఉంటుంది. ఈ ప్రాకారం భక్తుల కోరికలను నెరవేరుస్తుందని విశ్వసిస్తారు.

II ఆర్యా ద్విశతి - 73వ శ్లోకము II

- **శ్లోకము:**

అంతరకక్ష్యా మనయోరవిరళశోభాపిచండిలోద్దేశామ్ |

మాణిక్యమంటపాఖ్యాం మహతీమధిహృదయ మనిశమాకలయే || ౭౩

- **ప్రతిపదార్థము:**

అనయోః - ఆ రెండు (పగడము, నానారత్న) ప్రాకారముల, అంతరకక్ష్యాం - మధ్య భూమియందు ఉండు, అవిరళ - దట్టమైన, శోభా - కాంతులచేత, పిచండిలా - పూరింపబడిన (కాంతులతో నిండిన), ఉద్దేశాం - ప్రదేశము కలదియు, మహతీం - గొప్పదైన, మాణిక్యమంటపాఖ్యాం - మాణిక్యమండపమును, అధిహృదయం - మనస్సునందు, అనిశం - ఎల్లప్పుడూ, ఆకలయే - ధ్యానించుచున్నాను !!

- **తాత్పర్యము:**

పగడము, నానారత్న ప్రాకారముల మధ్య ప్రదేశమునందు, దట్టమైన కాంతులచేత నిండిన మాణిక్యమండపమును నా మనస్సునందు ఎల్లప్పుడూ ధ్యానించుచున్నాను !!

- **విశేషాలు:**

ఈ శ్లోకంలో పగడ మరియు నానారత్న ప్రాకారాల మధ్య ఉన్న ప్రదేశంలో ప్రకాశవంతంగా వెలిగిపోతున్న గొప్ప మాణిక్యమండపాన్ని కవి తన హృదయంలో నిరంతరం ధ్యానిస్తున్నట్లు చెబుతున్నారు. ఈ మండపం యొక్క కాంతి అపారమైనదని వర్ణించారు.

II ఆర్యా ద్విశతి - 74వ శ్లోకము II

- **శ్లోకము:**

తత్ర స్థితం ప్రసన్నం తరుణతమాలప్రవాళకిరణాభామ్ |
కర్ణావలంబికుండల కందళితాభీశుకవచితకపోలమ్ || ౭౪

- **ప్రతిపదార్థము:**

తత్ర - ఆ మాణిక్యమంటపము నందు, స్థితం - ఉన్నట్టివాడును, ప్రసన్నం - ప్రసన్నముగా ఉండెడి వాడును (అనుగ్రహించెడి వాడు), తరుణ - కోమలమైన, తమాల - కానుగచెట్ల, ప్రవాళ - చిగుళ్లయొక్క, కిరణ - కాంతుల వంటి, ఆభం - శరీర కాంతి కలవాడు, కర్ణావలంబి - చెవులయందు ధరింపబడిన, కుండల - కుండలముల నుండి, కందళిత - బయలువెడలుచున్న, అభీశు - కిరణములచేత (కాంతులచేత), కవచిత - వ్యాపింపబడిన, కపోలమ్ - చెక్కిళ్ళు కలవాడును...

- **తాత్పర్యము:**

ఆ మాణిక్యమంటపము నందు, ప్రసన్నముగా ఉండెడి వాడు, లేత కానుగ చిగుళ్ళ కాంతులవంటి శరీరఛాయ కలవాడును, చెవులలో ధరించిన కుండలముల నుండి వెలువడు కాంతులచేత ప్రకాశింపబడిన చెక్కిళ్ళు కలవాడును ....

- **విశేషాలు:**

ఈ శ్లోకం నుండి శ్రీమహావిష్ణువు యొక్క ధ్యానం ప్రారంభమవుతుంది. మాణిక్యమండపంలో కొలువై ఉన్న విష్ణువు ప్రసన్నమైన ముఖంతో, లేత కానుగ చిగుళ్ళ కాంతి వంటి శరీర ఛాయతో ఉంటాడు. ఆయన చెవులకున్న కుండలాల నుండి వెలువడే కాంతి ఆయన చెక్కిళ్ళను ప్రకాశింపజేస్తుంది.

II ఆర్యా ద్విశతి - 75వ శ్లోకము II

- **శ్లోకము:**

శోణాధరం శుచిస్మితమేణాంకనిభాస్య మేధమానకృపమ్ |
ముగ్ధైణమదవిశేషక ముద్రితనిటలేందురేఖికారుచిరమ్ || ౭౫

- ప్రతిపదార్థము:

శోణాధరం - ఎఱ్ఱని పెదవి కలవాడూ, శుచిస్మితం - తెల్లని శుద్ధమైన చిరునవ్వు కలవాడూ, ఏణాంక - చంద్రునితో, నిభ - సమానమైన, ఆస్యం - ముఖము కలవాడూ, ఏధమాన - పైపై వృద్ధి చెందుతున్న, కృపం - దయారసము కలవాడూ, ముగ్ధ - సుందరమైన, ఏణమద - కస్తూరితో దిద్దబడిన, విశేషక - బొట్టుచేత, ముద్రిత - అలంకరింపబడిన, నిటలేందురేఖికా - చంద్రరేఖవంటి ఫాలము చేత, రుచిరం - మనోహరుడైనట్టి వాడూ...

- తాత్పర్యము:

ఎర్రని పెదవులు కలవాడూ, శుద్ధమైన చిరునవ్వు కలవాడూ, చంద్రునితో సమానమైన ముఖము కలవాడూ, అత్యంత దయ కలిగిన వాడూ, సుందరమైన కస్తూరితో దిద్దబడిన బొట్టుచేత అలంకరింపబడిన, చంద్రరేఖ వంటి ఫాలము కలవాడూ, మనోహరుడైన వాడూ ...

- విశేషాలు:

ఈ శ్లోకంలో విష్ణువు యొక్క సౌందర్యాన్ని మరింత వివరిస్తున్నారు. ఆయన ఎర్రని పెదవులు, స్వచ్ఛమైన చిరునవ్వు, చంద్రుని వంటి అందమైన ముఖం కలిగి ఉంటాడు. ఆయన దయతో నిండిన హృదయం కలవాడు. ఆయన నుదుటిపై కస్తూరితో దిద్దిన అందమైన బొట్టు మరియు చంద్రవంక వంటి నుదురు ఆయనను మరింత ఆకర్షణీయంగా చేస్తాయి.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 76వ శ్లోకము ॥

- **శ్లోకము:** నాళీకదళసహోదర నయనాంచలనటితమనసిజాకూతమ్ | కమలాకలితపయోధర కస్తూరీఘుసృణపంకిలోరస్కమ్ ॥ ౭౬
- **ప్రతిపదార్థము: నాళీకదళ** - తామరరేకులకు, **సహోదర** - సమానమైన, **నయన** - నేత్రముల, **అంచల** - కొనలయందు, **నటిత** - కదలుచున్న (ప్రకాశించుచున్న), **మనసిజ** - మన్మథుని యొక్క, **ఆకూతమ్** - భావము కలవాడూ, **కమలా** - లక్ష్మీదేవి యొక్క, **కలితపయోధర** - ధృఢమైన స్తనములయందలి, **కస్తూరీ** - కస్తూరి చేతను, **ఘుసృణ** - కుంకుమపూవుచేతను, **పంకిల** - పూయబడిన, **ఉరస్కం** - ఱొమ్ము కలవాడూ ...
- **తాత్పర్యము:** తామరరేకులతో సమానమైన నేత్రముల యందు ప్రకాశించుచున్న మన్మథుని భావము కలవాడూ, లక్ష్మీదేవి అమ్మవారి యొక్క ధృఢమైన స్తనములయందలి కస్తూరి చేతనూ, కుంకుమపూవుచేతనూ పూయబడిన ఱొమ్ము వాడూ (అనగా, లక్ష్మీ సమేతుడైన వాడూ..)
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో విష్ణువు యొక్క కన్నులు తామరరేకుల వలె అందంగా కదులుతున్నాయని, ఆయన చూపు మన్మథుని భావాలను కలిగి ఉందని వర్ణించారు. లక్ష్మీదేవి

యొక్క ధృఢమైన స్తనాలపై ఉన్న కస్తూరి మరియు కుంకుమ ఆయన వక్షస్థలాన్ని అలంకరిస్తున్నాయి. ఇది లక్ష్మీనారాయణుల యొక్క ఐక్యతను సూచిస్తుంది.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 77వ శ్లోకము ॥

- **శ్లోకము:** చాంపేయగంధికైశ్యం శంపాసబ్రహ్మచారికౌశేయమ్ | శ్రీవత్సకౌస్తుభధరం శ్రితజనరక్షాధురీణచరణాబ్జమ్ || ౭౭
- **ప్రతిపదార్థము: చాంపేయగంధి** - సంపంగి పూవుల, **కైశ్యం** - కేశసమూహము కలవాడూ, **శంపా** - మెఋపు తీగతో, **సబ్రహ్మచారి** - సమానమైన, **కౌశేయం** - పట్టువస్త్రములను ధరించినవాడూ, **శ్రీవత్సకౌస్తుభధరం** - శ్రీవత్సమనెడు చిహ్నమును, కౌస్తభమను మణిని ధరించినవాడూ, **శ్రితజన** - తనను ఆశ్రయించిన వారిని (భక్తులను), **రక్షా** - కాపాడుటయందు, **ధురీణ** - భారమును వహించిన, **చరణాబ్జం** - పాదకమలములు కలవాడూ ...
- **తాత్పర్యము:** సంపంగి పూవుల వాసన కల కేశసమూహము కలవాడునూ, మెఋపుతీగవంటి పట్టువస్త్రములను ధరించినవాడునూ, శ్రీవత్సమనెడు చిహ్నమును, కౌస్తుభ మణిని ధరించినవాడునూ, తనను ఆశ్రయించిన భక్తులను రక్షించుటయందు భారమును వహించిన పాదకమలములు కలవాడునూ...
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో విష్ణువు యొక్క కేశాలు సంపంగి పువ్వుల సువాసనను వెదజల్లుతున్నాయని, ఆయన మెరుపుతీగ వలె ప్రకాశించే పట్టు వస్త్రాలను ధరించాడని వర్ణించారు. ఆయన వక్షస్థలంపై శ్రీవత్స చిహ్నం మరియు కౌస్తుభ మణి ఉంటాయి. తనను ఆశ్రయించిన భక్తులను రక్షించడంలో ఆయన పాదాలు ఎల్లప్పుడూ సిద్ధంగా ఉంటాయి.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 78వ శ్లోకము ॥

- **శ్లోకము:** కంబుసుదర్శన విలసత్కరపద్మం కంఠలోలవనమాలమ్ | ముచుకుందమోక్షఫలదం ముకుందమానందకంద మవలంబే || ౭౮
- **ప్రతిపదార్థము: కంబు** - శంఖము, **సుదర్శన** - చక్రము లతో, **విలసత్** - ప్రకాశించుచున్న, **కరపద్మం** - కరకమలములు కలవాడూ, **కంఠ** - మెడయందు, **లోల** - వ్రేలాడుచున్న, **వనమాలం** - పూలదండ కలవాడూ (తోమాల), **ముచుకుందమోక్షఫలదం** - ముచుకుందుడు అనెడి భక్తుడికి మోక్షరూపమైన ఫలమును ఇచ్చినవాడూ, **ఆనందకందం** - ఆనందమునకు మూలకారణమైనవాడూ (బ్రహ్మనంద స్వరూపుడు అగు), **ముకుందం** - శ్రీమహావిష్ణువును, **అవలంబే** - ఆశ్రయించుచున్నాను !!
- **తాత్పర్యము:** శంఖము మరియు సుదర్శన చక్రములతో ప్రకాశించే పద్మముల వంటి చేతులు కలవాడూ, మెడలో వ్రేలాడుతున్న పూలదండను ధరించినవాడూ, ముచుకుందుడనే భక్తుడికి

మోక్షాన్ని ప్రసాదించినవాడూ, ఆనందానికి మూలమైన ముకుందుడైన శ్రీమహావిష్ణువును నేను ఆశ్రయిస్తున్నాను !!

- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో విష్ణువు శంఖం మరియు సుదర్శన చక్రంతో ప్రకాశించే చేతులను కలిగి ఉన్నాడని, ఆయన మెడలో అందమైన పూలమాల ఉంటుందని వర్ణించారు. ఆయన ముచుకుందుడికి మోక్షాన్ని ప్రసాదించిన కరుణామయుడు మరియు ఆనందానికి మూలమైన వాడు. కవి అటువంటి ముకుందుని ఆశ్రయిస్తున్నట్లు చెబుతున్నారు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 79వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** తద్వరణోత్తరభాగే తారాపతిబింబచుంబినిజశృంగః | వివిధమణీగణఖచితో వితరతు సాలో వినిర్మలాం ధిషణామ్ || ౭౯
- **ప్రతిపదార్థము: తద్వరణోత్తరభాగే** - ఆ (నానారత్నమయ) ప్రాకారమునకు పై భాగమునందు ఉండు, **తారాపతిబింబ** - చంద్రబింబమును, **చుంబి** - స్పృశించుచున్న, **నిజశృంగః** - తనయొక్క శిఖరములు (మిక్కిలి పొడవగు శిఖరములు) కలదియు, **వివిధమణీగణఖచితః** - పలురకములైన మణులతో పొదుగబడినదియు అగు, **సాలః** - ప్రాకారము, **వినిర్మలాం** - మిక్కిలి స్వచ్ఛమైన, **ధిషణాం** - బుద్ధిని, **వితరతు** - ఇచ్చుగాక !!
- **తాత్పర్యము:** 18వ ప్రాకారమైన నానారత్న ప్రాకారమునకు పై భాగము నందు, చంద్రబింబమును స్పృశించుచున్న పొడవైన శిఖరములు కలదియు, పలురకములైన మణులతో పొదగబడినది అయిన ప్రాకారము (19వ ప్రాకారము) - నాకు స్వచ్ఛమైన బుద్ధిని ప్రసాదించుగాక !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో పంతొమ్మిదవ ప్రాకారం వర్ణించబడింది. ఇది నానారత్న ప్రాకారానికి పైన ఉంటుంది మరియు దాని శిఖరాలు చంద్రుని తాకుతున్నట్లుగా ఎత్తుగా ఉంటాయి. ఈ ప్రాకారం వివిధ రకాల మణులతో పొదగబడి ఉంటుంది మరియు ఇది స్వచ్ఛమైన బుద్ధిని ప్రసాదిస్తుందని విశ్వసిస్తారు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 80వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** ప్రాకారద్వితయాంతరకక్ష్యాం పృథురత్ననికరసంకీర్ణామ్ | నమత సహస్రస్తంభక మండపనామ్నాఽతివిశ్రుతాం భువనే || ౮౦
- **ప్రతిపదార్థము: ప్రాకారద్వితయాంతరకక్ష్యాం** - ఆ రెండు (నానారత్న, నానామణిమయ) ప్రాకారముల మధ్య భూమి యందు ఉండు, **పృథు** - గొప్పవియగు, **రత్న** - మణుల, **నికర** - గుంపులచేత, **సంకీర్ణాం** - నిండినదియు, **సహస్రస్తంభక మండపనామ్నా** - సహస్రస్తంభక మంటపమను పేరుతో, **భువనే** - ప్రపంచమునందు, **అతి విశ్రుతాం** - మిక్కిలి ప్రసిద్ధమైనదియు దానికి, **నమత** - నమస్కరించుచున్నాను !!

- **తాత్పర్యము:** నానారత్న, నానామణిమయ ప్రాకారముల మధ్య భూమి యందు ఉండు, గొప్పవైన మణులచేత నిండినటువంటిది, లోకమున మిక్కిలి ప్రసిద్ధమైనది అయిన సహస్ర స్తంభ మంటపమునకు నమస్కరించుచున్నాను !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో నానారత్న మరియు తర్వాతి ప్రాకారం మధ్య ఉన్న సహస్ర స్తంభాల మంటపం వర్ణించబడింది. ఈ మంటపం గొప్ప రత్నాల సమూహంతో నిండి ఉంటుంది మరియు ప్రపంచవ్యాప్తంగా దాని ప్రత్యేకతకు ప్రసిద్ధి చెందింది. కవి ఈ అద్భుతమైన మంటపానికి నమస్కరిస్తున్నారు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 81వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** ప్రణుమ స్తత్ర భవానీసహచర మీశాన మిందుఖండధరమ్ | శృంగారనాయికా మనుశీలనభాజోఽపి భృంగినందిముఖాన్ || ౮౧
- **ప్రతిపదార్థము: తత్ర** - ఆ సహస్ర స్తంభక మంటపము నందు ఉండు, **భవానీసహచరం** - పార్వతీదేవితో కూడినవాడును, **ఇందుఖండధరం** - బాలహంద్రుని శిరస్సుపై ధరించినవాడును, **ఈశానాం** - శివుని, **శృంగారనాయికా** - శృంగారము అంటే సౌందర్యము, సౌందర్యనాయిక అయిన శ్రీలలితాంబిక యొక్క, **మను** - మంత్రమును, **శీలనభాజః** - జపించుచున్నవారగు, **భృంగినందిముఖాన్** - భృంగి, నంది మొదలగు ప్రమథ గణములను, **ప్రణుమః** - స్తుతించుచున్నాను !!
- **తాత్పర్యము:** సహస్ర స్తంభ మంటపము నందు ఉండు, బాలచంద్రుని శిరసున ధరించి పార్వతీసహితుడైన ఈశానుని మరియు సౌందర్యనాయిక అయిన శ్రీలలితాంబికాదేవి మంత్రమును జపించుచున్న భృంగి, నంది మొదలగు ప్రమథ గణములను నేను స్తుతించుచున్నాను !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో సహస్ర స్తంభ మంటపంలో కొలువై ఉన్న పార్వతీదేవితో కూడిన ఈశానుడు (శివుడు) మరియు శ్రీలలితాంబిక యొక్క మంత్రాన్ని జపించే భృంగి, నంది వంటి ప్రమథ గణాలను కవి స్తుతిస్తున్నారు. ఈశానుడు స్వయంగా లలితాదేవిని సేవిస్తాడని పురాణాలు చెబుతున్నాయి.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 82వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** తస్యైణవాహనయోజనదూరే వందే మనోమయం వప్రమ్ | అంకూరన్మణికిరణామంతరకక్ష్యాం చ నిర్మలా మనయోః || ౮౨
- **ప్రతిపదార్థము: తస్య** - దానికి (వివిధ మణిమయ ప్రాకారమునకు), **ఏణవాహనయోజనదూరే** - ఏడు యోజనముల దూరము నందు, (జింకను వాహనముగా కలవాడు), **మనోమయం** -

మనోమయమగు, **వప్రమ్** - ప్రాకారమును, **నిర్మలాం** - స్వచ్ఛమైనదియు, **అంకూరత్** - ప్రకాశించుచున్న, **మణికిరణాం** - మణికిరణముల కాంతులు కలదియు, **అనయోః అంతరకక్ష్యాం చ** - ఆ రెంటి ప్రాకారముల మధ్య ప్రదేశమును, **వందే** - స్తుతించుచున్నాను !!

- **తాత్పర్యము:** వివిధ మణిమయ ప్రాకారమునకు (19వ) ఏడు యోజనముల దూరము నందు, మనోమయ ప్రాకారము (20వ ప్రాకారము) కలదు, ఈ రెండు ప్రాకారముల మధ్యన ఉండు స్వచ్ఛమైన ప్రకాశించుచున్న మణికిరణ కాంతులు కల మధ్య ప్రదేశమును నేను స్తుతించుచున్నాను !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో పంతొమ్మిదవ ప్రాకారానికి ఏడు యోజనాల దూరంలో ఉన్న ఇరవైవ మనోమయ ప్రాకారాన్ని కవి స్తుతిస్తున్నారు. ఈ రెండు ప్రాకారాల మధ్య ఉన్న ప్రదేశం స్వచ్ఛంగా మరియు ప్రకాశవంతమైన మణి కిరణాలతో నిండి ఉంటుందని వర్ణించారు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 83వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** తత్రైవామృతవాపీం తరళతరంగావలీఢతటయుగ్మాం | ముక్తామయ కలహంసీ ముద్రిత కనకారవిందసందోహామ్ || ౮౩
- **ప్రతిపదార్థము: తత్రైవ** - అచ్చటనే ఉండు, **తరళ** - కదులుచున్న, **తరంగ** - అలలచేత, **అవలీఢ** - వ్యాపింపబడిన, **తటయుగ్మాం** - రెండు గట్టులు కలదియు, **ముక్తామయ** - ముత్యముల వంటి, **కలహంసీ** - కలహంసల చేత, **ముద్రిత** - అలంకరింపబడిన, **కనకారవింద** - బంగారు తామరల, **సందోహామ్** - గుంపులు కలదియు ...
- **తాత్పర్యము:** అక్కడనే కదులుతున్న అలలతో నిండిన రెండు గట్లు కలదియు, ముత్యాల వంటి కలహంసలతో అలంకరించబడిన బంగారు తామరల గుంపులు కలదియు అయిన అమృతపు బావిని (85వ శ్లోకము నందు వివరణ ఇవ్వబడినది) ధ్యానించుచున్నాను.
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో అమృతపు బావి యొక్క అందం వర్ణించబడింది. దాని కదులుతున్న అలలు గట్లను తాకుతున్నాయి. ముత్యాల వలె తెల్లని కలహంసలు మరియు బంగారు తామర పువ్వుల గుంపులు ఆ బావిని అలంకరిస్తున్నాయి. ఈ వర్ణన దివ్యమైన మరియు శాంతియుతమైన వాతావరణాన్ని సూచిస్తుంది.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 84వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** శక్రోపలమయ భృంగీసంగీతోన్మేష ఘోషితదిగంతామ్ | కాంచనమయాంగవిలసత్ కారండవషండ తాండవమనోజ్ఞామ్ || ౮౪
- **ప్రతిపదార్థము: శక్రోపలమయ** - ఇంద్రనీలమణిమయమైన (సమానమైన), (**శక్ర** - ఇంద్ర, **ఉపల** - రాయి), **భృంగీ** - ఆడు తుమ్మెదల, **సంగీత** - గానముల, **ఉన్మేష** - ప్రకాశములచేత, **ఘోషిత** -

శబ్దించుచున్న, **దిగంతాం** - దిక్కులకొనలు కలదియు, **కాంచనమయ** - బంగారముతో సమానమైన, **అంగ** - శరీరముచేత, **విలసత్** - ప్రకాశించుచున్న, **కారండవ** - జలపక్షుల, **షండ** - సమూహము యొక్క, **తాండవ** - నర్తనముల చేత, **మనోజ్ఞాం** - సుందరమైనదియు ....

- **తాత్పర్యము:** ఇంద్రనీల మణుల కాంతితో సమానమైన కాంతుల చేత, ఆడు తుమ్మెదల గానముల చేత, దిక్కుల కొనల వరకు వస్తున్న శబ్దములచేత, బంగారముతో సమానమైన శరీరము చేత, ప్రకాశిస్తున్న జలపక్షుల సమూహముల నర్తనములచేత, సుందరమైనది అయిన ....
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో అమృతపు బావి యొక్క పరిసరాలు వర్ణించబడ్డాయి. ఇంద్రనీల మణుల కాంతి వంటి నీలిరంగులో ప్రకాశిస్తూ, తుమ్మెదల పాటలు అన్ని దిక్కులకు వ్యాపిస్తున్నాయి. బంగారు శరీరాలు కలిగిన జలపక్షుల సమూహాలు నాట్యం చేస్తున్నట్లుగా కనబడుతున్నాయి. ఈ దృశ్యం చాలా మనోహరంగా ఉంది.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 85వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** కురువిందాత్మలహల్లక కోరక సుషమాసమూహపాటలితామ్ | కలయే సుధాస్వరూపాం కందళితామంద కైరవామోదామ్ || ౮౫
- **ప్రతిపదార్థము: కురువిందాత్మక** - కెంపులతో సమానమైన, **లహల్లక** - ఎఱ్ఱ కలువల, **కోరక** - మొగ్గల, **సుషమా** - కాంతుల, **సమూహ** - గుంపులచేత, **పాటలితాం** - ఎఱ్ఱగా చేయబడినదియు, **కందళిత** - మొలచుచున్న (పుట్టుచున్న), **అమంద** - అధికమగు, **కైరవామోదాం** - కలువపువ్వుల పరిమళము కలిగినదియు అగు, **అమృతవాపీం** - అమృతపు బావిని (83వ శ్లోకము నుండి..) **కలయే** - ధ్యానించుచున్నాను !!
- **తాత్పర్యము:** కెంపులతో సమానమైన ఎర్ర కలువల గుంపులచేత ఎర్రగా చేయబడినది, గొప్ప కలువపువ్వుల పరిమళము కలిగినది అయిన అమృతపు బావిని ధ్యానించుచున్నాను.
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో అమృతపు బావి యొక్క స్వభావం మరియు ప్రాముఖ్యత వివరించబడ్డాయి. ఇది కెంపుల వంటి ఎర్ర కలువల మొగ్గలతో ఎరుపు రంగులో ప్రకాశిస్తుంది మరియు కలువ పువ్వుల యొక్క గొప్ప సువాసనతో నిండి ఉంటుంది. ఈ బావిలోని నీరు అమృతంతో సమానమైనదని, దీనిని సేవించిన వారికి సర్వసిద్ధులు కలుగుతాయని, వారు పాపాల నుండి విముక్తులవుతారని మరియు పక్షులు కూడా జరామరణాలు లేకుండా ఉంటాయని నమ్ముతారు. ఈ బావిని చేరుకోవడానికి నౌక మాత్రమే మార్గం, మరియు తారాదేవి మంత్రిణి మరియు దండనాథుల (శ్యామలాదేవి మరియు వారాహీదేవి) ఆజ్ఞతో మాత్రమే నౌకను నడుపుతుంది.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 86వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** తద్వాపికాంతరాళే తరళే మణిపోతసీమ్ని విహరంతీమ్ | సిందూరపాటలాంగీం సితకిరణాంకూరకల్పితవతంసామ్ || ౮౬
- **ప్రతిపదార్థము: తద్వాపికాంతరాళే** - ఆ అమృతబావి మధ్యన ఉండు, **తరళే** - చలించుచున్న, **మణిపోతసీమ్ని** - మణులచే పొదగబడిన పడవయందు, **విహరంతీం** - విహరించుచున్నదియు, **సిందూరపాటలాంగీం** - సిందూరము వలె ఎఱ్ఱని దేహకాంతి కలిగినదియు, **సితకిరణ** - చంద్రుని యొక్క, **అంకూర** - మొలకచేత (అనగా బాలచంద్రుని చేత), **కల్పిత** - చేయబడిన, **వతంసామ్** - శిరోభూషణము కలదియు...
- **తాత్పర్యము:** ఆ అమృతబావి యందు ఉన్న మణులచే పొదగబడిన పడవ యందు చలించుచున్నది, సిందూరమువలె ఎఱ్ఱని దేహకాంతి కలదియు, బాలచంద్రుని శిరోభూషణముగా కలదియు అయిన తారాదేవిని ధ్యానించుచున్నాను.
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో అమృతపు బావిలో మణులచే అలంకరించబడిన కదులుతున్న పడవలో విహరిస్తున్న తారాదేవి వర్ణించబడింది. ఆమె సిందూరం వలె ఎర్రని శరీర కాంతిని కలిగి ఉంది మరియు బాలచంద్రునితో చేసిన శిరోభూషణాన్ని ధరించి ఉంది.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 87వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** పర్వేందుబింబవదనాం పల్లవశోణాధర స్ఫురితహాసామ్ | కుటిలకబరీం కురంగీశిశునయనాం కుండలస్ఫురద్గండామ్ || ౮౭
- **ప్రతిపదార్థము: పర్వేందుబింబవదనాం** - పూర్ణచంద్రబింబము వంటి ముఖము కలిగినది, **పల్లవశోణాధర** - చిగుళ్లవలె ఎర్రని పెదవుల యందు, **స్ఫురిత** - ప్రకాశించుచున్న, **హాసాం** - చిరునవ్వు కలదియు, **కుటిలకబరీం** - వంకరలగు కేశభారము కలదియు, **కురంగీశిశునయనాం** - ఆడు జింకపిల్ల నయనముల వంటి కన్నులు కలదియు, **కుండల** - కుండలములచేత, **స్ఫురత్** - ప్రకాశించుచున్న, **గండాం** - చెక్కిళ్ళు కలదియు ...
- **తాత్పర్యము:** పూర్ణచంద్రుని పోలిన ముఖము కలిగినది, ఎర్రని పెదవుల యందు ప్రకాశించుచున్న చిరునవ్వు కలదియు, వంకరలు తిరిగిన కేశభారము కలిగినదియు, ఆడు జింకపిల్ల నయనముల వంటి కన్నులు కలదియు, కుండలములచేత ప్రకాశించుచున్న చెక్కిళ్ళు కలదియు అయిన తారాదేవిని ధ్యానించుచున్నాను.
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో తారాదేవి యొక్క సౌందర్యం మరింత వివరంగా వర్ణించబడింది. ఆమె పూర్ణచంద్రుని వంటి ముఖాన్ని, చిగుళ్ళ వలె ఎర్రని పెదవులపై ప్రకాశించే చిరునవ్వును కలిగి ఉంది. ఆమె వంకరలు తిరిగిన కేశాలు మరియు జింకపిల్ల కళ్ళ వంటి అందమైన కన్నులు కలది. ఆమె చెక్కిళ్ళు కుండలాల కాంతిచే ప్రకాశిస్తున్నాయి.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 88వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** నికటస్థపోతనిలయాశ్శక్తీ శ్శయవిధృత హేమశృంగజలైః | పరిషించంతీం పరితస్తారాం తారుణ్యగర్వితాం వందే || ౮౮
- **ప్రతిపదార్థము: నికటస్థ** - సమీపము నందు ఉండు, **పోత** - పడవల యందు, **నిలయాః** - ఉన్నట్టి, **శక్తీః** - శక్తులు అను పేరుగల దేవతలగు పరిచారికలను, **శయ** - చేతుల యందు, **విధృత** - ధరించిన, **హేమశృంగ** - బంగారు శృంగముల నుండి, **జలైః** - నీళ్లచేత, **పరితః** - చుట్టునూ, **పరిషించంతీం** - బాగుగా తడుపుపుచున్నదియు, **తారుణ్యగర్వితాం** - యవ్వనము చేత శోభించుచున్న, **తారాం** - తారాదేవికి, **వందే** - నమస్కరించుచున్నాను !!
- **తాత్పర్యము:** సమీపమునందున్న పడవలలో నివసించే శక్తులు అనే పేరుగల పరిచారికలు, తమ చేతులలోని బంగారు శృంగాల నుండి నీటిని చుట్టూ చల్లుతూ ఉండగా, యవ్వనంతో ప్రకాశిస్తున్న తారాదేవికి నేను నమస్కరిస్తున్నాను.
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో తారాదేవి యొక్క పరిచారికలు ఆమెకు సేవ చేస్తున్న దృశ్యం వర్ణించబడింది. శక్తులు అనే దేవతలు సమీపంలోని పడవలలో ఉండి, బంగారు శృంగాల నుండి నీటిని చుట్టూ చల్లుతూ తారాదేవిని సేవిస్తున్నారు. తారాదేవి తన యవ్వనంతో మరింత అందంగా ప్రకాశిస్తోంది.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 89వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** ప్రాగుక్తసంఖ్యయోజనదూరే ప్రణమామి బుద్ధిమయసాలమ్ | అనయోరంతరకక్ష్యా మష్టాపదరూపమేదినీరుచిరామ్ || ౮౯
- **ప్రతిపదార్థము: ప్రాగుక్తసంఖ్యయోజనదూరే** - ముందు చెప్పబడిన ఏడు యోజనముల దూరమునందు ఉండు, **బుద్ధిమయసాలం** - బుద్ధిమయమగు ప్రాకారమునకు (21వ ప్రాకారము), **ప్రణమామి** - నమస్కరించుచున్నాను, **అనయోః** - ఆ రెండిటి (బుద్ధిమయ, మనోమయ ప్రాకారముల), **అంతరకక్ష్యాం** - మధ్య ప్రదేశమునందున్న, **అష్టాపదరూప** - బంగారుమయమైన, **మేదినీ** - ప్రదేశము చేత, **రుచిరాం** - మనోజ్ఞమైనదియు..
- **తాత్పర్యము:** మనోమయ ప్రాకారమునకు ఏడు యోజనముల దూరము నందు ఉన్న బుద్ధిమయ ప్రాకారమునకు నమస్కరించుచున్నాను. ఈ మనోమయ, బుద్ధిమయ ప్రాకారములకు మధ్యప్రదేశమున బంగారుమయమైనది, మనోజ్ఞమైనది అయిన భూమిని కూడా స్తుతించుచున్నాను.

- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో మనోమయ ప్రాకారానికి ఏడు యోజనాల దూరంలో ఉన్న బుద్ధిమయ ప్రాకారం వర్ణించబడింది. కవి ఈ ప్రాకారానికి నమస్కరిస్తున్నారు. అంతేకాకుండా, ఈ రెండు ప్రాకారాల మధ్య ఉన్న బంగారుమయమైన మరియు అందమైన భూమిని కూడా స్తుతిస్తున్నారు.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 90వ శ్లోకము ॥

- **శ్లోకము:** కాదంబరీనిధానాం కలయామ్యానందవాపికాంతస్యామ్ | శోణాశ్మనివహనిర్మిత సోపానశ్రేణిశోభమానతటామ్ ॥ ౯౦
- **ప్రతిపదార్థము: తస్యాం** - పైన చెప్పిన ప్రాకారముల మధ్య భూమి యందు, **కాదంబరీనిధానాం** - మద్యమునకు స్థానమును, **శోణాశ్మ** - ఎఱ్ఱని రాళ్ళ (కెంపుల), **నివహ** - గుంపులచేత, **నిర్మిత** - నిర్మింపబడిన, **సోపానశ్రేణి** - మెట్ల వరుసలచేత, **శోభమాన** - ప్రకాశించుచున్న, **తటాం** - గట్టులు కలదియు అగు, **ఆనందవాపికాం** - ఆనందమయమగు బావిని, **కలయామి** - ధ్యానించుచున్నాను !
- **తాత్పర్యము:** మనోమయ మరియు బుద్ధిమయ ప్రాకారముల మధ్య ప్రదేశమున ఉండు, మద్యమునకు స్థానము (అనగా బ్రహ్మానందమును అనుభవించే స్థితికి సంకేతము, తప్ప లౌకికముగా బుద్ధిమాంద్యము కల్పించే మద్యము కాదు..), కెంపుల చేత నిర్మింపబడిన మెట్ల వరుసలు కలిగిన తటములు (గట్ల)చే ప్రకాశించుచున్నది అయిన ఆనందబావిని ధ్యానించుచున్నాను !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో మనోమయ మరియు బుద్ధిమయ ప్రాకారాల మధ్య ఉన్న ఆనందమయమైన బావి వర్ణించబడింది. ఈ బావి బ్రహ్మానందాన్ని అనుభవించే స్థితికి సంకేతం. దీని గట్లు కెంపులతో నిర్మించిన మెట్ల వరుసలతో ప్రకాశిస్తున్నాయి. కవి ఈ ఆనందాన్నిచ్చే బావిని ధ్యానిస్తున్నారు.

। ఆర్యా ద్విశతి - 91వ శ్లోకము ॥

- **శ్లోకము:** మాణిక్యతరణి నిలయాం మధ్యే తస్యామదారుణకపోలామ్ | అమృతేశీత్యభిధానా మంతఃకలయామి వారుణీందేవీమ్ ॥ ౯౧
- **ప్రతిపదార్థము: తస్యాః మధ్యే** - ఆ ఆనందబావికి నడుమన ఉండు, **మాణిక్య** - రత్నములచేత పొదగబడిన, **తరణి** - పడవయందు, **నిలయాం** - ఉన్నట్టిదియు, **మదారుణకపోలామ్** - మద్యపాన మత్తుచేత ఎర్రని చెక్కిళ్ళి కలదియు, **అమృతేశీత్యభిధానాం** - అమృతేశి అను పేరు గల దేవతను (సుధామాలిని అని కూడా పేరు కలదు), **వారుణీం దేవీం** - వారుణి అను దేవిని (ఈమె నౌకాధినాయిక), **అంతః** - మనస్సునందు, **కలయామి** - ధ్యానించుచున్నాను !!

- **తాత్పర్యము:** ఆనందబావికి నడుమన ఉండు, రత్నములచేత పొదగబడిన పడవయందు ఉన్నట్టిది, ఎర్రని చెక్కిళ్ళు కలదియు అయిన అమృతేశి అను దేవిని, వారుణీదేవి అను దేవిని మనస్సునందు ధ్యానించుచున్నాను !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో ఆనందబావి మధ్యలో రత్నాల పడవలో కొలువై ఉన్న వారుణి దేవిని (అమృతేశి) కవి ధ్యానిస్తున్నారు. ఆమె మత్తుతో ఎర్రబారిన చెక్కిళ్ళతో ప్రకాశిస్తోంది. వారుణి దేవి ఈ బావి యొక్క నౌకకు అధిపతిగా భావించబడుతుంది.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 92వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** సౌవర్ణకేనిపాతనహస్తాః సౌందర్యగర్వితాదేవ్యః | తత్పరితః స్థితిభాజో వితరంత్వస్మాక మాయుషాం వృద్ధిమ్ || ౯౨
- **ప్రతిపదార్థము: తత్పరితః** - ఆ ఆనందబావికి చుట్టును, **స్థితిభాజః** - వసించుచున్న వారును, **సౌవర్ణ** - బంగారముతో చేయబడిన, **కేనిపాతన** - పడవ నడుపు తెడ్డులను, **హస్తాః** - చేతులయందు ధరించినవారును, **సౌందర్యగర్వితాః** - తమ సౌందర్యముచేత గర్వించినవారును అగు, **దేవ్యః** - దేవతాస్త్రీలు, **అస్మాకం** - మాకు, **ఆయుషాం వృద్ధిమ్** - దీర్ఘాయుష్షును, **వితరంతు** - కలుగజేయుదురు గాక !!
- **తాత్పర్యము:** ఆ ఆనందబావికి చుట్టూ వసించుచున్నవారును, బంగారముతో చేయబడిన పడవ నడుపు తెడ్డులను హస్తముల యందు ధరించినవారును, తమ సౌందర్యముచేత గర్వించినవారును అయిన దేవతాస్త్రీలు, మాకు ఆయుర్వృద్ధిని కలుగజేయుదురుగాక !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో ఆనందబావి చుట్టూ ఉన్న దేవతా స్త్రీల గురించి వర్ణించారు. వారు బంగారు తెడ్డులను పట్టుకుని తమ అందంతో గర్వంగా ఉన్నారు. వారు భక్తులకు దీర్ఘాయువును ప్రసాదిస్తారని విశ్వసిస్తారు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 93వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** తస్య పృషదశ్వయోజనదూరే హంకారసాలమతితుంగమ్ | వందే తయోశ్చ మధ్యమకక్ష్యాం వలమానమలయపవనామ్ || ౯౩
- **ప్రతిపదార్థము: తస్య** - దానికి (బుద్ధిమయ) ప్రాకారమునకు, **పృషదశ్వయోజనదూరే** - ఏడు యోజనముల దూరము నందు ఉండు (**పృషదశ్వ** - వాయువు), **అతితుంగం** - మిక్కిలి పొడవైన, **అహంకారసాలం** - అహంకారమయమగు ప్రాకారమునకు, **తయోశ్చ** - ఆ రెండు (బుద్ధిమయ, అహంకారమయ) ప్రాకారముల, **మధ్యమకక్ష్యాం** - మధ్య ప్రదేశమునందు, **వలమాన** - వీచుచున్న, **మలయపవనామ్** - మలయమారుతమును, **వందే** - నమస్కరించుచున్నాను !!

- **తాత్పర్యము:** బుద్ధిమయ (21వ) ప్రాకారమునకు, ఏడు యోజనముల దూరము నందు ఉన్న అహంకారమయ ప్రాకారము (22వ)నకు మరియు, ఈ బుద్ధిమయ-అహంకారమయ ప్రాకారముల మధ్య ప్రదేశమునందు వీచుచున్న మలయమారుతమునకు నమస్కరించుచున్నాను !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో బుద్ధిమయ ప్రాకారానికి ఏడు యోజనాల దూరంలో ఉన్న అత్యంత ఎత్తైన అహంకారమయ ప్రాకారాన్ని మరియు ఈ రెండు ప్రాకారాల మధ్య వీస్తున్న మలయ పవనాన్ని కవి స్తుతిస్తున్నారు. మలయ పవనం చల్లగా మరియు సువాసనగా ఉంటుందని భావిస్తారు.

II ఆర్యా ద్విశతి - 94వ శ్లోకము II

- **శ్లోకము:** వినుమో విమర్శవాపీం సౌషుమ్నసుధాస్వరూపిణీం తత్ర | వేలాతిలంఘి వీచీకోలాహలభరిత కూలవనవాటీమ్ || ౯౪
- **ప్రతిపదార్థము: తత్ర** - అచ్చట, **వేలా** - హద్దులను (పొలిమేరలను), **అతిలంఘి** - అతిక్రమించి, మీరుచున్న, **వీచీ** - అలల, **కోలాహలం** - కలకల ధ్వనుల చేత, **భరిత** - నిండిన, **కూల** - తీరప్రదేశములందలి, **వనవాటీం** - వనముల సమూహము కలదియు, **సౌషుమ్నసుధాస్వరూపిణీం** - మహాయోగీశ్వరుల సుషుమ్న నాడి యందు ఉండు అమృతస్వరూపము గలదియు అగు, **విమర్శవాపీం** - విమర్శపు బావిని, **వినుమః** - నుతించుచున్నాను !!
- **తాత్పర్యము:** బుద్ధిమయ, అహంకారమయ ప్రాకారముల మధ్య ప్రదేశమునందు, హద్దులను మీరి వీచుచున్న అలలచేత నిండిన తీరప్రదేశమునందు వనముల సమూహములు కలదియు, మహాయోగీశ్వరుల సుషుమ్ననాడి యందు ఉండు అమృతస్వరూపము గలదియు అయిన విమర్శపు బావిని నమస్కరించుచున్నాను !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో బుద్ధిమయ మరియు అహంకారమయ ప్రాకారాల మధ్య ఉన్న విమర్శపు బావి వర్ణించబడింది. ఈ బావి యొక్క అలలు హద్దులు దాటి శబ్దం చేస్తున్నాయి మరియు దాని తీరాలలో వన సమూహాలు ఉన్నాయి. ఇది మహాయోగుల సుషుమ్న నాడిలోని అమృత స్వరూపంగా భావించబడుతుంది. ఈ బావికి నౌక అధిపతి కురుకుళ్ళ దేవి, ఆమె నల్లని శరీర ఛాయ మరియు నల్లని కంచుకం ధరించి ఉంటుంది.

II ఆర్యా ద్విశతి - 95వ శ్లోకము II

- **శ్లోకము:** తత్రైవ సలిలమధ్యే తాపింఛదళ ప్రపంచసుషమాభామ్ | శ్యామలకంచుకలసితాం శ్యామాం విధుబింబడంబర హరాస్యామ్ || ౯౫
- **ప్రతిపదార్థము: తత్రైవ** - ఆ విమర్శవాపియందు, **సలిలమధ్యే** - నీటి మధ్యన, **తాపింఛదళ** - కానుగు ఆకుల, **ప్రపంచ** - సమూహము యొక్క, **సుషుమ** - కాంతివంటి, **ఆభాం** - కాంతి గలదియు,

శ్యామల - నల్లని, **కంచుక** - చీరచేత, **లసితాం** - ప్రకాశించునదియు, **శ్యామాం** - మధ్యయౌవనము గలదియు, **విధుబింబ** - చంద్రబింబము యొక్క, **డంబర** - గర్వమును, **హర** - పోగొట్టు, **ఆస్యాం** - ముఖము కలదియు...

- **తాత్పర్యము:** ఆ విమర్శవాపి యందు ఉన్న జలముల మధ్యన, కానుగు ఆకుల సమూహముయొక్క కాంతిని కల్గినదియు, నల్లని చీరచేత ప్రకాశించుచున్నదియు, మధ్య యౌవనము కలదియు, చంద్రబింబము యొక్క గర్వమును పోగొట్టు ముఖబింబము కలదియు అయిన కురుకుళ్ళ దేవిని ధ్యానించుచున్నాను.
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో విమర్శపు బావి మధ్యలో కొలువై ఉన్న కురుకుళ్ళ దేవి వర్ణించబడింది. ఆమె కానుగ ఆకుల కాంతి వంటి శరీర ఛాయను, నల్లని చీరను ధరించి, మధ్య వయస్సులో ఉంది. ఆమె ముఖం చంద్రుని యొక్క గర్వాన్ని కూడా పోగొట్టేంత అందంగా ఉంది.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 96వ శ్లోకము ॥

- **శ్లోకము:** ఆభుగ్నమసృణ చిల్లీహసితాయుగ్మశర కార్ముకవిలాసామ్ | మందస్మితాంచితముఖీం మణిమయతాటంకమండితకపోలామ్ || ౯౬
- **ప్రతిపదార్థము: ఆభుగ్న** - చక్కగా వంకర తిరిగిన, **మసృణ** - నునుపైన, **చిల్లీ** - కనుబొమలచేత, **హసిత** - నవ్వబడిన (తిరస్కరింపబడిన), **అయుగ్మశర** - మన్మథుని, **కార్ముక** - వింటి యొక్క, **విలాసాం** - చక్కదనము కలదియు (ఆ దేవి కనుబొమలు మన్మథుని వింటికంటెనూ సుందరమైనవి), **మందస్మిత** - చిరునవ్వుచేత, **అంచిత** - సుందరమైన, **ముఖీం** - వదనము గలదియు, **మణిమయ** - రత్నఖచితమైన, **తాటంక** - కర్ణాభరణముల చేత, **మండిత** - అలంకరింపబడిన, **కపోలాం** - చెక్కిళ్ళు గలదియు ....
- **తాత్పర్యము:** మన్మథుని యొక్క వింటి కంటె సుందరమైన చక్కగా వంకర తిరిగిన నునుపైన కనుబొమల సౌందర్యము కలిగినదియు, చిరునవ్వుతో కూడిన వదనము కలదియు, రత్నఖచిత కర్ణాభరణములచేత అలంకరింపబడిన చెక్కిళ్ళు గలదియు అయిన కురుకుళ్ళ దేవిని ధ్యానించుచున్నాను.
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో కురుకుళ్ళ దేవి యొక్క ముఖ సౌందర్యం వర్ణించబడింది. ఆమె కనుబొమలు మన్మథుని విల్లు కంటే అందంగా ఉన్నాయి. ఆమె ముఖంపై మందహాసం నిండి ఉంది మరియు ఆమె చెక్కిళ్ళు రత్నాల చెవిపోగులతో అలంకరించబడి ప్రకాశిస్తున్నాయి.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 97వ శ్లోకము ॥

- **శ్లోకము:** కురువిందతరణి నిలయాం కులాచలస్పర్ధి కుచనమన్మధ్యామ్ | కుంకుమవిలిప్తగాత్రీం కురుకుళ్లాం మనసి కుర్మహే సతతమ్ || ౯౭
- **ప్రతిపదార్థము: కురువిందతరణినిలయాం** - కెంపులచే చేయబడిన పడవ యందు ఉన్నదియు, **కులాచల** - కులపర్వతములతో, **స్పర్ధి** - కలహించుచున్న (వాటి కంటే గొప్పవి అని), **కుచ** - స్తనములచేత, **నమత్** - వంగిన, **మధ్యామ్** - నడుము కలదియు, **కుంకుమవిలిప్తగాత్రీం** - కుంకుమచేత పూయబడిన శరీరము గలదియు అగు, **కురుకుళ్ళాం** - కురుకుళ్ళ అను దేవతను (ఈమెయే నౌకేశ్వరీ దేవి), **సతతం** - ఎల్లప్పుడూ, **కుర్మహే** - ధ్యానించుచున్నాను !!
- **తాత్పర్యము:** కెంపులచేత చేయబడిన పడవయందు ఉన్నదియు, కులపర్వతముల కంటే గొప్పవైన స్తనములు కలిగినది (ఇది అమ్మవారి మాతృతనమునకు నిదర్శనము, ఆబ్రహ్మకీటజనని అయిన అమ్మవారి యొక్క పోషించే తత్వాన్ని, మాతృతనాన్ని వర్ణించారు మహర్షి), ఆ స్తనభారము చేత వంగిన నడుము గలదియు (ఇది గొప్ప సాముద్రిక లక్షణం), కురుకుళ్ళా దేవిని (నౌకేశ్వరీదేవి అని కూడా నామము) ఎల్లప్పుడూ ధ్యానించుచున్నాను !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో కురుకుళ్ళ దేవి యొక్క ఇతర శరీర లక్షణాలు వర్ణించబడ్డాయి. ఆమె కెంపుల పడవలో కూర్చుని ఉంటుంది. ఆమె స్తనాలు కుల పర్వతాల కంటే గొప్పగా వర్ణించబడ్డాయి, ఇది ఆమె మాతృత్వాన్ని సూచిస్తుంది. ఆ స్తనాల బరువుకు ఆమె నడుము కొద్దిగా వంగి ఉంటుంది. ఆమె శరీరం కుంకుమపువ్వుతో పూయబడి ఎరుపు రంగులో ప్రకాశిస్తుంది.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 98వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** తత్సాలోత్తరభాగే భానుమయం వప్రమాశ్రయే దీప్రమ్ | మధ్యం తు విపులమనయోర్మన్యే విక్రాంత మాతపోద్గారమ్ || ౯౮
- **ప్రతిపదార్థము: తత్సాలోత్తరభాగే** - ఆ అహంకారమయ ప్రాకారమునకు పై భాగము నందు ఉండు, **దీప్రమ్** - ప్రకాశించుచున్న, **భానుమయం** - సూర్యమయమైన, **వప్రమ్** - ప్రాకారమును, **ఆశ్రయే** - సేవించుచున్నాను, **విపులం** - విశాలమైన, **విక్రాంతం** - పరాక్రమవంతమగు, తేజోమయమగు, **ఆతపోద్గారమ్** - ఎండల యొక్క పుంజము గల, **అనయోః** - ఆ రెంటి (అహంకార, రవిమయ ప్రాకారములకు), **మధ్యం తు** - మధ్య ప్రదేశమును, **మన్యే** - ధ్యానించుచున్నాను !!
- **తాత్పర్యము:** అహంకారమయ (23వ) ప్రాకారమునకు పై భాగమునందు ప్రకాశించుచున్న సూర్యమయ (24వ) ప్రాకారమును నేను సేవించుచున్నాను. విశాలమైన, తేజోమయమైన సూర్య కిరణాల యొక్క కాంతులు గల ఆ రెంటి మధ్య ప్రదేశమును నేను ధ్యానించుచున్నాను !!

- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో అహంకారమయ ప్రాకారానికి పైన ఉన్న ప్రకాశవంతమైన సూర్యమయ ప్రాకారాన్ని కవి ఆశ్రయిస్తున్నాడు. ఈ రెండు ప్రాకారాల మధ్య విశాలమైన ప్రదేశం సూర్యకిరణాల యొక్క శక్తివంతమైన కాంతితో నిండి ఉంటుందని ఆయన భావిస్తున్నాడు.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 99వ శ్లోకము ॥

- **శ్లోకము:** తత్ర కురువిందపీఠే తామరసే కనక కర్ణికాఘటితే | ఆసీనమరుణవాసన మమ్లానప్రసవమాలికాభరణమ్ ॥ ౯౯
- **ప్రతిపదార్థము: తత్ర** - ఆ ప్రదేశమునందు, **కురువిందపీఠే** - కెంపుల పీఠమునందు, **తామరసే** - తామరపువ్వునందలి, **కనకకర్ణికాఘటితే** - బంగారు కుండలములను ధరించినవాడును, **ఆసీనం** - కూర్చొని ఉన్నవాడును, **అరుణవాససం** - ఎఱ్ఱని వస్త్రము ధరించినవాడును, **అమ్లాన** - వాడని, **ప్రసవమాలికాభరణమ్** - పుష్పహారమును ధరించినవాడును ....
- **తాత్పర్యము:** అహంకారమయ రవిమయ ప్రాకారములకు మధ్య ప్రదేశమునందు ఉన్న కెంపులపీఠమునందు, తామరపువ్వు నడుమ బంగారు కుండలములను ధరించి కూర్చొని ఉన్నవాడు, ఎర్రని వస్త్రము ధరించి, వాడని పుష్పమాలికను ధరించినవాడు అగు మార్తాండభైరవుని ధ్యానించుచున్నాను.
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో మార్తాండభైరవుడు వర్ణించబడ్డాడు. ఆయన కెంపుల పీఠంపై బంగారు తామరపువ్వు మధ్య కూర్చుని ఉన్నాడు. ఆయన ఎర్రని వస్త్రాలను ధరించి, వాడని పూలమాలలను అలంకరించుకున్నాడు.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 100వ శ్లోకము ॥

- **శ్లోకము:** చక్షుష్మతీ ప్రకాశనశక్తిచ్ఛాయా సమారచితకేళిమ్ | మాణిక్యమకుటరమ్యం వందే మార్తాండభైరవం హృదయే ॥ ౧౦౦
- **ప్రతిపదార్థము: చక్షుష్మతీ** - చక్షుష్మతీ అను పేరుగల శక్తి, **ప్రకాశనశక్తిః** - ప్రకాశనశక్తి అను పేరుగల శక్తి, **ఛాయా** - ఛాయాదేవి అను పేరుగల శక్తి, ఈ ముగ్గురు శక్తులతో (భార్యలతో), **సమారచిత** - చేయబడిన, **కేళిమ్** - విలాసము కలవాడును, **మాణిక్యమకుటరమ్యం** - మాణిక్యమయమైన కిరీటమును ధరించుటచే సుందరమైనవాడును అగు, **మార్తాండభైరవం** - మార్తాండభైరవుడను సూర్యాధిదేవతను, **హృదయే** - మనస్సునందు, **వందే** - ధ్యానించుచున్నాను / నమస్కరించుచున్నాను !!
- **తాత్పర్యము:** చక్షుష్మతి, ప్రకాశశక్తి మరియు ఛాయాదేవి అను ముగ్గురు శక్తులనెడి భార్యలతో కూడి విలాసముగా ఉన్నవాడును, మాణిక్యమయ కిరీటమును ధరించుటచే సుందరమైనవాడును అగు, మార్తాండభైరవుడను సూర్యాధిదేవతకు మనస్సునందు నేను నమస్కరిస్తున్నాను !!

- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో మార్తాండభైరవుడు తన ముగ్గురు భార్యలైన చక్షుష్మతి, ప్రకాశనశక్తి మరియు ఛాయాదేవితో కలిసి విలాసంగా ఉన్నట్లు వర్ణించారు. ఆయన మాణిక్యాల కిరీటాన్ని ధరించి చాలా అందంగా కనిపిస్తున్నాడు. కవి అటువంటి సూర్యాధిదేవతను తన హృదయంలో ధ్యానిస్తున్నాడు.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 101వ శ్లోకము ॥

- **శ్లోకము:** ఇందుమయసాలమీడే తస్యోత్తరతస్తుషారగిరిగౌరమ్ | అత్యంత శిశిరమారుత మనయోర్మధ్యం చ చంద్రికోద్గారమ్ || ౧౦౧
- **ప్రతిపదార్థము: తస్యోత్తరతః** - ఆ రవిమయప్రాకారమునకు పై భాగమునందు ఉండు, **తుషారగిరిగౌరం** - హిమవత్పర్వతము వలె తెల్లగానున్నట్టి, **ఇందుమయసాలం** - చంద్రమయమైన ప్రాకారమును, **చంద్రికోద్గారం** - వెన్నెల పుంజము గలదియు, **అత్యంతశిశిరమారుతం** - చల్లని గాలులు కలదియు అగు, **అనయోర్మధ్యం** - ఆ రెండు (రవిమయ, చంద్రమయ) ప్రాకారముల మధ్య ప్రదేశమును, **ఈడే** - వినుతించుచున్నాను !!
- **తాత్పర్యము:** రవిమయ (24వ) ప్రాకారమునకు పై భాగము నందు, హిమవత్పర్వతము వలె తెల్లగా ఉన్నది, వెన్నెల కిరణాలు కలిగిన చంద్రమయ (25వ) ప్రాకారమును, ఈ రెండు ప్రాకారముల మధ్యన ఉండే చల్లని గాలులు కలిగిన ప్రదేశమును నేను వినుతించుచున్నాను !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో రవిమయ ప్రాకారానికి పైన ఉన్న హిమవత్పర్వతం వలె తెల్లటి చంద్రమయ ప్రాకారం వర్ణించబడింది. ఈ రెండు ప్రాకారాల మధ్య ప్రదేశం చల్లని గాలులతో నిండి, వెన్నెల కాంతులతో ప్రకాశిస్తూ ఉంటుంది.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 102వ శ్లోకము ॥

- **శ్లోకము:** తత్ర ప్రకాశమానం తారానికరైః పరిష్కృతోద్దేశమ్ | అమృతమయకాంతికందళమంతః కలయామి కుందసితమిందుమ్ || ౧౦౨
- **ప్రతిపదార్థము: తత్ర** - ఆ ప్రదేశమునందు, **ప్రకాశమానం** - ప్రకాశించుచున్నవాడును, **తారానికరైః** - నక్షత్రముల గణములచేత, **పరిష్కృత** - అలంకరింపబడిన, **ఉద్దేశం** - ప్రదేశము కలవాడును, **అమృతమయ** - అమృతస్వరూపమైన, **కాంతి** - కిరణముల యొక్క, **కందళం** - మొలకలు కలవాడు, **కుందసితం** - మల్లెపూవులవలె తెల్లని కాంతి కలవాడును అగు, **ఇందుం** - చంద్రుని, **అంతః** - మనస్సునందు, **కలయామి** - ధ్యానించుచున్నాను !!
- **తాత్పర్యము:** ఇందుమయ ప్రాకారమునందు, నక్షత్రములచేత అలంకరింపబడిన ప్రదేశమునందు, అమృతస్వరూపమైన కాంతి కిరణములు కలవాడు, మల్లెపూవులవలె తెల్లని కాంతి కలవాడు అయిన చంద్రుని మనస్సునందు ధ్యానించుచున్నాను !

- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో చంద్రమయ ప్రాకారంలో ప్రకాశిస్తున్న చంద్రుడు వర్ణించబడ్డాడు. నక్షత్రాల సమూహంతో అలంకరించబడిన ప్రదేశంలో ఆయన అమృతమయమైన కాంతి కిరణాలతో మరియు మల్లెపూవు వలె తెల్లని కాంతితో ప్రకాశిస్తున్నాడు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 103వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** శృంగారసాలమీడే శృంగోల్లసితం తదుత్తరే భాగే | మధ్యస్థలే తయోరపి మహితాం శృంగారపూర్వికాం పరిఖామ్ || ౧౦౩
- **ప్రతిపదార్థము: తదుత్తరే భాగే** - ఆ చంద్రమయ ప్రాకారమునకు పై భాగము నందు ఉండు, **శృంగోల్లసితం** - శిఖరములచేత ప్రకాశించునట్టి, **శృంగారసాలం** - శృంగార రసమయమైన ప్రాకారమును, **తయోరపి** - ఆ రెండు (చంద్రమయ, శృంగారమయ) ప్రాకారముల, **మధ్యస్థలే** - మధ్య ప్రదేశమునందు, **మహితాం** - మహిమ కలదియు, **విపులాం** - విశాలమైనదియు అగు, **శృంగారపూర్వికాం పరిఖామ్** - శృంగారపు నడబావిని, **ఈడే** - నుతించుచున్నాను !!
- **తాత్పర్యము:** చంద్రమయ (25వ) ప్రాకారమునకు పై భాగము నందు ఉండు, శిఖరములచేత ప్రకాశించునట్టిది, శృంగారరసమయ (26వ) ప్రాకారమును, ఆ రెండు ప్రాకారముల మధ్య ప్రదేశమునందు, గొప్ప మహిమ కలిగిన, విశాలమైనది అయిన శృంగార బావిని నేను నుతించుచున్నాను !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో చంద్రమయ ప్రాకారానికి పైన ఉన్న శిఖరాలతో ప్రకాశిస్తున్న శృంగారమయ ప్రాకారం వర్ణించబడింది. ఈ రెండు ప్రాకారాల మధ్య గొప్ప మహిమ కలిగిన విశాలమైన శృంగారపు బావి ఉంది. కవి ఈ ప్రాకారాన్ని మరియు బావిని స్తుతిస్తున్నారు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 104వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** తత్ర మణినౌస్థితాభిస్తపనీయారచిత శృంగహస్తాభిః | శృంగారదేవతాభిస్సహితం పరిఖాధిపం భజే మదనమ్ || ౧౦౪
- **ప్రతిపదార్థము: తత్ర** - ఆ శృంగారపు బావియందు ఉన్న, **మణినౌస్థితాభిః** - మణులచే నిర్మింపబడిన పడవల యందు కూర్చున్న వారును, **తపనీయరచిత** - బంగారముచేత చేయబడిన, **శృంగ** - కొమ్ములు, **హస్తాభిః** - చేతులయందు ధరించినవారును అగు, **శృంగారదేవతాభిః** - శృంగారుదేవతా స్త్రీలతో, **సహితం** - కూడిన, **పరిఖాధిపం** - ఆ అగడ్తకు అధిదేవతయైన, **మదనం** - మన్మథుని, **భజే** - కొలుచుచున్నాను !!
- **తాత్పర్యము:** ఆ శృంగారపు బావి యందు, మణులచేత నిర్మింపబడిన పడవలయందు కూర్చుని, బంగారు కొమ్ములను హస్తములయందు ధరించిన శృంగారదేవతా స్త్రీలతో కూడి ఉన్న, ఆ బావికి అధిదేవతయైన మన్మథుడిని నేను కొలుచుచున్నాను !!

- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో శృంగారపు బావిలో మణిమయమైన పడవలలో కూర్చున్న శృంగార దేవతలతో కలిసి ఉన్న మన్మథుడిని కవి భజిస్తున్నారు. ఆ దేవతలు బంగారు కొమ్ములను చేతుల్లో ధరించి ఉన్నారు. మన్మథుడు ఈ శృంగారపు బావికి అధిపతిగా వర్ణించబడ్డాడు.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 105వ శ్లోకము ॥

- **శ్లోకము:** శృంగారవరణవర్యస్యోత్తరతస్సకలవిబుధ సంసేవ్యమ్ | చింతామణిగణరచితం చింతాం దూరీకరోతు మే సదనమ్ || ౧౦౫
- **ప్రతిపదార్థము: శృంగారవరణవర్యస్య** - శృంగారమయమైన శ్రేష్ఠమైన ప్రాకారమునకు, **ఉత్తరతః** - పై భాగము నందు ఉండు, **సకలవిబుధ** - సమస్త దేవతలచేత, **సంసేవ్యం** - ఆరాధింపదగినదియు, **చింతామణిగణరచితం** - చింతామణులచేత చేయబడినదియు అగు, **సదనం** - గృహము, **మే చింతాం** - నా యొక్క వ్యసనమును, చింతలను, **దూరీకరోతు** - పోగొట్టుగాక !!
- **తాత్పర్యము:** శ్రేష్ఠమైన శృంగారమయ ప్రాకారమునకు పై భాగము నందు, సమస్త దేవతలచేత ఆరాధింపబడునది, చింతామణులచేత చేయబడినదియు అగు చింతామణి గృహము - నా యొక్క చింతలను దూరముచేయుగాక !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో శృంగారమయ ప్రాకారానికి పైన ఉన్న చింతామణి గృహం వర్ణించబడింది. ఇది సమస్త దేవతలచే ఆరాధింపబడుతుంది మరియు చింతామణులచే నిర్మించబడింది. ఈ గృహం భక్తుల యొక్క చింతలను మరియు దుఃఖాలను తొలగిస్తుందని విశ్వసిస్తారు.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 106వ శ్లోకము ॥

- **శ్లోకము:** మణిసదనసాలయోరధిమధ్యం దశతాళ భూమిరుహదీర్ఘైః | పర్ణైస్సువర్ణవర్ణైర్యుక్తాం కాండైశ్చ యోజనోత్తుంగైః || ౧౦౬
- **ప్రతిపదార్థము: మణిసదనసాలయోః** - శృంగార, మణిమయ సాలములకు, **అధిమధ్యం** - మధ్య ప్రదేశమున, **దశ** - పది, **తాళభూమిరుహ** - తాటిమ్రాకుల అంతటి, **దీర్ఘైః** - పొడవైన, **సువర్ణవర్ణైః** - బంగారు వర్ణము కలిగిన, **పర్ణైః** - ఆకులతోనూ, **యోజనోత్తుంగైః** - ఒక యోజనము పొడవు కలిగిన, **కాండైశ్చ** - కాండములతో, **యుక్తాశ్చ** - కూడినదియు ...
- **తాత్పర్యము:** శృంగారమయ, మణిసదన సాలములకు మధ్య ప్రదేశమునందు, పది తాటిమ్రాకుల అంతటి పొడవైన, బంగారు వర్ణములో ఉన్న ఆకులతోనూ, యోజనము పొడవైన కాండములతో కూడినదియు అయిన కల్పవృక్షాల వనాన్ని ధ్యానించుచున్నాను.

- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో శృంగారమయ మరియు మణిమయ ప్రాకారాల మధ్య ఉన్న కల్పవృక్షాల వనం వర్ణించబడింది. ఈ వృక్షాలు చాలా పొడవుగా, బంగారు రంగు ఆకులతో మరియు యోజనాల పొడవైన కాండాలతో ఉంటాయి.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 107వ శ్లోకము ॥

- **శ్లోకము:** మృదులైః స్తాళీపంచకమానైర్మిళితాం చ కేసరకదంబైః | సంతత గళిత మరందస్రోతో నిర్యన్మిళిందసందోహమ్ || ౧౦౭
- **ప్రతిపదార్థము: మృదులైః** - మృదులమైనదియు (మెత్తనివియు), **తాళీపంచకమానైః** - ఐదు తాటి ఆకుల పొడవైనదియు, **సంతత** - ఎల్లప్పుడూ, **గళిత** - స్రవించుచున్న, **మరందస్రోతః** - తేనె ప్రవాహములయందు ఉండి, **నిర్యత్** - బయటకి వస్తున్న, **మిళింద** - తుమ్మెదల యొక్క, **సందోహం** - గుంపులు కలదియు, **కేసరకదంబైః** - కేసరముల గుంపుతో, **మిళితాం** - కూడినదియు...
- **తాత్పర్యము:** మృదులమైనవియు, ఐదు తాటి ఆకుల పొడవు కలిగినవియు, ఎల్లప్పుడూ స్రవించుచున్న తేనె ప్రవాహములనుండి బయటకి వస్తున్న తుమ్మెదల గుంపులు కలదియు, కేసరముల గుంపుతో కూడినదియు అయిన కల్పవృక్షాల వనాన్ని ధ్యానించుచున్నాను.
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో కల్పవృక్షాల ఆకులు మరియు పువ్వులు వర్ణించబడ్డాయి. ఆకులు మృదువుగా మరియు ఐదు తాటి ఆకుల పొడవు ఉంటాయి. పువ్వులు కేసరాల గుంపులతో నిండి ఉంటాయి మరియు వాటి నుండి ఎల్లప్పుడూ తేనె ప్రవహిస్తూ ఉంటుంది, దాని చుట్టూ తుమ్మెదల గుంపులు తిరుగుతూ ఉంటాయి.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 108వ శ్లోకము ॥

- **శ్లోకం:**
- **సన్తత గళిత మరన్ద స్రోతో నిర్యన్మిళిన్ద సన్దోహామ్ | కలహంసీ కుల కలకల కూలజ్కష నినద నిచయ కమనీయామ్। 108**
- **ప్రతిపదార్థం:**
- **సన్తత - నిరంతరము**
- **గళిత - స్రవించుచున్న**
- **మరన్ద - మకరందము యొక్క**
- **స్రోతో - ప్రవాహముల వలన**
- **నిర్యన్మిళిన్ద - బయటకు వచ్చుచున్న తుమ్మెదల యొక్క**
- **సన్దోహామ్ - సమూహములు కలది**
- **కలహంసీ - హంసల యొక్క**

- **కుల - సమూహముల యొక్క**
- **కలకల - కలకల ధ్వనుల యొక్క**
- **కూలఙ్కష - ఒడ్డులను తాకుచున్న**
- **నినద - ధ్వనుల యొక్క**
- **నిచయ - సమూహములచే**
- **కమనీయామ్ - అందమైనది (ఓ దేవీ!)**
- **తాత్పర్యం:**
- **ఓ దేవీ! నిరంతరము స్రవించుచున్న మకరందపు ప్రవాహాల వలన బయటకు వస్తున్న తుమ్మెదల సమూహాలతోను, హంసల గుంపుల యొక్క కలకల ధ్వనులు ఒడ్డులను తాకుతూ వినబడుతున్న శబ్దాల సమూహాలతోను నీవు ఎంత అందంగా ఉన్నావు.**
- **విశేషాలు:**
- **ఈ శ్లోకం దేవి యొక్క సౌందర్యాన్ని వర్ణిస్తుంది. ప్రకృతిలోని అందమైన అంశాలను ఉపమానంగా తీసుకుని దేవి యొక్క మనోహరత్వాన్ని కవి తెలియజేస్తున్నాడు.**
- **"సన్తత గళిత మరన్ద స్రోతో నిర్యన్మిళిన్ద సన్దోహామ్" అనే పాదంలో, పువ్వుల నుండి నిరంతరం కారుతున్న మకరందం కోసం వచ్చే తుమ్మెదల గుంపులు దేవి చుట్టూ తిరుగుతున్నట్లుగా ఊహించవచ్చు. ఇది దేవి యొక్క ఆకర్షణీయమైన శక్తిని సూచిస్తుంది.**
- **"కలహంసీ కుల కలకల కూలఙ్కష నినద నిచయ కమనీయామ్" అనే పాదంలో, హంసల యొక్క ఆహ్లాదకరమైన ధ్వనులు నదీ తీరాలలో ప్రతిధ్వనిస్తున్నట్లు వర్ణించబడింది. హంసలు స్వచ్ఛతకు మరియు అందానికి చిహ్నం. వాటి కలకల ధ్వనులు దేవి యొక్క ఉనికిని మరింత శోభాయమానం చేస్తున్నాయి.**
- **ఈ శ్లోకంలో శబ్దాలంకారానికి ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది. "కలకల", "నినద" వంటి పదాలు శ్రవణానందాన్ని కలిగిస్తున్నాయి.**
- **"కూలఙ్కష నినద" అనే పదం యొక్క అర్థం చాలా శక్తివంతమైనది. అలలు ఒడ్డును తాకినప్పుడు వచ్చే ధ్వని వలె, హంసల కలకల ధ్వనులు కూడా పరిసరాలను నింపుతున్నాయని భావం.**
- **ఈ శ్లోకం దేవి యొక్క దివ్యమైన సౌందర్యాన్ని ప్రకృతిలోని మధురమైన దృశ్యాలు మరియు శబ్దాలతో ముడిపెట్టి వర్ణిస్తుంది, ఇది పాఠకులకు ఒక అద్భుతమైన అనుభూతిని కలిగిస్తుంది.**
- **|| ఆర్యా ద్విశతి - 109వ శ్లోకము ||**

- **శ్లోకము:** పాటీరపవనబాలక ధాటీనిర్యత్పరాగపింజరితామ్ | పద్మాటవీం భజామః పరిమళ కల్లోల పక్ష్మలోపాంతామ్ || ౧౦౮
- **ప్రతిపదార్థము: పాటీర** - చందనము వలె చల్లనిదియు, సువాసన గలదియు, **పవనబాలక** - మలయ మారుతములయొక్క, **ధాటీ** - వీచుటచేత, **నిర్యత్** - ప్రసరించుచున్న, **పరాగ** - పుష్పాడుల చేత, **పింజరితాం** - పసుపువన్నె గలదిగా చేయబడినదియు, **పరిమళ** - సువాసనల యొక్క, **కల్లోల** - పరంపరచేత, **పక్ష్మల** - వృద్ధి పొందింపబడిన (నిండిన), **ఉపాంతాం** - సమీప ప్రదేశములు కలదియు అగు, **పద్మాటవీం** - కమలవనమును, **భజామః** - సేవించుచున్నాను !!
- **తాత్పర్యము:** చందనము వలె చల్లనిదియు, చక్కని సువాసనలు కలిగినదియు, మలయ మారుతములు వీచుటచేత పుప్పొడి రాలి పసుపు రంగులో చేయబడినదియు, సువాసనలచే నిండిన పద్మముల వనమును నేను సేవించుచున్నాను !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో కల్పవృక్షాల వనం మధ్యలో ఉన్న కమలవనం వర్ణించబడింది. చల్లని మరియు సువాసనగల మలయ మారుతం వీచడం వల్ల పుప్పొడి రాలి పసుపు రంగులో ఉంటుంది. ఈ వనం సువాసనల యొక్క అలలతో నిండి ఉంటుంది మరియు దాని సమీప ప్రదేశాలు కూడా సువాసనతో నిండి ఉంటాయి. కవి ఈ పద్మవనాన్ని సేవిస్తున్నాడు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 110వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** దేవ్యర్ఘ్యపాత్రధారీ తస్యాః పూర్వదిశి దశకలాయుక్తః | వలయిత మూర్తిర్భగవాన్ వహ్నిః క్రోశోన్నత శ్చిరంజీయాత్ || ౧౦౯
- **ప్రతిపదార్థము: తస్యాః పూర్వదిశి** - కమలవనమునకు తూర్పు దిక్కున ఉండు, **దశకలాయుక్తః** - దశ కళలతో ఉండు వాడును, **దేవ్యర్ఘ్య పాత్రధారీ** - పరమేశ్వరి యొక్క పూజా పాత్రలను ధరించినవాడును, **వలయితమూర్తిః** - గుండ్రమైన ఆకారము కలవాడును, **క్రోశోన్నతః** - ఒక క్రోశము (రెండు మైళ్ళ) పొడవైనవాడును, **భగవాన్** - భగవంతుడు, మహిమవంతుడు అయిన, **వహ్నిః** - అగ్నిదేవుడు, **చిరం** - ఎల్లప్పుడూ, **జీయాత్** - సర్వోత్కృష్టముగా వర్ధిల్లుగాక !!
- **తాత్పర్యము:** కమలవనమునకు పూర్వ దిక్కులో, పది కళలతో కూడినవాడు, లలితాంబిక యొక్క పూజా పాత్రలను ధరించినవాడును, గుండ్రమైన ఆకారము కలవాడును, క్రోశము పొడవు కలవాడును, భగవంతుడు అయిన అగ్నిదేవుడు ఎల్లప్పుడూ వర్ధిల్లుగాక !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో కమలవనానికి తూర్పు దిక్కున ఉన్న అగ్నిదేవుడు వర్ణించబడ్డాడు. ఆయన పది కళలతో ప్రకాశిస్తున్నాడు మరియు లలితాంబిక యొక్క పూజా పాత్రలను ధరించి ఉన్నాడు. ఆయన గుండ్రని ఆకారంతో మరియు రెండు మైళ్ళ పొడవుతో ఉన్నాడు. ఆయన ఎల్లప్పుడూ గొప్పగా వర్ధిల్లాలని కవి కోరుకుంటున్నారు.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 111వ శ్లోకము ॥

- **శ్లోకము:** తత్రాధారే దేవ్యాః పాత్రీభూతః ప్రభాకరః శ్రీమాన్ | ద్వాదశకలాసమేతో ధ్వాంతం మమ బహుళ మాంతరం భింద్యాత్ || ౧౧౧
- **ప్రతిపదార్థము: తత్రాధారే** - ఆ పూజాపాత్రా ధారయందు, **దేవ్యాః** - ప్రకాశించుచున్నవాడును, **పాత్రీభూతః** - పాత్రముగా అగుచున్నట్టివాడునూ, **శ్రీమాన్** - సంపదలతో కూడినవాడును, **ద్వాదశకలాసమేతః** - పండ్రెండు కళలతో కూడినవాడు అగు, **ప్రభాకరః** - సూర్యుడు, **మమ** - నా యొక్క, **ఆంతరం** - మనస్సునందలి, **బహుళం** - అధికమైన, **ధ్వాంతం** - చీకటిని (అజ్ఞానమును), **భింద్యాత్** - నశింపజేయుగాక !!
- **తాత్పర్యము:** ఆ పూజాపాత్రా ధార యందు ప్రకాశించుచున్నవాడును, పాత్రముగా అవుతున్నట్టి వాడునూ, సంపదలతో కూడిన వాడునూ, పన్నెండు కళలతో కూడిన సూర్యభగవానుడు నా మనస్సునందలి చీకటిని, అజ్ఞానాన్ని నశింపజేయుగాక !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో లలితాదేవి యొక్క పూజాపాత్రకు ఆధారమైన సూర్యభగవానుడు వర్ణించబడ్డాడు. ఆయన పన్నెండు కళలతో ప్రకాశిస్తూ సంపదలతో నిండి ఉన్నాడు. కవి తన మనస్సులోని అజ్ఞానమనే చీకటిని ఆయన తొలగించాలని ప్రార్థిస్తున్నారు.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 112వ శ్లోకము ॥

- **శ్లోకము:** తస్మిన్ దినేశపాత్రే తరంగితామోద మమృతమయమర్ఘ్యమ్ | చంద్రకళాత్మకమమృతం సాంద్రీకుర్యాదమందమానందమ్ || ౧౧౧
- **ప్రతిపదార్థము: తస్మిన్** - ఆ, **దినేశపాత్రే** - సూర్యుడనెడు పూజాపాత్రమునందు, **తరంగిత** - ప్రసరించుచున్న, **ఆమోదం** - పరిమళముగల, **అమృతమయం** - అమృతమయమైన, **అర్ఘ్యం** - పూజ్యాద్రవ్యమును, **చంద్రకళాత్మకం** - చంద్రకళలమయమైన, **అమృతం** - అమృతమును, **అమందం** - అధికమైన, **ఆనందం** - సంతోషమును, **సాంద్రీకుర్యాత్** - అతిశయింపజేయుగాక !!
- **తాత్పర్యము:** ఆ సూర్యుడనెడు పూజాపాత్రయందు ప్రసరించుచున్న పరిమళములుగల అమృతమయమైన పూజాద్రవ్యము (అర్ఘ్యము), చంద్రకళాత్మకమైన అమృతమును, అధికమైన సంతోషములను కలుగజేయుగాక !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో సూర్యుడనే పూజాపాత్రలో ఉన్న అమృతమయమైన అర్ఘ్యం వర్ణించబడింది. ఇది సువాసనలు వెదజల్లుతూ చంద్రకళల వంటి అమృతంతో నిండి ఉంది. ఇది భక్తులకు అధికమైన ఆనందాన్ని కలిగిస్తుందని విశ్వసిస్తారు.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 113వ శ్లోకము ॥

- **శ్లోకము:** అమృతే తస్మిన్నభితో విహరంత్యో వివిధమణి తరణిభాజః | షోడశకలాస్సుధాంశోశ్శోకాదుత్తారయంతు మామనిశమ్ || ౧౧౨
- **ప్రతిపదార్థము: తస్మిన్ అమృతే** - ఆ అమృతమునందు, **అభితః** - చుట్టునూ, **విహరంత్యః** - విహరించుచున్నవారునూ, **వివిధ మణి తరణిభాజః** - నానా విధములైన రత్నములు చెక్కిన పడవలను కలవారును, **సుధాంశోః షోడశకలాః** - చంద్రుని యొక్క పదహారు కళలు, **మాం** - నన్ను/మమ్మల్ని, **అనిశం** - ఎల్లప్పుడూ, **శోకాదుత్తారయంతు** - దుఃఖము నుండి తరింపజేయుగాక !!
- **తాత్పర్యము:** ఆ అమృతము నందు చుట్టూ విహరించుచున్నవారును, నానావిధములైన మణులచేత, రత్నములచేత పొదగబడిన పడవలు కలవారును అయిన చంద్రుని యొక్క పదహారు కళలు మమ్మల్ని ఎల్లప్పుడూ దుఃఖముల నుండి తరింపజేయుగాక !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో అమృతంలో విహరిస్తున్న చంద్రుని యొక్క పదహారు కళలు వర్ణించబడ్డాయి. ఈ కళలు వివిధ రత్నాలతో అలంకరించబడిన పడవలలో తిరుగుతూ ఉంటాయి. ఈ పదహారు కళలు భక్తులను దుఃఖాల నుండి విముక్తి చేస్తాయని విశ్వసిస్తారు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 114వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** తత్రైవ విహృతిభాజో ధాతృముఖానాం చ కారణేశానామ్ | సృష్ట్యాదిరూపికాస్తాశ్శమయంత్వఖిలాః కలాశ్చ సంతాపమ్ || ౧౧౩
- **ప్రతిపదార్థము: తత్రైవ** - అచటనే, **విహృతిభాజః** - విహరించుచున్న, **కారణేశానాం** - సృష్ట్యాది కారణములకు అధిపతులగు, **ధాతృముఖానాం చ** - బ్రహ్మ మొదలైన వారి యొక్క, **సృష్ట్యాదిరూపికాః** - సృష్టి మొదలగు రూపములు గల (సృష్టి, స్థితి, లయ రూపములు), **తాః అఖిలాః కలాశ్చ** - ఆ సమానమైన విద్యలును, **సంతాపం** - కష్టమును, **శమయంతు** - పోగొట్టుదురుగాక !!
- **తాత్పర్యము:** అచటనే విహరించుచున్న, సృష్ట్యాది కారణములకు అధిపతులగు బ్రహ్మ మొదలైన వారియొక్క సృష్టి, స్థితి, లయ రూపములు గల విద్యలు, మా యొక్క కష్టములను/సంతాపమును పోగొట్టుదురుగాక !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో సృష్టి, స్థితి, లయలకు కారకులైన బ్రహ్మాది దేవతల యొక్క శక్తులు వర్ణించబడ్డాయి. ఈ శక్తులు వివిధ కళలుగా విహరిస్తూ భక్తుల యొక్క దుఃఖాలను మరియు బాధలను తొలగిస్తాయి.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 115వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** కీనాశవరుణ కిన్నరరాజదిగంతేషు రత్నగేహస్య | కలయాన్వితాన్యజస్రం కలయంత్వాయుష్య మర్ఘపాత్రాణి || ౧౧౪
- **ప్రతిపదార్థము: కీనాశ** - యముడు, **వరుణ** - వరుణుడు, **కిన్నరరాజ** - కుబేరుడు (వీరియొక్క), **దిగంతేషు** - దిక్కులకొనలయందు (దక్షిణ, పడమర, ఉత్తర దిశలయందు), **కలయా అన్వితాని** - కళలతో కూడిన, **అర్ఘపాత్రాణి** - పూజాద్రవ్యములు గల పాత్రలు, **అజస్రం** - ఎల్లప్పుడూ, **ఆయుష్యం కలయంతు** - దీర్ఘాయుష్షును ఇత్తురుగాక !!
- **తాత్పర్యము:** యముడు, వరుణుడు, కుబేరుని దిక్కుల యందు (దక్షిణ, పడమర, ఉత్తర) కళలతో కూడిన పూజాద్రవ్యములు గల పాత్రలు, ఎల్లప్పుడూ మాకు దీర్ఘాయుష్షును ఇచ్చెదరుగాక !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో యముడు (దక్షిణ), వరుణుడు (పడమర), కుబేరుడు (ఉత్తర) ఉండే దిక్కులలో కళలతో నిండిన అర్ఘ్యపాత్రలు వర్ణించబడ్డాయి. ఈ పాత్రలు భక్తులకు దీర్ఘాయువును ప్రసాదిస్తాయని నమ్ముతారు. అర్ఘ్యంలో సాధారణంగా నీరు, పాలు, కుశాగ్రం, పెరుగు, నెయ్యి, బియ్యం, యవలు మరియు తెల్ల ఆవాలు ఉంటాయి.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 116వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** పాత్రస్థలస్య పురతః పద్మారమణ విధి పార్వతీశానామ్ | భవనాని శర్మణే నో భవంతు భాసా ప్రదీపితజగంతి || ౧౧౫
- **ప్రతిపదార్థము: పాత్రస్థలస్య** - ఆ పాత్రలు గల ప్రదేశమునకు, **పురతః** - ఎదుట ఉండు, **భాసా ప్రదీపితజగంతి** - జగత్తులను ప్రకాశింపజేయుచున్న, **పద్మారమణ** - విష్ణువు, **విధి** - బ్రహ్మ, **పార్వతీశానాం** - శివుడు (వీరియొక్క), **భవనాని** - గృహములు, **నః శర్మణే భవంతు** - మాకు క్షేమమును అగుదురు గాక (అనుగ్రహింతురుగాక) !!
- **తాత్పర్యము:** ఆ పాత్రలు గల ప్రదేశమునకు ఎదుట ఉండు, జగత్తులను ప్రకాశింపజేయుచున్న, బ్రహ్మ విష్ణు శివుల గృహములు మాకు క్షేమమును కలుగజేయుదురుగాక !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో అర్ఘ్యపాత్రలు ఉన్న ప్రదేశానికి ఎదురుగా ఉన్న బ్రహ్మ, విష్ణు మరియు శివుల భవనాలు వర్ణించబడ్డాయి. ఈ భవనాలు తమ కాంతితో జగత్తును ప్రకాశింపజేస్తూ భక్తులకు క్షేమాన్ని కలిగిస్తాయని విశ్వసిస్తారు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 117వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** సదనస్యానలకోణే సతతం ప్రణమామి కుండమాగ్నేయమ్ | తత్ర స్థితం చ వహ్నిం తరళశిఖాజటిల మంబికాజనకమ్ || ౧౧౬
- **ప్రతిపదార్థము: సదనస్య ఆనలకోణే** - ఆ చింతామణి గృహమునకు ఆగ్నేయ దిక్కునందు, **ఆగ్నేయం కుండమ్** - అగ్నిమయమైన పల్లమును (కుండమును), **తత్ర స్థితం చ వహ్నిం** -

అచ్చటనున్న అగ్నిని, **తరళశిఖాజటిలం** - చలించుచున్న జ్వాలలచేత పూర్ణమైనదియు, **అంబికాజనకం** - పార్వతీదేవికి తండ్రియైనవాడును అగు (చిదగ్నికుండసంభూత అని శ్రీలలితాదేవి నామము), **సతతం ప్రణమామి** - ఎల్లప్పుడూ నమస్కరించుచున్నాను !!

- **తాత్పర్యము:** చింతామణిగృహమునకు ఆగ్నేయ దిక్కునందు అగ్నిమయమైన కుండమును, అందులో చలించుచున్న అగ్నిశిఖలచేత పూర్ణమైనవాడును, చిదగ్నికుండసంభూత యొక్క తండ్రిగా పేర్కొనబడిన అగ్నిదేవుని ఎల్లప్పుడూ నమస్కరించుచున్నాను !
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో చింతామణి గృహానికి ఆగ్నేయ దిక్కున ఉన్న అగ్నికుండం మరియు అందులో ఉన్న అగ్నిదేవుడు వర్ణించబడ్డారు. ఈ అగ్ని చలించే జ్వాలలతో నిండి ఉన్నాడు మరియు లలితాదేవి (చిదగ్నికుండసంభూత) యొక్క తండ్రిగా భావించబడతాడు. కవి ఆయనకు ఎల్లప్పుడూ నమస్కరిస్తున్నాడు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 118వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** తస్యాసురదిశి తాదృశ రత్నపరిస్ఫురిత పర్వనవకాఢ్యమ్ | చక్రాత్మకం శతాంగం దశయోజనమున్నతం భజే దివ్యమ్ || ౧౧౭
- **ప్రతిపదార్థము: తస్య ఆసురదిశి** - ఆ చింతామణి గృహము యొక్క నైఋతి దిక్కునందు ఉండు, **తాదృశ రత్నపరిస్ఫురిత** - ఆ చింతామణి గృహము నందు ఉన్న రత్నములు, మణులచేత గొప్పగా ప్రకాశించుచున్న, **పర్వనవకాఢ్యం** - తొమ్మిది వరుసలతో కూడిన, **దశయోజనమున్నతం** - పదియోజనముల పొడవు కలిగినదియు, **చక్రాత్మకం** - చక్రములు కలదియు అగు, **దివ్యం శతాంగం** - ప్రకాశించుచున్న రథమును, **భజే** - సేవించుచున్నాను !!
- **తాత్పర్యము:** చింతామణి గృహమునకు నైఋతి దిక్కునందు ఉన్న రత్నములచేత పొదగబడి గొప్పగా ప్రకాశించుచూ, తొమ్మిది వరుసలతో కూడి పదియోజనముల పొడవు కలిగినది, చక్రములు కలిగిన రథమును సేవించుచున్నాను !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో చింతామణి గృహానికి నైఋతి దిక్కున ఉన్న ఒక దివ్యమైన రథం వర్ణించబడింది. ఇది రత్నాలతో ప్రకాశిస్తూ, తొమ్మిది అంతస్తులు కలిగి, పది యోజనాల ఎత్తులో ఉంది మరియు అనేక చక్రాలను కలిగి ఉంది. కవి ఈ రథాన్ని సేవిస్తున్నాడు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 119వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** తత్రైవ దిశి నిషణ్ణం తపనీయధ్వజ పరంపరాశ్లిష్టమ్ | రథమపరం చ భవాన్యా రచయామో మనసి రత్నమయచూడమ్ || ౧౧౮
- **ప్రతిపదార్థము: తత్రైవ దిశి** - ఆ నైఋతి దిక్కునందే, **నిషణ్ణం** - ఉన్నదియు, **తపనీయధ్వజ పరంపరాశ్లిష్టమ్** - బంగారు ధ్వజము(పతాకముల) యొక్క వరుసలచేత కూడినదియు,

రత్నమయచూడం - మణులమయమైన శిఖరము కలదియు అగు, **భవాన్యాః అపరం చ రథం** - పరమేశ్వరి యొక్క వేరొక రథమును, **మనసి రచయామః** - ధ్యానించుచున్నాము !!

- **తాత్పర్యము:** చింతామణి గృహము నందు, నైఋతి దిక్కునందే ఉన్న బంగారు ధ్వజముతో కూడి, మణిమయ శిఖరము కలదియు అయిన శ్రీలలితాపరమేశ్వరి అమ్మవారి మరొక రథమును ధ్యానించుచున్నాను !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో చింతామణి గృహానికి నైఋతి దిక్కున ఉన్న లలితాదేవి యొక్క మరొక రథం వర్ణించబడింది. ఈ రథం బంగారు పతాకాల వరుసలతో అలంకరించబడి, రత్నాలతో చేసిన శిఖరాన్ని కలిగి ఉంది. కవి ఈ రథాన్ని తన మనస్సులో ధ్యానిస్తున్నాడు.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 120వ శ్లోకము ॥

- **శ్లోకము:** భవనస్య వాయుభాగే పరిష్కృతో వివిధ వైజయంతీభిః | రచయత్వు ముదం రథేంద్రః సచివేశాన్యాః సమస్తవంద్యాయాః || ౧౧౯
- **ప్రతిపదార్థము: భవనస్య వాయుభాగే** - ఆ చింతామణి గృహము యొక్క వాయువ్య దిక్కునందు ఉండు, **వివిధ వైజయంతీభిః పరిష్కృతః** - నానావిధములైన పతాకములచేత అలంకరింపబడిన, **సమస్తవంద్యాయాః సచివేశాన్యాః** - సర్వులచేత వినుతింపబడిన మంత్రిణీదేవత యొక్క, **రథేంద్రః ముదం రచయతు** - రథశ్రేష్టము (దీనికి గేయచక్ర రథమని పేరు), సంతోషమును కలిగించుగాక !!
- **తాత్పర్యము:** చింతామణి గృహము యొక్క వాయువ్య దిక్కునందు, నానావిధములైన పతాకముల చేత అలంకరింపబడినదియు, అందరిచేత నమస్కరింపబడిన, మంత్రిణీదేవి యొక్క గొప్పరథము (గేయచక్ర రథము), మాకు సంతోషమును కలుగజేయుగాక !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో చింతామణి గృహానికి వాయువ్య దిక్కున ఉన్న మంత్రిణీ దేవి (శ్యామలా దేవి) యొక్క గొప్ప రథం వర్ణించబడింది. ఇది అనేక రకాల పతాకాలతో అలంకరించబడి ఉంది మరియు అందరిచేత పూజింపబడుతుంది. ఈ రథం భక్తులకు సంతోషాన్ని కలిగిస్తుంది.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 121వ శ్లోకము ॥

- **శ్లోకము:** రుద్రదిశి రత్నధామ్నో రుచిరపతాకా ప్రపంచకంచుకితమ్ | కుర్మోఽధిహృదయ మనిశం క్రోడాస్యాయాః శతాంగమూర్ధన్యమ్ || ౧౨౦
- **ప్రతిపదార్థము: రత్నధామ్నః రుద్రదిశి** - ఆ చింతామణి గృహమునకు ఈశాన్య దిక్కునందు ఉండు, **రుచిర పతాకా ప్రపంచకంచుకితమ్** - సుందరమైన పతాకముల యొక్క సమూహముచే కప్పబడినది అగు, **క్రోడాస్యాయాః శతాంగమూర్ధన్యమ్** - వారాహీ అమ్మవారి యొక్క శ్రేష్ఠమగు

రథమును (కిరిచక్ర రథమును), **అనిశం అధిహృదయం కుర్మః** - ఎల్లప్పుడూ హృదయము నందు ధ్యానించుచున్నాను !!

- **తాత్పర్యము:** చింతామణి గృహమునకు ఈశాన్య దిక్కునందు, సుందరమైన పతాకములచేత శోభిల్లుచున్న వారాహీ అమ్మవారి రథమును (కిరిచక్ర రథమును) ఎల్లప్పుడూ నా హృదయమునందు ధ్యానించుచున్నాను !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో చింతామణి గృహానికి ఈశాన్య దిక్కున ఉన్న వారాహీ దేవి (దండనాథ) యొక్క శ్రేష్ఠమైన రథం వర్ణించబడింది. ఇది అందమైన పతాకాలతో కప్పబడి ఉంది. కవి ఈ రథాన్ని ఎల్లప్పుడూ తన హృదయంలో ధ్యానిస్తున్నాడు.

II ఆర్యా ద్విశతి - 122వ శ్లోకము II

- **శ్లోకము:** పరితో దేవీధామ్నః ప్రణీతవాసా మనుస్వరూపిణ్యః | కుర్వంతు రశ్మిమాలాకృతయః కుశలాని దేవతా నిఖిలాః || ౧౨౧
- **ప్రతిపదార్థము: దేవీధామ్నః పరితః** - ఆ చింతామణి గృహమునకు చుట్టును, **ప్రణీతవాసాః** - వసించుచున్నట్టి, **మనుస్వరూపిణ్యః** - మంత్ర స్వరూపులైన, **రశ్మిమాలాకృతయః** - కిరణముల వరుసలే స్వరూపముగా గలవారగు, **నిఖిలాః దేవతాః** - సమస్తమైన దేవతాస్త్రీలు, **కుశలాని కుర్వంతు** - క్షేమములను చేయుదురుగాక !!
- **తాత్పర్యము:** చింతామణిగృహమునకు చుట్టూ వసించుచున్న మంత్రస్వరూపులు, తేజోమయులు అయిన సమస్త దేవతలు మాకు క్షేమమును కలిగించెదరుగాక !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో చింతామణి గృహం చుట్టూ నివసించే మంత్ర స్వరూపిణులు మరియు తేజోమయులైన దేవతా స్త్రీలు వర్ణించబడ్డారు. ఈ దేవతలు తమ కిరణాల సమూహాలతో ప్రకాశిస్తూ భక్తులకు అన్ని విధాల క్షేమాన్ని కలిగిస్తారని విశ్వసిస్తారు.

II ఆర్యా ద్విశతి - 123వ శ్లోకము II

- **శ్లోకము:** ప్రాగ్ద్వారస్య భవానీధామ్నః పార్శ్వద్వయాऽరచితవాసే | మాతంగీకిటిముఖ్యౌ మణిసదనే మనసి భావయామి చిరమ్ || ౧౨౨
- **ప్రతిపదార్థము: భవానీధామ్నః ప్రాగ్ద్వారస్య పార్శ్వద్వయ** - పరమేశ్వరి యొక్క నివాసమగు చింతామణి గృహమునకు తూర్పు వాకిలి యొక్క రెండు ప్రక్కలందు, **అరచితవాసే** - నివసించుచున్న, **మాతంగీకిటిముఖ్యౌ** - మాతంగి, వారాహి అమ్మవార్లను, **మణిసదనే** - చింతామణి గృహము నందు, **మనసి చిరం భావయామి** - మనసునందు ఎల్లప్పుడూ ధ్యానించుచున్నాను !!

- **తాత్పర్యము:** శ్రీలలితాపరమేశ్వరి అమ్మవారి నివాసమగు చింతామణి గృహమునకు తూర్పు వాకిలి యొక్క రెండు ప్రక్కల నివసించుచున్న, మాతంగీ మరియు వారాహీ అమ్మవార్లను మనసునందు ధ్యానించుచున్నాను !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో చింతామణి గృహానికి తూర్పు ద్వారం వద్ద ఇరువైపులా నివసించే మాతంగి (శ్యామలా దేవి) మరియు వారాహీ దేవి (దండనాథ) వర్ణించబడ్డారు. మాతంగి సంగీతానికి అధిదేవత కాగా, వారాహి శక్తి మరియు పరాక్రమానికి ప్రతీక. కవి ఈ ఇద్దరు ముఖ్యమైన దేవతలను తన మనస్సులో ఎల్లప్పుడూ ధ్యానిస్తున్నాడు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 124వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** యోజనయుగళాభోగా తద్వత్పరిణాహవలయమణిభిత్తిః | చింతామణిగృహభూమి ర్జీయాదామ్నాయమయ చతుర్ద్వారా || ౧౨౩
- **ప్రతిపదార్థము: యోజనయుగళాభోగా** - రెండు యోజనముల వైశాల్యము కలిగినదియు, **తద్వత్ పరిణాహవలయమణిభిత్తిః** - అంతటి వైశాల్యము గల చక్రాకారమైన రత్నమయమైన గోడ కలిగినదియు, **ఆమ్నాయమయ చతుర్ద్వారా** - నాలుగు వేదములను ద్వారములుగా కలిగినదియు అగు, **చింతామణిగృహభూమిః జీయాత్** - చింతామణిగృహము యొక్క ప్రదేశము దిగ్విజయముగా వర్ధిల్లుగాక !!
- **తాత్పర్యము:** రెండు యోజనములు వైశాల్యము కలిగి, చక్రాకారములో ఉండి, రత్నమయమైన గోడలు కలిగి, నాలుగు వేదములను నాకు ద్వారములుగా కలిగిన చింతామణి గృహము -- దిగ్విజయముగా వర్ధిల్లుగాక !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో చింతామణి గృహం యొక్క విశాలత్వం మరియు నిర్మాణం వర్ణించబడింది. ఇది రెండు యోజనాల వైశాల్యంతో చక్రాకారంలో ఉంటుంది మరియు రత్నాల గోడలతో నిర్మించబడింది. నాలుగు వేదాలు దీనికి నాలుగు ద్వారాలుగా ఉన్నాయి. ఈ గృహం ఎల్లప్పుడూ విజయవంతంగా వర్ధిల్లాలని కవి ఆకాంక్షిస్తున్నాడు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 125 శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** ద్వారే ద్వారే ధామ్నః పిండీభూతా నవేన బింబాభాః | విదధతు విమలాం కీర్తిం దివ్యా లౌహిత్యసింధవో దేవ్యః || ౧౨౪
- **ప్రతిపదార్థము: ధామ్నః ద్వారే ద్వారే** - ఆ చింతామణి గృహము యొక్క ప్రతీ ద్వారము నందు, **పిండీభూతాః** - గుంపులుగా ఉన్నవారును, **నవేన బింబాభాః** - క్రొత్తగా ఉదయించుచున్నట్టి సూర్యబింబ కాంతి గలవారును, **దివ్యాః లౌహిత్యసింధవః దేవ్యః** - ప్రకాశించుచున్న

ఎఱ్ఱదనమునకు సముద్రము వంటి దేవతాస్త్రీలు, **విమలాం కీర్తిం విదధతు** - నిర్మలమైన యశస్సును కలిగింతురుగాక !!

- **తాత్పర్యము:** చింతామణి గృహమునకు ప్రతీ ద్వారము నందు గుంపులుగా ఉన్న, సూర్యకాంతి తేజస్సు కలిగిన దేవతా స్త్రీలు మాకు నిర్మలైన యశస్సును కలిగింతురుగాక !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో చింతామణి గృహం యొక్క ప్రతి ద్వారం వద్ద గుంపులుగా ఉన్న ప్రకాశవంతమైన దేవతా స్త్రీలు వర్ణించబడ్డారు. వారు ఉదయించే సూర్యుని కాంతితో సమానంగా ఎరుపు రంగులో ప్రకాశిస్తున్నారు మరియు భక్తులకు నిర్మలమైన కీర్తిని ప్రసాదిస్తారని విశ్వసిస్తారు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 126వ శ్లోకము ||

- **శ్లోకము:** మణిసదనస్యాంతరతో మహనీయే రత్నవేదికామధ్యే | బిందుమయ చక్రమీడే పీఠానాముపరి విరచితావాసమ్ || ౧౨౫
- **ప్రతిపదార్థము: మణిసదనస్య అంతరతః** - ఆ చింతామణి గృహము యొక్క నడుమ ఉన్నట్టి, **మహనీయే రత్నవేదికా మధ్యే** - మహిమాన్వితమైన మణినిర్మితమైన వేదిక నడుమ, **పీఠానాముపరి విరచితావాసం** - పీటల మీద కల్పింపబడిన (రచింపబడిన) నివాసము గల, **బిందుమయ చక్రం ఈడే** - బిందుమయమైన చక్రమును స్తుతించుచున్నాను !!
- **తాత్పర్యము:** చింతామణి గృహము మధ్యన ఉన్నట్టి, మహిమాన్వితమైన మణిమయ వేదిక నడుమ పీటల మీద రచింపబడిన బిందుమయ శ్రీచక్రమును స్తుతించుచున్నాను !!
- **విశేషాలు:** ఈ శ్లోకంలో చింతామణి గృహం మధ్యలో ఉన్న మహిమాన్వితమైన రత్నాల వేదికపై ప్రతిష్ఠించబడిన బిందుమయ శ్రీచక్రం వర్ణించబడింది. ఈ శ్రీచక్రం తొమ్మిది అంతస్తులు కలిగి, వివిధ దేవతలకు నివాసంగా ఉంది మరియు ఇది లలితాదేవి యొక్క ముఖ్యమైన శక్తి స్వరూపంగా భావించబడుతుంది. దీనినే చక్రరాజ రథం అని కూడా అంటారు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 127వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: చక్రాణాం సకలానాం ప్రథమ మధస్స్మిన్ ఫలకవాస్తవ్యాః I అణిమాదిసిద్ధయోః మామవంతు దేవీప్రభాస్వరూపిణ్యః II ౧౨౬

ప్రతిపదార్థం:

- సకలానాం చక్రాణాం - అన్ని చక్రముల యొక్క
- అధస్స్మిన్ - అడుగు భాగమునందు
- ప్రథమం - మొదట
- ఫలకవాస్తవ్యాః - పీఠముపై నివసించువారు
- దేవీప్రభాస్వరూపిణ్యః - దేవి యొక్క తేజస్సు వంటి రూపములు కలవారు

- **అణిమాదిసిద్ధయః - అణిమ మొదలైన సిద్ధులు**
- **మాం - నన్ను**
- **అవంతు - రక్షించుగాక!**

తాత్పర్యం: చింతామణి గృహమునందు ఉన్న అన్ని చక్రముల యొక్క అడుగు భాగమునందు, మొదట పీఠముపై నివసించువారు, శ్రీ లలితాదేవి యొక్క దేహకాంతి వంటి తేజోమయమైన రూపములు కల అణిమ మొదలైన పది సిద్ధిదేవతలు మమ్ములను రక్షించుగాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో అణిమాది దశసిద్ధుల గురించి చెప్పబడింది. ఈ దేవతలు చింతామణి గృహంలోని అన్ని చక్రాల క్రింది భాగంలో, ఒక పీఠంపై నివసిస్తూ ఉంటారు.
- "దేవీప్రభాస్వరూపిణ్యః" అంటే వారి రూపం దేవి యొక్క తేజస్సు వలె ప్రకాశవంతంగా ఉంటుందని అర్థం.
- తరువాత ఇవ్వబడిన లలితోపాఖ్యానంలోని శ్లోకాలు ఈ పది సిద్ధుల పేర్లను తెలియజేస్తున్నాయి:
    - **అణిమా**
    - **మహిమా**
    - **లఘిమా**
    - **గరిమా**
    - **ఈశితా**
    - **వశితా**
    - **ప్రాప్తి**
    - **ప్రాకామ్య**
    - **భుక్తి సిద్ధి**
    - **సర్వకామా**

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 128వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: అణిమాదిసిద్ధి సదనస్యోపరి హరిణాంకఖండకృతచూడాః । భద్రం పక్ష్మళయంతు బ్రాహ్మీముఖ్యాశ్చ మాతరోఽస్మాకమ్ ॥ ౧౨౮

ప్రతిపదార్థం:

- **తాః - ఆ**
- **అణిమాదిసిద్ధి సదనస్య ఉపరి - అణిమాది సిద్ధుల నివాసమునకు పైన**

- హరిణాంకఖండకృతచూడాః - చంద్రవంకను శిరోభూషణంగా కలవారు
- బ్రాహ్మీముఖ్యాః చ - బ్రాహ్మి మొదలైన
- మాతరః - మాతృదేవతలు
- అస్మాకం - మాకు
- భద్రం - శుభాలను, క్షేమాన్ని
- పక్ష్మళయంతు - వృద్ధింపచేయుదురు గాక

తాత్పర్యం: చింతామణి గృహంలో, అణిమాది సిద్ధులు నివసించే స్థానమునకు పైన, చంద్రవంకను శిరోభూషణంగా ధరించిన బ్రాహ్మి మొదలైన మాతృదేవతలు మాకు శుభాలను, క్షేమాన్ని వృద్ధింపచేయుదురు గాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో బ్రాహ్మి మొదలైన అష్ట మాతృదేవతల గురించి చెప్పబడింది. ఈ దేవతలు అణిమాది సిద్ధులు ఉండే స్థానం పైన కొలువై ఉంటారు.
- "హరిణాంకఖండకృతచూడాః" అంటే బాలచంద్రుని శిరస్సున ధరించినవారు. ఇది ఈ మాతృదేవతల యొక్క శాంత స్వభావాన్ని సూచిస్తుంది.
- తరువాత ఇవ్వబడిన వివరణలో ఈ అష్టశక్తుల పేర్లు మరియు వారి రూపం (ద్విభుజాలు మరియు ఎర్రని శరీర కాంతి) వర్ణించబడ్డాయి:
  - బ్రాహ్మీ
  - మాహేశ్వరీ
  - కౌమారీ
  - వైష్ణవీ
  - వారాహీ
  - మాహేంద్రీ
  - చాముండా
  - మహాలక్ష్మీ

II ఆర్యా ద్విశతి - 129వ శ్లోకము II

శ్లోకము: తస్యోపరిమణిఫలకే తారుణ్యోత్తుంగపీనకుచభారాః I సంక్షోభిణీ ప్రధానాః శ్రాంతిం విద్రావయంతు దశముద్రాః II ౧౨౮

ప్రతిపదార్థం:

- తాః - ఆ
- తస్య ఉపరి - ఆ పీఠం పైన
- మణిఫలకే - మణిమయమైన పీఠంపై
- తారుణ్య - యౌవనం చేత
- ఉత్తుంగ - ఎత్తైన
- పీన - పెద్దవైన
- కుచభారాః - స్తనాల భారము కలవారు (మాతృత్వాన్ని సూచిస్తుంది)
- సంక్షోభిణీ ప్రధానాః - సంక్షోభిణి మొదలైన
- దశముద్రాః - పది ముద్రాదేవతలు
- శ్రాంతిం - బడలికను, శ్రమను, సంకటాలను
- విద్రావయంతు - పోగొట్టుదురు గాక

తాత్పర్యం: చింతామణి గృహంలో, బ్రాహ్మీ మొదలైన మాతృదేవతలు నివసించే పీఠం పైన, మణిమయమైన పీఠంపై, యౌవనంతో నిండిన, ఎత్తైన మరియు పెద్ద స్తనాల భారము కలిగిన సంక్షోభిణి మొదలైన పది ముద్రాదేవతలు మా యొక్క బడలికను, శ్రమను, సంకటాలను పోగొట్టుదురు గాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో పది ముద్రాదేవతల గురించి వర్ణించబడింది. ఈ దేవతలు మణిమయమైన పీఠంపై కొలువై ఉంటారు.
- "తారుణ్యోత్తుంగపీనకుచభారాః" అనే పదం అమ్మవారి యొక్క మాతృత్వాన్ని మరియు పోషణ స్వభావాన్ని తెలియజేస్తుంది.
- తరువాత ఇవ్వబడిన వివరణలో ఈ పది ముద్రాదేవతల పేర్లు ఇవ్వబడ్డాయి:
    - సర్వసంక్షోభిణీ
    - సర్వవిద్రావిణీ
    - సర్వాకర్షిణీ
    - సర్వవశంకరీ
    - సర్వోన్మాదినీ
    - సర్వమహాంకుశా
    - సర్వఖేచరీ
    - సర్వబీజా
    - సర్వయోనిః

- **సర్వత్రిఖండికా**

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 130వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: ఫలకత్రయస్స్వరూపే పృథులే త్రైలోక్యమోహనేచక్రే । దీప్యంతి ప్రకటాఖ్యాస్తాం కర్త్రీ చ భగవతీ త్రిపురా ॥ ౧౨౯

ప్రతిపదార్థం:

- తాః - ఆ
- ఫలకత్రయస్స్వరూపే - మూడు పీఠాల స్వరూపమైన
- పృథులే - గొప్పదైన
- త్రైలోక్యమోహనేచక్రే - త్రైలోక్యమోహనం అనే చక్రంలో
- ప్రకటాఖ్యాః - ప్రకట అనే పేరుగల (అణిమాది సిద్ధులు, అష్టమాతలు మరియు దశముద్రలు)
- దీప్యంతి - ప్రకాశిస్తున్నారు
- తాసాం - వారికి
- కర్త్రీ చ - అధిష్ఠాన దేవత
- భగవతీ - పరమేశ్వరి అయిన
- త్రిపురా - త్రిపురాదేవి

తాత్పర్యం: చింతామణి గృహంలో, మొదటి ఆవరణమైన త్రైలోక్యమోహనం అనే గొప్ప చక్రంలో, ప్రకట శక్తులు అని పిలువబడే అణిమాది సిద్ధులు, బ్రాహ్మి మొదలైన అష్టదేవతలు మరియు సంక్షోభిణి మొదలైన పది ముద్రాదేవతలు ప్రకాశిస్తున్నారు. వారికి అధిష్టాన దేవత అయిన త్రిపురాదేవిని నేను ధ్యానిస్తున్నాను (నమస్కరిస్తున్నాను)!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో త్రైలోక్యమోహనం అనే మొదటి ఆవరణ గురించి చెప్పబడింది. ఇది మూడు పీఠాల స్వరూపంగా వర్ణించబడింది.
- "ప్రకటాఖ్యాః" అంటే స్పష్టంగా కనిపించే శక్తులు. ఇవి ముందు శ్లోకాల్లో చెప్పబడిన అణిమాది సిద్ధులు, అష్టమాతలు మరియు దశముద్రలు.
- ఈ ప్రకట శక్తులకు అధిదేవత త్రిపురాదేవి అని చెప్పబడింది.
- తరువాత ఇవ్వబడిన వివరణలో, త్రైలోక్యమోహన చక్రంలో ఉండే అణిమాది మొదలైన శక్తులను మరియు వాటికి అధిష్టాన దేవత అయిన త్రిపురాదేవిని అమ్మవారు తన కనుబొమ్మల మధ్య నుండి

సృష్టించారని చెప్పబడింది. ఈ దేవతలు అగ్ని నుండి పుట్టిన గొప్ప తేజస్సు కలవారని మరియు దేవి యొక్క రథమైన శ్రీచక్రంలోని తొమ్మిదవ పర్వంలో ఉంటారని వర్ణించబడింది.

శ్లోకం 131:

తదుపరి విపులే ధిష్ణ్యే తరళదృశ స్తరుణ కోకనద భాసః | కామాకర్షిణ్యాద్యాః కలయే దేవీ ధర శిఖణాః!!

ప్రతిపదార్థం:

- **తదుపరి** - దాని తరువాత
- **విపులే** - విశాలమైన
- **ధిష్ణ్యే** - స్థానమునందు
- **తరళదృశః** - చలించుచున్న కన్నులు కలవారు
- **తరుణ కోకనద భాసః** - లేత ఎర్ర తామర పువ్వు వంటి కాంతి గలవారు
- **కామాకర్షిణీ-ఆద్యాః** - కామాకర్షిణి మొదలైన (శక్తులు)
- **కలయే** - ధ్యానించుచున్నాను
- **దేవీ** - ఓ దేవీ!
- **ధర శిఖణాః** - భూమి యొక్క శిఖరములు (వంటివారు)!!

తాత్పర్యం:

ఓ దేవీ! దాని తరువాత విశాలమైన స్థానంలో, చలించే కన్నులు కలవారు, లేత ఎర్ర తామర పువ్వు వంటి కాంతి గలవారు అయిన కామాకర్షిణి మొదలైన శక్తులను భూమి యొక్క శిఖరముల వలె నేను ధ్యానించుచున్నాను.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకం శ్రీచక్రంలోని మరొక ఆవరణలోని శక్తులను వర్ణిస్తుంది. ముందు శ్లోకాలలో కొన్ని శక్తులను వర్ణించిన తరువాత, ఇప్పుడు మరికొన్ని ముఖ్యమైన శక్తులను కవి ధ్యానిస్తున్నాడు.
- "తరళదృశః" అనే విశేషణం ఆ శక్తుల యొక్క చైతన్యాన్ని మరియు చురుకుదనాన్ని సూచిస్తుంది.
- "తరుణ కోకనద భాసః" అనేది వారి యొక్క ప్రకాశవంతమైన మరియు ఆకర్షణీయమైన రూపాన్ని తెలియజేస్తుంది. ఎర్ర తామర పువ్వు స్వచ్ఛతకు మరియు సౌందర్యానికి చిహ్నం.
- "కామాకర్షిణీ-ఆద్యాః" అని చెప్పడం ద్వారా, ఇది కేవలం కామాకర్షిణి మాత్రమే కాదని, ఆమెతో పాటు ఇతర ముఖ్యమైన శక్తులు కూడా ఆ ఆవరణలో ఉన్నారని సూచిస్తుంది.
- "ధర శిఖణాః" అని పోల్చడం ద్వారా, ఆ శక్తుల యొక్క స్థిరత్వాన్ని, ప్రాముఖ్యతను మరియు ఉన్నత స్థానాన్ని కవి తెలియజేస్తున్నాడు. పర్వత శిఖరాలు ఎంత దృఢంగా ఉంటాయో, ఈ శక్తులు కూడా అంత గొప్ప శక్తిని కలిగి ఉంటారని భావం.

శ్లోకం 132:

సర్వాశా పరిపూరక చక్రే ఽ స్మిన్ గుప్త యోగినీ సేవ్యా! త్రిపురేశీ మమ దురితం త్రుట్యాత్ కణావలమ్బిమణిహారా ||

ప్రతిపదార్థం:

- **సర్వాశా పరిపూరక చక్రే** - అన్ని కోరికలను నెరవేర్చే చక్రమునందు
- **అస్మిన్** - ఈ
- **గుప్త యోగినీ** - రహస్య యోగినులు
- **సేవ్యా!** - సేవింపదగినవారు!
- **త్రిపురేశీ** - త్రిపురేశి (దేవి)
- **మమ** - నా యొక్క
- **దురితం** - పాపమును
- **త్రుట్యాత్** - తెంచుగాక
- **కణావలమ్బిమణిహారా** - మెడలో వ్రేలాడుతున్న మణిహారము వలె ||

తాత్పర్యం:

అన్ని కోరికలను నెరవేర్చే ఈ చక్రంలో రహస్య యోగినులు సేవింపదగినవారు! మెడలో వ్రేలాడుతున్న మణిహారము వలె ప్రకాశిస్తున్న త్రిపురేశి దేవి నా యొక్క పాపమును నశింపజేయుగాక.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకం శ్రీచక్రంలోని "సర్వాశా పరిపూరక చక్రం" యొక్క ప్రాముఖ్యతను తెలియజేస్తుంది. ఈ చక్రం భక్తుల యొక్క అన్ని కోరికలను నెరవేర్చే శక్తిని కలిగి ఉంటుందని విశ్వాసం.
- "గుప్త యోగినీ సేవ్యా!" అని చెప్పడం ద్వారా, ఈ చక్రంలో రహస్యమైన యోగినులు కొలువై ఉంటారని మరియు వారిని సేవించడం ద్వారా శుభ ఫలితాలు పొందవచ్చని సూచిస్తుంది.
- "త్రిపురేశీ మమ దురితం త్రుట్యాత్" అనే ప్రార్థన చాలా ముఖ్యమైనది. త్రిపురేశి దేవి పాపాలను నశింపజేసే శక్తిని కలిగి ఉంటుందని భక్తుడు విశ్వసిస్తున్నాడు.
- "కణావలమ్బిమణిహారా" అనే ఉపమానం త్రిపురేశి దేవి యొక్క ప్రకాశాన్ని మరియు ఆమె యొక్క ఉనికిని సూచిస్తుంది. మెడలో వేసుకున్న మణిహారం ఎంత అందంగా మరియు దగ్గరగా ఉంటుందో, దేవి యొక్క అనుగ్రహం కూడా అంత దగ్గరగా ఉంటుందని భావం. ఈ ఉపమానం దేవి యొక్క సౌందర్యాన్ని మరియు ప్రాముఖ్యతను మరింతగా నొక్కి చెబుతుంది.

ఈ రెండు శ్లోకాలు శ్రీచక్రంలోని వివిధ అంశాలను మరియు దేవి యొక్క అనుగ్రహాన్ని వేడుకునే భక్తి భావాన్ని తెలియజేస్తాయి.

శ్లోకం 133:

శ్లోకము: తస్యోపరి మణిఫలకే తామ్రాంభోరుహదళప్రభాశోణాః । ధ్యాయామ్యనంగకుసుమాప్రముఖా దేవీశ్చ విధృతకూర్పాసాః ॥

ప్రతిపదార్థం:

- తాః - ఆ
- తస్య ఉపరి - దాని పైన (సర్వాశాపరిపూరక చక్రమునకు పైన)
- మణిఫలకే - మణిమయమైన పీఠంపై
- తామ్ర అంభోరుహ దళ ప్రభా శోణాః - ఎర్రని తామర పువ్వుల రేకుల కాంతి వంటి ఎరుపు రంగు కలవారు
- విధృత కూర్పాసాః చ - ధరించబడిన రవికలు కలవారును
- అనంగకుసుమ ప్రముఖాః - అనంగకుసుమ మొదలైన
- దేవీః - దేవతలను (శక్తులను)
- ధ్యాయామి - ధ్యానించుచున్నాను

తాత్పర్యం: సర్వాశాపరిపూరక చక్రమునకు పై భాగమున మణిమయమైన పీఠంపై, ఎర్రని తామర పువ్వుల రేకుల కాంతి వలె ఎరుపు రంగు కలిగి, రవికలు ధరించిన అనంగకుసుమ మొదలైన గుప్తతర యోగినీ దేవతలను నేను ధ్యానించుచున్నాను.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో సర్వాశాపరిపూరక చక్రం పైన ఉన్న సర్వసంక్షోభణ చక్రంలోని గుప్తతర యోగినుల గురించి వర్ణించబడింది.
- ఈ దేవతలు మణిమయమైన పీఠంపై కొలువై ఉంటారు.
- వారి శరీర కాంతి ఎర్రని తామర పువ్వుల రేకుల వలె ఉంటుంది.
- వారు రవికలు ధరించి ఉంటారు, ఇది వారి సౌందర్యాన్ని మరియు శక్తిని సూచిస్తుంది.
- తరువాత ఇవ్వబడిన వివరణలో ఈ గుప్తతర యోగినులు ఎనిమిది మంది అని తెలుస్తుంది. వారి పేర్లు:
    - అనంగకుసుమా
    - అనంగమేఖలా
    - అనంగమదనా
    - అనంగమదనాతురా

- అనంగరేఖా
- అనంగవేగా
- అనంగాంకుశా
- అనంగమాలిని

ఈ శ్లోకం సర్వసంక్షోభణ చక్రంలోని దేవతల యొక్క రూపాన్ని మరియు వారి ప్రాముఖ్యతను తెలియజేస్తుంది.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 134వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: సంక్షోభకారకేఽస్మిన్ చక్రే శ్రీత్రిపురసుందరీ సాక్షాత్ । గోప్త్రీ గుప్తతరాఖ్యా గోపాయతు మాం కృపార్ద్రయా దృష్ట్యా ॥ ౧౩౩

ప్రతిపదార్థం:

- అస్మిన్ - ఈ
- సంక్షోభకారకే చక్రే - సంక్షోభకారకమనే చక్రమునందు
- గుప్తతరాఖ్యా - గుప్తతర అనే పేరుగల (యోగినీ దేవతలకు)
- గోప్త్రీ - రక్షించే దేవత
- శ్రీత్రిపురసుందరీ సాక్షాత్ - సాక్షాత్తు శ్రీ త్రిపురసుందరీ దేవి
- కృపార్ద్రయా - దయతో కూడిన, కరుణతో తడిసిన
- దృష్ట్యా - చూపుతో
- మాం - మమ్ములను
- గోపాయతు - రక్షించుగాక!

తాత్పర్యం: ఈ సంక్షోభకారక చక్రమునందు, గుప్తతర యోగినీ దేవతలను రక్షించే దేవత, సాక్షాత్తు శ్రీ త్రిపురసుందరీ అమ్మవారు, దయతో నిండిన చల్లని చూపుతో మమ్ములను రక్షించుగాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకం సర్వసంక్షోభణ చక్రము యొక్క అధిష్ఠాన దేవత అయిన శ్రీ త్రిపురసుందరీ దేవిని స్తుతిస్తుంది.
- గుప్తతర యోగినులకు ఈమె రక్షకురాలు మరియు అధిపతి.
- "కృపార్ద్రయా దృష్ట్యా" అంటే దయతో కూడిన, కరుణతో తడిసిన చూపుతో అమ్మవారు భక్తులను రక్షిస్తుందని అర్థం. అమ్మవారి చూపు కరుణామయమైనదని ఇక్కడ వర్ణించబడింది.

- ఈ శ్లోకం అమ్మవారి యొక్క రక్షణాత్మకమైన మరియు కరుణామయమైన స్వభావాన్ని తెలియజేస్తుంది. భక్తులు ఆమె దయగల చూపు ద్వారా రక్షణ పొందాలని ప్రార్థిస్తున్నారు

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 134వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: సంక్షోభకారకే స్మింశ్చక్రే శ్రీత్రిపురసుందరీ సాక్షాత్ | గోష్ఠీ గుప్తతరాఖ్యాః గోపాయతు మాం కృపార్ధ్రయా దృష్ట్యా ॥ ౧౩౪

ప్రతిపదార్థం:

- అస్మిన్ - ఈ
- సంక్షోభకారకే చక్రే - సంక్షోభకారకమనే చక్రమునందు
- గుప్తతరాఖ్యాః - గుప్తతర అనే పేరుగల (యోగినీ దేవతల యొక్క)
- గోష్ఠీ - సమూహమునకు
- గోప్త్రీ - రక్షకురాలు
- శ్రీత్రిపురసుందరీ సాక్షాత్ - సాక్షాత్తు శ్రీ త్రిపురసుందరీ దేవి
- కృపార్ధ్రయా - దయతో కూడిన
- దృష్ట్యా - చూపుతో
- మాం - మమ్ములను
- గోపాయతు - రక్షించుగాక!

తాత్పర్యం: ఈ సంక్షోభకారక చక్రమునందు, గుప్తతర యోగినీ దేవతల సమూహమునకు రక్షకురాలైన సాక్షాత్తు శ్రీ త్రిపురసుందరీ దేవి, దయతో నిండిన చూపుతో మమ్ములను రక్షించుగాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకం కూడా సర్వసంక్షోభణ చక్రము యొక్క అధిష్టాన దేవత అయిన శ్రీ త్రిపురసుందరీ దేవిని స్తుతిస్తుంది.
- ఇక్కడ గుప్తతర యోగినుల యొక్క సమూహానికి ఆమె రక్షకురాలు అని చెప్పబడింది.
- "కృపార్ధ్రయా దృష్ట్యా" అంటే దయతో నిండిన చూపుతో అమ్మవారు భక్తులను కటాక్షిస్తుందని అర్థం.
- ఇది అమ్మవారి యొక్క కరుణా స్వభావాన్ని మరింతగా నొక్కి చెబుతుంది.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 135వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: సంక్షోభిణీప్రధానాః శక్తీస్తస్యోర్ధ్వవలయకృతవాసాః | ఆలోలనీలవేణీరంతః కలయామి యౌవనోన్మత్తాః ॥ ౧౩౫

ప్రతిపదార్థం:

- సంక్షోభిణీప్రధానాః - సంక్షోభిణి ముఖ్యురాలుగా గల
- శక్తీః - శక్తులను
- తస్య ఊర్ధ్వ వలయ కృత వాసాః - దాని యొక్క పై వలయమునందు నివసించువారు
- ఆలోల నీల వేణీః - కదులుచున్న నల్లని జడలు కలవారు
- అంతః - మనస్సునందు
- కలయామి - ధ్యానించుచున్నాను
- యౌవన ఉన్మత్తాః - యౌవనము యొక్క మత్తులో ఉన్నవారు

తాత్పర్యం: సంక్షోభిణి ముఖ్యురాలుగా గల శక్తులు, ఆ చక్రము యొక్క పై వలయమునందు నివసించువారు, కదులుచున్న నల్లని జడలు కలవారు, యౌవనము యొక్క మత్తులో ఉన్నవారు - అటువంటి వారిని నేను నా మనస్సునందు ధ్యానించుచున్నాను.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో సర్వసంక్షోభణ చక్రము యొక్క పై వలయంలో ఉండే శక్తుల గురించి వర్ణించబడింది.
- సంక్షోభిణి ఈ శక్తులకు ముఖ్యురాలు.
- వారి నల్లని జడలు కదులుతూ ఉంటాయి మరియు వారు యౌవనపు ఉత్సాహంతో ఉంటారు.
- ఇది ఆ శక్తుల యొక్క శక్తివంతమైన మరియు ఉత్సాహభరితమైన స్వభావాన్ని తెలియజేస్తుంది.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 136వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: సౌభాగ్యదాయకేఽస్మింశ్చక్రేశీ త్రిపురవాసినీ జీయాత్ | శక్తీశ్చ సంప్రదాయాభిధాః సమస్తాః ప్రమోదయంత్వనిశమ్ || ౧౩౬

ప్రతిపదార్థం:

- అస్మిన్ - ఈ
- సౌభాగ్యదాయకే చక్రే - సౌభాగ్యమును ఇచ్చు చక్రమునందు
- ఈశీ - అధిష్ఠాన దేవత
- త్రిపురవాసినీ - త్రిపురలో నివసించునది (శ్రీ త్రిపురసుందరీ దేవి)
- జీయాత్ - జయించుగాక!
- సంప్రదాయాభిధాః చ - సంప్రదాయము అని పేరుగల
- సమస్తాః శక్తీః - సమస్త శక్తులు
- అనిశమ్ - ఎల్లప్పుడూ
- ప్రమోదయంతు - సంతోషపెట్టుదురు గాక!

తాత్పర్యం: ఈ సౌభాగ్యమును ఇచ్చు చక్రమునకు అధిష్ఠాన దేవత అయిన త్రిపురలో నివసించు శ్రీ త్రిపురసుందరీ దేవి జయించుగాక! సంప్రదాయము అని పేరుగల సమస్త శక్తులు ఎల్లప్పుడూ మమ్ములను సంతోషపెట్టుదురు గాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకం సౌభాగ్యదాయకమైన సర్వాకర్షణ చక్రం యొక్క అధిష్ఠాన దేవత అయిన త్రిపురవాసిని (శ్రీ త్రిపురసుందరీ దేవి) యొక్క విజయాన్ని కోరుతుంది.
- ఈ చక్రంలోని శక్తులను సంప్రదాయ శక్తులు అని పిలుస్తారు.
- ఈ శక్తులన్నీ భక్తులను ఎల్లప్పుడూ సంతోషపెట్టాలని ప్రార్థించబడింది.
- ఇది అమ్మవారి యొక్క అనుగ్రహం మరియు శక్తుల యొక్క శుభప్రదమైన ప్రభావాన్ని తెలియజేస్తుంది.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 137వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: మణిపీఠోపరి తాసాం మహతి చతుర్హ్‌స్తవిస్తృతే వలయే | సంతతవిరచితవాసాః శక్తీః కలయామి సర్వసిద్ధిముఖాః || ౧౩౭

ప్రతిపదార్థం:

- తాసాం - వారి యొక్క
- మహతి - గొప్పదైన
- చతుర్హ్‌స్తవిస్తృతే - నాలుగు హస్తముల వెడల్పుగల
- వలయే - వలయమునందు
- మణిపీఠ ఉపరి - మణిమయమైన పీఠముపై
- సంతత విరచిత వాసాః - నిరంతరము నివసించువారు
- సర్వసిద్ధిముఖాః - అన్ని సిద్ధులను ఇచ్చుటకు సిద్ధముగా ఉన్న శక్తులను
- కలయామి - ధ్యానించుచున్నాను

తాత్పర్యం: వారి యొక్క గొప్పదైన, నాలుగు హస్తముల వెడల్పుగల వలయమునందు, మణిమయమైన పీఠముపై నిరంతరము నివసించువారు, అన్ని సిద్ధులను ఇచ్చుటకు సిద్ధముగా ఉన్న శక్తులను నేను ధ్యానించుచున్నాను.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకం సర్వాకర్షణ చక్రంలోని శక్తులు నివసించే స్థానాన్ని వర్ణిస్తుంది.
- వారు నాలుగు హస్తముల వెడల్పుగల గొప్ప వలయంలో, మణిమయమైన పీఠంపై నివసిస్తారు.
- వారిని "సర్వసిద్ధిముఖాః" అని వర్ణించారు, అంటే వారు అన్ని రకాల సిద్ధులను ప్రసాదించగలరు.

- ఇది ఆ శక్తుల యొక్క శక్తిని మరియు భక్తులకు సహాయం చేసే స్వభావాన్ని తెలియజేస్తుంది.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 138వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: సర్వార్థసాధకాఖ్యే చక్రే ముష్కిన్ సమస్తఫలదాత్రీ | త్రిపురా శ్రీర్మమ కుశలం దిశతాదుత్తీర్ణయోగినీసేవ్యా || ౧౩౮

ప్రతిపదార్థం:

- సర్వార్థసాధకాఖ్యే చక్రే - సర్వార్థసాధకము అనే చక్రమునందు
- సమస్త ఫలదాత్రీ - సమస్త ఫలములను ఇచ్చునది
- ముష్కిన్ - కష్టములను తొలగించునది
- త్రిపురా శ్రీః - త్రిపురా శ్రీ (త్రిపురసుందరీ దేవి)
- ఉత్తీర్ణయోగినీసేవ్యా - ఉత్తీర్ణ యోగినులచే సేవింపబడునది
- మమ - నాకు
- కుశలం - క్షేమమును
- దిశతాత్ - ఇచ్చుగాక!

తాత్పర్యం: సర్వార్థసాధకము అనే చక్రమునందు సమస్త ఫలములను ఇచ్చునది, కష్టములను తొలగించునది, ఉత్తీర్ణ యోగినులచే సేవింపబడునది అయిన త్రిపురా శ్రీ (శ్రీ త్రిపురసుందరీ దేవి) నాకు క్షేమమును ప్రసాదించుగాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకం సర్వార్థసాధక చక్రము యొక్క అధిష్ఠాన దేవత అయిన త్రిపురా శ్రీ (శ్రీ త్రిపురసుందరీ దేవి) ని స్తుతిస్తుంది.
- ఆమె సమస్త కోరికలను తీర్చేది మరియు భక్తుల కష్టాలను తొలగించేదిగా వర్ణించబడింది.
- ఉత్తీర్ణ యోగినులు ఆమెను సేవిస్తారు.
- భక్తుడు ఆమెను తన క్షేమం కోసం ప్రార్థిస్తున్నాడు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 139వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: తాసాం నిలయస్యోపరి ధిష్ణ్యే కౌసుంభకంచుకమనోజ్ఞాః | సర్వాజ్ఞాద్యాః దేవ్యః సకలాః సంపాదయంతు మమ కీర్తిమ్ || ౧౩౯ ||

ప్రతిపదార్థం:

- తాసాం నిలయస్య ఉపరి ధిష్ణ్యే - వాటి నివాసమునకు పైన ఉన్న స్థానమునందు
- కౌసుంభ కంచుక మనోజ్ఞాః - కుసుంభ రంగుగల రవికలతో మనోహరమైనవారు
- సర్వాజ్ఞాద్యాః సకలాః దేవ్యః - సర్వాజ్ఞ మొదలైన సమస్త దేవతలు

- మమ కీర్తిమ్ - నా కీర్తిని
- సంపాదయంతు - సంపాదించుగాక!

తాత్పర్యం: ఆ శక్తుల నివాసమునకు పైన ఉన్న స్థానమునందు, కుసుంభ రంగుగల రవికలతో మనోహరమైన సర్వాజ్ఞ మొదలైన సమస్త దేవతలు నా కీర్తిని సంపాదించుగాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో సర్వార్ధసాధక చక్రం పైన ఉన్న శక్తుల గురించి చెప్పబడింది.
- వారు కుసుంభ పువ్వు రంగులో ఉండే రవికలు ధరించి చాలా అందంగా ఉంటారు.
- సర్వాజ్ఞ మొదలైన దేవతలు భక్తునికి కీర్తిని ప్రసాదించాలని ప్రార్థించబడింది.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 140వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: చక్రే సమస్తరక్షాకరనామ్న్యస్మిన్ సమస్తజన సేవ్యామ్ | మనసి నిగర్భాసహితాం మన్యే శ్రీత్రిపురమాలినీం దేవీమ్ ॥ ౧౪౦ ॥

ప్రతిపదార్థం:

- అస్మిన్ - ఈ
- సమస్త రక్షాకర నామ్ని చక్రే - సమస్త రక్షాకరము అనే పేరుగల చక్రమునందు
- సమస్త జన సేవ్యామ్ - సమస్త జనులచే సేవింపబడు
- నిగర్భ సహితాం - తనలో సమస్తమును దాచుకున్న
- శ్రీత్రిపురమాలినీం దేవీమ్ - శ్రీ త్రిపురమాలిని దేవిని
- మనసి మన్యే - నా మనస్సునందు తలంచుచున్నాను

తాత్పర్యం: సమస్త రక్షాకరము అనే పేరుగల ఈ చక్రమునందు, సమస్త జనులచే సేవింపబడు, తనలో సమస్తమును దాచుకున్న శ్రీ త్రిపురమాలిని దేవిని నా మనస్సునందు తలంచుచున్నాను.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో సర్వరక్షాకర చక్రము యొక్క అధిష్ఠాన దేవత అయిన శ్రీ త్రిపురమాలిని దేవిని స్తుతిస్తున్నారు.
- ఈమె సమస్త జనులచే సేవింపబడుతుంది మరియు తనలో సమస్త శక్తులను దాచుకుని ఉంటుంది.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 141వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: సర్వజ్ఞాసదనస్యోపరి చక్రే విపులే సమాకలితగేహాః | వందే వశినీముఖ్యాః శక్తీః సిందూరరేణురుచః ॥ ౧౪౧ ॥

ప్రతిపదార్థం:

- సర్వజ్ఞాసదనస్య ఉపరి - సర్వజ్ఞాదేవి యొక్క నివాసమునకు పైన
- విపులే చక్రే - విశాలమైన చక్రమునందు
- సమాకలిత గేహాః - చక్కగా అమర్చబడిన ఇండ్లు కలవారు
- వశినీముఖ్యాః శక్తీః - వశిని ముఖ్యురాలుగా గల శక్తులను
- సిందూర రేణు రుచః - సిందూరపు పొడి వంటి కాంతి కలవారు
- వందే - నమస్కరించుచున్నాను

తాత్పర్యం: సర్వజ్ఞాదేవి యొక్క నివాసమునకు పైన ఉన్న విశాలమైన చక్రమునందు చక్కగా అమర్చబడిన ఇండ్లు కలవారు, సిందూరపు పొడి వంటి కాంతి కల వశిని ముఖ్యురాలుగా గల శక్తులకు నేను నమస్కరించుచున్నాను.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో సర్వరక్షాకర చక్రం పైన ఉన్న శక్తుల గురించి వర్ణించబడింది.
- వశిని ఈ శక్తులకు ముఖ్యురాలు.
- వారి శరీర కాంతి సిందూరపు పొడి వలె ఎరుపు రంగులో ప్రకాశిస్తుంది.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 142వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: శ్రీసర్వరోగహరాఖ్య-చక్రేఽస్మింస్త్రిపురపూర్వికాం సిద్ధామ్ | వందే రహస్యనామ్నా వేద్యాభిః శక్తిభిః సదా సేవ్యామ్ || ౧౪౨ ||

ప్రతిపదార్థం:

- అస్మిన్ - ఈ
- శ్రీ సర్వరోగహర ఆఖ్యే చక్రే - శ్రీ సర్వరోగహరము అనే పేరుగల చక్రమునందు
- త్రిపురపూర్వికాం సిద్ధామ్ - త్రిపురపూర్విక అనే సిద్ధిని
- రహస్య నామ్నా - రహస్య అనే పేరుగల
- వేద్యాభిః శక్తిభిః - తెలియదగిన శక్తులచే
- సదా సేవ్యామ్ - ఎల్లప్పుడూ సేవింపబడు
- వందే - నమస్కరించుచున్నాను

తాత్పర్యం: శ్రీ సర్వరోగహరము అనే పేరుగల ఈ చక్రమునందు త్రిపురపూర్విక అనే సిద్ధిని, రహస్య అనే పేరుగల తెలియదగిన శక్తులచే ఎల్లప్పుడూ సేవింపబడుదానిని నేను నమస్కరించుచున్నాను.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో సర్వరోగహర చక్రములోని త్రిపురపూర్విక సిద్ధిని స్తుతిస్తున్నారు.
- ఈమె రహస్య శక్తులచే ఎల్లప్పుడూ సేవింపబడుతుంది.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 143వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: వశినీగృహోపరిష్టాద్వింశతిహస్తోన్నతే మహాపీఠే | శమయంతు శత్రుబృందం శస్త్రాణ్యస్త్రాణి చాదిదంపత్యోః || ౧౪౩ ||

ప్రతిపదార్థం:

- వశినీ గృహ ఉపరిష్టాత్ - వశిని యొక్క నివాసమునకు పైన
- వింశతి హస్త ఉన్నతే - ఇరవై హస్తముల ఎత్తుగల
- మహాపీఠే - గొప్ప పీఠమునందు
- ఆది దంపత్యోః - ఆది దంపతుల యొక్క
- శస్త్రాణి అస్త్రాణి చ - శస్త్రములు మరియు అస్త్రములు
- శత్రు బృందం - శత్రువుల సమూహమును
- శమయంతు - నశింపచేయుగాక!

తాత్పర్యం: వశిని యొక్క నివాసమునకు పైన ఇరవై హస్తముల ఎత్తుగల గొప్ప పీఠమునందు ఉన్న ఆది దంపతుల యొక్క శస్త్రములు మరియు అస్త్రములు శత్రువుల సమూహమును నశింపచేయుగాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో సర్వరోగహర చక్రం పైన ఉన్న ఆది దంపతుల (శివ మరియు శక్తి) యొక్క శస్త్రాలు మరియు అస్త్రాల గురించి ప్రార్థిస్తున్నారు.
- వారి ఆయుధాలు శత్రువులను నాశనం చేయాలని కోరుకుంటున్నారు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 144వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: శస్త్రసదనోపరిష్టాద్వలయే వలవైరిరత్నసంఘటితే | కామేశ్వరీప్రధానాః కలయే దేవీః సమస్తజనవంద్యాః || ౧౪౪ ||

ప్రతిపదార్థం:

- శస్త్ర సదన ఉపరిష్టాత్ - శస్త్రముల నివాసమునకు పైన
- వలయే - వలయమునందు
- వల వైరి రత్న సంఘటితే - శత్రువుల యొక్క రత్నములచే కూర్చబడిన
- కామేశ్వరీ ప్రధానాః - కామేశ్వరి ముఖ్యురాలుగా గల
- సమస్త జన వంద్యాః దేవీః - సమస్త జనులచే వందింపబడు దేవతలను
- కలయే - ధ్యానించుచున్నాను

తాత్పర్యం: శస్త్రముల నివాసమునకు పైన ఉన్న వలయమునందు, శత్రువుల యొక్క రత్నములచే కూర్చబడిన స్థానములో, కామేశ్వరి ముఖ్యురాలుగా గల సమస్త జనులచే వందింపబడు దేవతలను నేను ధ్యానించుచున్నాను.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో సర్వసంపత్ప్రద చక్రంలోని దేవతల గురించి వర్ణించబడింది.
- కామేశ్వరి ఈ దేవతలకు ముఖ్యురాలు.
- ఈ దేవతలు సమస్త జనులచే పూజింపబడతారు.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 145వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: చక్రేఽత్ర సర్వసిద్ధిప్రదనామని సర్వఫలదాత్రీ | త్రిపురాంబావతు సతతం పరాపరరహస్యయోగినీసేవ్యా || ౧౪౫ ||

ప్రతిపదార్థం:

- అత్ర - ఇక్కడ
- సర్వసిద్ధిప్రద నామని చక్రే - సర్వసిద్ధిప్రదము అనే పేరుగల చక్రమునందు
- సర్వ ఫల దాత్రీ - సమస్త ఫలములను ఇచ్చునది
- త్రిపురాంబా - త్రిపురాంబ
- సతతం అవతు - ఎల్లప్పుడూ రక్షించుగాక
- పరాపర రహస్య యోగినీ సేవ్యా - పరాపర రహస్య యోగినులచే సేవింపబడునది

తాత్పర్యం: ఇక్కడ సర్వసిద్ధిప్రదము అనే పేరుగల చక్రమునందు సమస్త ఫలములను ఇచ్చునది, పరాపర రహస్య యోగినులచే సేవింపబడునది అయిన త్రిపురాంబ ఎల్లప్పుడూ మమ్ములను రక్షించుగాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో సర్వసిద్ధిప్రద చక్రము యొక్క అధిష్ఠాన దేవత అయిన త్రిపురాంబను స్తుతిస్తున్నారు.
- ఆమె సమస్త సిద్ధులను మరియు ఫలములను ప్రసాదిస్తుంది.
- పరాపర రహస్య యోగినులు ఆమెను సేవిస్తారు.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 146వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: కామేశ్వరీగృహోపరివలయే వివిధమనుసంప్రదాయజ్ఞాః | చత్వారో యుగనాథా జయంతు మిత్రేశపూర్వకాః గురవః || ౧౪౬ ||

ప్రతిపదార్థం:

- కామేశ్వరీ గృహ ఉపరి వలయే - కామేశ్వరి యొక్క నివాసమునకు పైన ఉన్న వలయమునందు
- వివిధ మను సంప్రదాయజ్ఞాః - వివిధ మను సంప్రదాయముల నెరిగిన

- మిత్రేశ పూర్వకాః చత్వారః యుగనాథాః గురవః - మిత్రేశుడు మొదలైన నలుగురు యుగనాథ గురువులు
- జయంతు - జయించుగాక!

తాత్పర్యం: కామేశ్వరి యొక్క నివాసమునకు పైన ఉన్న వలయమునందు, వివిధ మను సంప్రదాయముల నెరిగిన మిత్రేశుడు మొదలైన నలుగురు యుగనాథ గురువులు జయించుగాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో సర్వసిద్ధిప్రద చక్రం పైన ఉన్న నలుగురు యుగనాథ గురువులను స్తుతిస్తున్నారు.
- మిత్రేశుడు వీరిలో మొదటివారు. వారు వివిధ మను సంప్రదాయముల యొక్క జ్ఞానము కలవారు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 147వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: నాథభవనోపరిష్టాన్నానారత్నచయమేదురే పీఠే | కామేశ్యాద్యా నిత్యాః కలయంతు ముదం తిథిస్వరూపిణ్యః || ౧౪౭ ||

ప్రతిపదార్థం:

- నాథ భవన ఉపరిష్టాత్ - నాథుల నివాసమునకు పైన
- నానా రత్న చయ మేదురే పీఠే - అనేక రత్నముల సమూహముతో నిండిన పీఠమునందు
- కామేశీ ఆద్యాః నిత్యాః - కామేశి మొదలైన నిత్య దేవతలు
- తిథి స్వరూపిణ్యః - తిథుల రూపములు కలవారు
- ముదం కలయంతు - సంతోషమును కలిగించుగాక!

తాత్పర్యం: నాథుల నివాసమునకు పైన అనేక రత్నముల సమూహముతో నిండిన పీఠమునందు, కామేశి మొదలైన తిథుల రూపములు కల నిత్య దేవతలు సంతోషమును కలిగించుగాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో సర్వానందమయ చక్రం యొక్క మొదటి ఆవరణలో ఉండే నిత్య దేవతల గురించి వర్ణించబడింది.
- కామేశి వీరిలో మొదటివారు. ఈ దేవతలు తిథుల రూపములు మరియు భక్తులకు సంతోషమును కలిగిస్తారు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 148వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: నిత్యాసదనస్యోపరి నిర్మలమణినివహవిరచితే ధిష్ణ్యే | కుశలం షడంగదేవ్యః కలయంత్వస్మాకముత్తరలనేత్రాః || ౧౪౮ ||

ప్రతిపదార్థం:

- నిత్యా సదనస్య ఉపరి - నిత్య దేవతల నివాసమునకు పైన

- నిర్మల మణి నివహ విరచితే ధిష్ణ్యే - స్వచ్ఛమైన మణుల సమూహముతో నిర్మితమైన స్థానమునందు
- ఉత్తరల నేత్రాః - చలించుచున్న కన్నులు కల
- షడంగ దేవ్యః - షడంగ దేవతలు
- అస్మాకం కుశలం కలయంతు - మాకు క్షేమమును కలిగించుగాక!

తాత్పర్యం: నిత్య దేవతల నివాసమునకు పైన స్వచ్ఛమైన మణుల సమూహముతో నిర్మితమైన స్థానమునందు, చలించుచున్న కన్నులు కల షడంగ దేవతలు మాకు క్షేమమును కలిగించుగాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో సర్వానందమయ చక్రం యొక్క రెండవ ఆవరణలో ఉండే షడంగ దేవతల గురించి ప్రార్థిస్తున్నారు.
- వారి కన్నులు చలించుచున్నట్లు వర్ణించబడింది మరియు వారు భక్తులకు క్షేమమును ప్రసాదించాలని కోరుకుంటున్నారు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 149వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: సదనస్యోపరి తాసాం సర్వానందమయ నామ కే బిన్దౌ | పంచ బ్రహ్మ వికారం మఞ్చం ప్రణమామి మణి గణాకీర్ణమ్|| ౧౪౯

ప్రతిపదార్థం:

- తాసాం సదనస్య ఉపరి - వారి నివాసమునకు పైన
- సర్వానందమయ నామ కే బిన్దౌ - సర్వానందమయము అనే పేరుగల బిందువునందు
- మణి గణ ఆకీర్ణమ్ - మణుల సమూహముతో నిండిన
- పంచ బ్రహ్మ వికారం మంచం - పంచ బ్రహ్మల వికారమైన మంచమును
- ప్రణమామి - నమస్కరించుచున్నాను

తాత్పర్యం: ఆ దేవతల నివాసమునకు పైన సర్వానందమయము అనే పేరుగల బిందువునందు, మణుల సమూహముతో నిండిన పంచ బ్రహ్మల వికారమైన మంచమునకు నేను నమస్కరించుచున్నాను.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో శ్రీ చక్రము యొక్క కేంద్ర బిందువైన సర్వానందమయ చక్రములోని మంచం గురించి వర్ణించబడింది.
- ఈ మంచం పంచ బ్రహ్మల (బ్రహ్మ, విష్ణు, రుద్ర, ఈశ్వర, సదాశివ) యొక్క రూపంగా చెప్పబడింది మరియు అనేక మణులతో నిండి ఉంటుంది. భక్తుడు ఈ మంచానికి నమస్కరిస్తున్నాడు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 150వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: పరితో మణిమఞ్చస్య ప్రలమ్బమానా నియన్త్రితా పాశైః | మాయామయీ యవనికా మమ దురితం హరతు మేచకచ్ఛాయా|| ౧౫౦

ప్రతిపదార్థం:

- మణిమఞ్చస్య పరితో - మణిమయమైన మంచము చుట్టూ
- పాశైః నియన్త్రితా - పాశములచే నియంత్రింపబడిన
- ప్రలమ్బమానా - వేలాడుచున్న
- మేచకచ్ఛాయా - నల్లని కాంతి గల
- మాయామయీ యవనికా - మాయతో కూడిన తెర
- మమ దురితం - నా పాపమును
- హరతు - తొలగించుగాక!

తాత్పర్యం: మణిమయమైన మంచము చుట్టూ పాశములచే నియంత్రింపబడి వేలాడుచున్న నల్లని కాంతి గల మాయతో కూడిన తెర నా పాపమును తొలగించుగాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో సర్వానందమయ చక్రములోని మణిమయమైన మంచం చుట్టూ ఉన్న మాయతో కూడిన నల్లని తెరను వర్ణిస్తున్నారు.
- ఈ తెర భక్తుని యొక్క పాపాలను మరియు అజ్ఞానాన్ని తొలగించాలని ప్రార్థిస్తున్నారు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 151వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: మఞ్చస్యోపరి లమ్బ న్మల్లీ పున్నాగ మాలికా భరితమ్ ! హరిగోపమయ వితానం హరతా దాలస్య మనిశ మస్మాకమ్|| ౧౫౧

ప్రతిపదార్థం:

- మఞ్చస్య ఉపరి లమ్బత్ - మంచము పై నుండి వేలాడుచున్న
- మల్లీ పున్నాగ మాలికా భరితమ్ - మల్లె మరియు పున్నాగ పూలమాలలతో నిండిన
- హరిగోపమయ వితానం - ఇంద్రగోపములతో కూడిన పందిరి
- అనిశమ్ అస్మాకం ఆలస్యం - ఎల్లప్పుడూ మా యొక్క బద్ధకాన్ని
- హరతాత్ - తొలగించుగాక!

తాత్పర్యం: మంచము పై నుండి వేలాడుచున్న మల్లె మరియు పున్నాగ పూలమాలలతో నిండిన, ఇంద్రగోపములతో కూడిన పందిరి ఎల్లప్పుడూ మా యొక్క బద్ధకాన్ని తొలగించుగాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో మంచంపై వేలాడుతున్న పూలమాలలు మరియు పందిరిని వర్ణిస్తున్నారు.

- మల్లె మరియు పున్నాగ పూలు సువాసన మరియు పవిత్రతకు చిహ్నాలు.
- ఇంద్రగోపములు ప్రకాశవంతమైన రంగులను కలిగి ఉంటాయి. ఈ పందిరి భక్తుల యొక్క బద్ధకాన్ని మరియు నిరుత్సాహాన్ని తొలగించాలని ప్రార్థిస్తున్నారు.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 152వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: పర్యఙ్కస్య భజామః పాదాన్ బిమ్బాబ్బుదేన్దు హేమ రుచః | అజ-హరి-రుద్రేశ మయా ననలాసుర మారుతేశ కోణస్థాన్!! ౧౫౨

ప్రతిపదార్థం:

- పర్యఙ్కస్య పాదాన్ భజామః - మంచము యొక్క పాదములను సేవించుచున్నాము
- బిమ్బ అంబుద ఇందు హేమ రుచః - ఎర్రని పండు, మేఘము, చంద్రుడు మరియు బంగారు కాంతి వంటి కాంతి కలవి
- అజ హరి రుద్ర ఈశ మయా నల అసుర మారుత ఈశ కోణస్థాన్ - బ్రహ్మ, విష్ణు, రుద్ర, ఈశాన, మాయ, భూమి, అగ్ని, రాక్షస, వాయువు మరియు ఈశాన్య దిక్కున ఉన్నవారు

తాత్పర్యం: ఎర్రని పండు, మేఘము, చంద్రుడు మరియు బంగారు కాంతి వంటి కాంతి కల మంచము యొక్క పాదములను మేము సేవించుచున్నాము. బ్రహ్మ, విష్ణు, రుద్ర, ఈశాన, మాయ, భూమి, అగ్ని, రాక్షస, వాయువు మరియు ఈశాన్య దిక్కున ఉన్న దేవతలు ఆ పాదాలపై కొలువై ఉన్నారు.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో మంచం యొక్క పాదములను వర్ణిస్తూ, వాటిపై ఉన్న దేవతలను స్తుతిస్తున్నారు.
- మంచం యొక్క పాదములు వివిధ రంగులు మరియు కాంతులతో ప్రకాశిస్తున్నాయి.
- వివిధ దిక్కులకు అధిపతులైన దేవతలు ఆ పాదాలపై కొలువై ఉండటం విశేషం.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 153వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: ఫలకం సదాశివమయం ప్రణామి సిన్దూర రేణు కిరణాభమ్ ! ఆరభ్యాంగేశినాం సదనాత్ కలితఞ్చ తత్త్వ సోపానమ్!! ౧౫౩

ప్రతిపదార్థం:

- సదాశివమయం ఫలకం - సదాశివునితో నిండిన పలకను
- సిన్దూర రేణు కిరణాభమ్ - సిందూరపు పొడి యొక్క కిరణముల వంటి కాంతి కలది
- ప్రణామి - నమస్కరించుచున్నాను
- అంగేశినాం సదనాత్ ఆరభ్య - అంగములకు అధిపతుల నివాసము నుండి మొదలుకొని
- తత్త్వ సోపానమ్ కలితమ్ చ - తత్త్వముల యొక్క మెట్లు కలది

తాత్పర్యం: సదాశివునితో నిండిన, సిందూరపు పొడి యొక్క కిరణముల వంటి కాంతి కల పలకకు నేను నమస్కరించుచున్నాను. ఇది అంగములకు అధిపతుల నివాసము నుండి మొదలుకొని తత్త్వముల యొక్క మెట్లు కలిగి ఉన్నది.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో మంచంపై ఉన్న పలకను సదాశివుని స్వరూపంగా వర్ణిస్తున్నారు.
- దాని కాంతి సిందూరం వలె ఎరుపుగా ఉంటుంది.
- ఈ పలక అంగ దేవతల నివాసాల నుండి మొదలుకొని వివిధ తత్త్వాల యొక్క మెట్లు వలె ఉంటుంది, ఇది ఆధ్యాత్మిక ప్రగతిని సూచిస్తుంది.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 154వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: పుష్పోపధాన గణ్డక చతుష్టయ స్ఫురిత పాటలా స్తరణమ్ | పర్యఙ్కోపరి ఘటితం పాతు చిరం హంస తూలికా శయనమ్!! ౧౫౪

ప్రతిపదార్థం:

- పుష్ప ఉపధాన గణ్డక చతుష్టయ స్ఫురిత పాటలా స్తరణమ్ - పూల దిండ్లు మరియు ప్రక్కతలగల నాలుగు వైపులా ఎర్రని పరుపు కలది
- పర్యఙ్క ఉపరి ఘటితం - మంచముపై అమర్చబడిన
- హంస తూలికా శయనమ్ - హంసల ఈకలతో నిండిన పరుపు
- చిరం పాతు - ఎల్లప్పుడూ రక్షించుగాక!

తాత్పర్యం: పూల దిండ్లు మరియు ప్రక్కతలగల నాలుగు వైపులా ఎర్రని పరుపు కలిగిన, మంచముపై అమర్చబడిన హంసల ఈకలతో నిండిన పరుపు మమ్ములను ఎల్లప్పుడూ రక్షించుగాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో మంచంపై ఉన్న పరుపును వర్ణిస్తున్నారు.
- ఇది పూల దిండ్లు మరియు ఎర్రని పరుపుతో చాలా సౌకర్యవంతంగా ఉంటుంది.
- హంసల ఈకలతో నిండిన పరుపు పవిత్రత మరియు సౌఖ్యానికి చిహ్నం. ఈ శయ్య భక్తులను రక్షించాలని ప్రార్థిస్తున్నారు.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 155వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: తస్యోపరి నివసన్తం తారుణ్యశ్రీ నిషేవితం సతతమ్ | అవ్యన్త పుల్ల హల్లక మరీచికాపుంజ మంజుల ఛాయమ్|| ౧౫౫

ప్రతిపదార్థం:

- తస్య ఉపరి నివసన్తం - దానిపై నివసించుచున్న

- తారుణ్య శ్రీ నిషేవితం సతతమ్ - యౌవనపు శోభతో ఎల్లప్పుడూ సేవింపబడుచున్న
- ఆవృన్త పుల్ల హల్లక మరీచికా పుంజ మంజుల ఛాయమ్ - వికసించిన హల్లక పుష్పముల కాంతి సమూహము వంటి అందమైన కాంతి కలవాడు

తాత్పర్యం: ఆ మంచముపై నివసించుచున్న, యౌవనపు శోభతో ఎల్లప్పుడూ సేవింపబడుచున్న, వికసించిన హల్లక పుష్పముల కాంతి సమూహము వంటి అందమైన కాంతి కలవాడు (కామేశ్వరుడు).

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో మంచంపై కొలువై ఉన్న కామేశ్వరుని వర్ణిస్తున్నారు.
- ఆయన యౌవనపు తేజస్సుతో ప్రకాశిస్తున్నాడు.
- ఆయన శరీరం వికసించిన హల్లక పుష్పముల కాంతి వలె అందమైన కాంతిని కలిగి ఉంది.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 156వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: సిందూరశోణవసనం శీతాంశుస్తబకచుంబితకిరీటమ్ | కుంకుమతిలకమనోహర కుటిలాలిక హసిత కుముదబంధుశిశుమ్ || ౧౫౬ ||

ప్రతిపదార్థం:

- సిందూర శోణ వసనం - సిందూరం రంగుగల ఎర్రని వస్త్రము ధరించినవాడు
- శీతాంశు స్తబక చుంబిత కిరీటమ్ - చంద్ర కిరణముల సమూహముచే ముద్దాడుతున్న కిరీటము కలవాడు
- కుంకుమ తిలక మనోహర కుటిలాలిక - కుంకుమ తిలకముతో మనోహరమైన ముంగురులు కలవాడు
- హసిత కుముద బంధు శిశుమ్ - చిరునవ్వుతో వికసించిన కలువలకు స్నేహితుడైన బాలుడు

తాత్పర్యం: సిందూరం రంగుగల ఎర్రని వస్త్రము ధరించినవాడు, చంద్ర కిరణముల సమూహముచే ముద్దాడుతున్న కిరీటము కలవాడు, కుంకుమ తిలకముతో మనోహరమైన ముంగురులు కలవాడు, చిరునవ్వుతో వికసించిన కలువలకు స్నేహితుడైన బాలుడు (కామేశ్వరుడు).

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరుని యొక్క రూపాన్ని మరింత వివరంగా వర్ణిస్తున్నారు.
- ఆయన ఎర్రని వస్త్రాలు, చంద్రకాంతితో మెరిసే కిరీటం, కుంకుమ తిలకం మరియు అందమైన ముంగురులు కలిగి ఉన్నాడు.
- ఆయన చిరునవ్వు కలువలను వికసింపజేసే చంద్రుని వలె ఉంటుంది.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 157వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: పూర్ణేందుబింబవదనం పుల్లసరోజాతలోచనత్రితయమ్ | తరలాపాంగతరంగిత శఫరాంకనశాస్త్రసంప్రదాయార్థమ్ || ౧౫౭ ||

ప్రతిపదార్థం:

- పూర్ణ ఇందు బింబ వదనం - నిండు చంద్రుని వంటి ముఖము కలవాడు
- పుల్ల సరోజాత లోచన త్రితయమ్ - వికసించిన తామరల వంటి మూడు కన్నులు కలవాడు
- తరల అపాంగ తరంగిత శఫర అంకన శాస్త్ర సంప్రదాయ అర్థమ్ - కదులుచున్న కడకంటి చూపుల తరంగములచే చేపల గుర్తులతో కూడిన శాస్త్ర సంప్రదాయము యొక్క అర్థము

తాత్పర్యం: నిండు చంద్రుని వంటి ముఖము కలవాడు, వికసించిన తామరల వంటి మూడు కన్నులు కలవాడు, కదులుచున్న కడకంటి చూపుల తరంగములచే చేపల గుర్తులతో కూడిన శాస్త్ర సంప్రదాయము యొక్క అర్థము (కామేశ్వరుడు).

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరుని ముఖము మరియు కన్నులను వర్ణిస్తున్నారు.
- ఆయన ముఖం నిండు చంద్రుని వలె ప్రకాశవంతంగా ఉంటుంది.
- ఆయనకు మూడు కన్నులు ఉన్నాయి, ఇవి జ్ఞానము మరియు శక్తికి చిహ్నం.
- ఆయన కడకంటి చూపులు శాస్త్ర సంప్రదాయము యొక్క రహస్య అర్థాలను తెలియజేస్తాయి.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 158వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: మణిమయకుండలపుష్య స్మరీచికల్లోలమాంసలకపోలమ్ | విద్రుమసహోదరాధర విస్మృమరసుస్మితకిశోరసంచారమ్ || ౧౫౮ ||

ప్రతిపదార్థం:

- మణిమయ కుండల పుష్య స్మరీచికా కల్లోల మాంసల కపోలమ్ - మణిమయమైన కుండలముల యొక్క ప్రకాశవంతమైన కిరణముల తరంగములతో నిండిన బుగ్గలు కలవాడు
- విద్రుమ సహోదర అధర విస్మృమర సుస్మిత కిశోర సంచారమ్ - పగడముతో సమానమైన పెదవుల యొక్క వ్యాపించిన అందమైన చిరునవ్వు యొక్క ప్రసారము కలవాడు

తాత్పర్యం: మణిమయమైన కుండలముల యొక్క ప్రకాశవంతమైన కిరణముల తరంగములతో నిండిన బుగ్గలు కలవాడు, పగడముతో సమానమైన పెదవుల యొక్క వ్యాపించిన అందమైన చిరునవ్వు యొక్క ప్రసారము కలవాడు (కామేశ్వరుడు).

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరుని చెవులు మరియు పెదవులను వర్ణిస్తున్నారు.
- ఆయన చెవులకున్న మణిమయమైన కుండలాల కాంతి ఆయన బుగ్గలపై ప్రసరిస్తుంది.

- ఆయన పెదవులు పగడము వలె ఎరుపుగా ఉంటాయి మరియు ఆయన చిరునవ్వు అందంగా వ్యాపిస్తుంది.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 159వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: ఆమోదికుసుమశేఖర మనీలభ్రూలతాయుగమనోజ్ఞమ్ | వీటీసౌరభవీచీ ద్విగుణితవక్త్రారవిందసౌరభ్యమ్ || ౧౫౯ ||

ప్రతిపదార్థం:

- ఆమోది కుసుమ శేఖర మనీల భ్రూలతా యుగ మనోజ్ఞమ్ - సువాసనగల పువ్వుల కిరీటము మరియు నల్లని కనుబొమ్మల జంటతో మనోహరమైనవాడు
- వీటీ సౌరభ వీచీ ద్విగుణిత వక్త్రారవింద సౌరభ్యమ్ - తాంబూలపు సువాసనల తరంగములతో రెట్టింపైన ముఖపద్మము యొక్క సువాసన కలవాడు

తాత్పర్యం: సువాసనగల పువ్వుల కిరీటము మరియు నల్లని కనుబొమ్మల జంటతో మనోహరమైనవాడు, తాంబూలపు సువాసనల తరంగములతో రెట్టింపైన ముఖపద్మము యొక్క సువాసన కలవాడు (కామేశ్వరుడు).

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరుని తల మరియు ముఖము యొక్క సువాసనను వర్ణిస్తున్నారు.
- ఆయన తలపై సువాసనగల పువ్వులతో చేసిన కిరీటం ఉంది మరియు ఆయన కనుబొమ్మలు నల్లగా అందంగా ఉంటాయి.
- ఆయన ముఖం తాంబూలం యొక్క సువాసనతో మరింత పరిమళభరితంగా ఉంటుంది

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 160వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: పాశాంకుశేక్షుచాప--ప్రసవశరస్ఫురితకోమలకరాబ్జమ్ | కాశ్మీరపంకిలాంగం కామేశం మనసి కుర్మహే సతతమ్ || ౧౬౦ ||

ప్రతిపదార్థం:

- పాశ అంకుశ ఇక్షు చాప ప్రసవ శర స్ఫురిత కోమల కర అబ్జమ్ - పాశము, అంకుశము, చెరుకు విల్లు, పువ్వుల బాణములతో ప్రకాశించుచున్న మెత్తని చేతుల పద్మములు కలవాడు
- కాశ్మీర పంకిల అంగం - కాశ్మీరము (కుంకుమ) బురదతో నిండిన శరీరము కలవాడు
- కామేశం - కామేశ్వరుని
- సతతం మనసి కుర్మహే - ఎల్లప్పుడూ మనస్సునందు ధ్యానించుచున్నాము

తాత్పర్యం: పాశము, అంకుశము, చెరుకు విల్లు, పువ్వుల బాణములతో ప్రకాశించుచున్న మెత్తని చేతుల పద్మములు కలవాడు, కుంకుమ బురదతో నిండిన శరీరము కల కామేశ్వరుని మేము ఎల్లప్పుడూ మనస్సునందు ధ్యానించుచున్నాము.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరుని చేతులు మరియు శరీరాన్ని వర్ణిస్తున్నారు.
- ఆయన తన నాలుగు చేతులలో పాశము, అంకుశము, చెరుకు విల్లు మరియు పువ్వుల బాణములను ధరించి ఉన్నాడు. ఇవి ప్రేమ మరియు ఆకర్షణకు చిహ్నాలు.
- ఆయన శరీరం కుంకుమ పులుముకున్నట్లు ఎరుపు రంగులో ప్రకాశిస్తుంది.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 161వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: తస్యాంకభువి నిషణ్ణాం తరుణకదంబప్రసూనకిరణాభామ్ | శీతాంశుఖండచూడాం సీమంతన్యస్తసాంద్రసిందూరామ్ || ౧౬౧ ||

ప్రతిపదార్థం:

- తస్య అంకభువి నిషణ్ణాం - ఆయన ఒడిలో కూర్చున్న
- తరుణ కదంబ ప్రసూన కిరణాభామ్ - లేత కదంబ పువ్వుల కిరణముల వంటి కాంతి కలది
- శీతాంశు ఖండ చూడాం - చంద్రవంకను శిరోభూషణముగా కలది
- సీమంతన్యస్త సాంద్ర సిందూరామ్ - పాపిటలో దట్టమైన సిందూరము ధరించినది

తాత్పర్యం: ఆయన ఒడిలో కూర్చున్న, లేత కదంబ పువ్వుల కిరణముల వంటి కాంతి కలది, చంద్రవంకను శిరోభూషణముగా కలది, పాపిటలో దట్టమైన సిందూరము ధరించినది (కామేశ్వరి).

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరుని ఒడిలో కూర్చున్న కామేశ్వరి దేవిని వర్ణిస్తున్నారు.
- ఆమె లేత కదంబ పువ్వుల వలె ప్రకాశిస్తుంది.
- ఆమె శిరస్సున చంద్రవంక మరియు పాపిటలో దట్టమైన సిందూరం ఉన్నాయి, ఇవి సౌభాగ్యానికి చిహ్నాలు.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 162వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: కుంకుమలలామభాస్వన్నిటిలాం కుటిలతరచిల్లికాయుగలామ్ | నాలీకతుల్యనయనాం నాసాంచలనటితమౌక్తికాభరణామ్ || ౧౬౨ ||

ప్రతిపదార్థం:

- కుంకుమ లలామ భాస్వత్ నిటిలామ్ - కుంకుమ తిలకముతో ప్రకాశించు నుదురు కలది
- కుటిలతర చిల్లికా యుగలామ్ - మిక్కిలి వంపులు తిరిగిన కనుబొమ్మల జంట కలది

- **నాలీక తుల్య నయనామ్** - తామర పువ్వుల వంటి కన్నులు కలది
- **నాసాంచలనటిత మౌక్తికాభరణామ్** - ముక్కు కదులుతున్నప్పుడు నాట్యమాడుతున్న ముత్యాల ఆభరణము కలది

తాత్పర్యం: కుంకుమ తిలకముతో ప్రకాశించు నుదురు కలది, మిక్కిలి వంపులు తిరిగిన కనుబొమ్మల జంట కలది, తామర పువ్వుల వంటి కన్నులు కలది, ముక్కు కదులుతున్నప్పుడు నాట్యమాడుతున్న ముత్యాల ఆభరణము కలది (కామేశ్వరి).

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరి దేవి యొక్క నుదురు, కనుబొమ్మలు, కన్నులు మరియు ముక్కు ఆభరణాన్ని వర్ణిస్తున్నారు.
- ఆమె నుదురు కుంకుమ తిలకంతో ప్రకాశిస్తుంది. ఆమె కనుబొమ్మలు వంపులు తిరిగి అందంగా ఉన్నాయి. ఆమె కన్నులు తామర పువ్వుల వలె విశాలంగా ఉంటాయి మరియు ఆమె ముక్కుకు ఉన్న ముత్యాల ఆభరణం కదులుతున్నప్పుడు నాట్యం చేస్తుంది.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 163వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: అంకురితమందహాస మరుణాధరకాంతివిజితబింబాభామ్ | కస్తూరీమకరీయుత కపోలసంక్రాంతకనకతాటంకామ్ || ౧౬౩ ||

ప్రతిపదార్థం:

- **అంకురిత మందహాసమ్** - చిగురించిన చిరునవ్వు కలది
- **అరుణ అధర కాంతి విజిత బింబాభామ్** - ఎర్రని పెదవుల కాంతిచే ఓడింపబడిన దొండపండు వంటి కాంతి కలది
- **కస్తూరీ మకరీ యుత కపోల సంక్రాంత కనక తాటంకామ్** - కస్తూరితో చేసిన మకర ఆకారపు చెంపల వరకు వ్యాపించిన బంగారు చెవిపోగులు కలది

తాత్పర్యం: చిగురించిన చిరునవ్వు కలది, ఎర్రని పెదవుల కాంతిచే ఓడింపబడిన దొండపండు వంటి కాంతి కలది, కస్తూరితో చేసిన మకర ఆకారపు చెంపల వరకు వ్యాపించిన బంగారు చెవిపోగులు కలది (కామేశ్వరి).

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరి దేవి యొక్క చిరునవ్వు, పెదవులు మరియు చెవిపోగులను వర్ణిస్తున్నారు.
- ఆమె చిరునవ్వు మెల్లగా వికసిస్తుంది. ఆమె పెదవులు ఎరుపు రంగులో దొండపండు వలె ప్రకాశిస్తాయి. ఆమె చెంపలపై కస్తూరితో చేసిన మకర ఆకారపు బొమ్మలు మరియు బంగారు చెవిపోగులు ఉన్నాయి.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 164వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: కర్పూరసాంద్రవీటీ కబలితవదనారవిందకమనీయామ్ | కంబుసహోదరకంఠ ప్రలంబమానాచ్ఛమౌక్తికకలాపామ్ ॥ ౧౬౪ ॥

ప్రతిపదార్థం:

- కర్పూర సాంద్ర వీటీ కబలిత వదనారవింద కమనీయామ్ - కర్పూరముతో నిండిన తాంబూలమును నమిలిన అందమైన ముఖపద్మము కలది
- కంబు సహోదర కంఠ ప్రలంబమాన అచ్ఛ మౌక్తిక కలాపామ్ - శంఖముతో సమానమైన మెడపై వేలాడుతున్న స్వచ్ఛమైన ముత్యాల హారము కలది

తాత్పర్యం: కర్పూరముతో నిండిన తాంబూలమును నమిలిన అందమైన ముఖపద్మము కలది, శంఖముతో సమానమైన మెడపై వేలాడుతున్న స్వచ్ఛమైన ముత్యాల హారము కలది (కామేశ్వరి).

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరి దేవి యొక్క ముఖము మరియు మెడలోని ఆభరణాన్ని వర్ణిస్తున్నారు.
- ఆమె తాంబూలం నమలడం వల్ల ఆమె ముఖం మరింత అందంగా ఉంది. ఆమె మెడపై శంఖం వలె తెల్లని ముత్యాల హారం వేలాడుతోంది.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 165వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: కహ్లారదామకోమల భుజయుగలస్ఫురితరత్నకేయూరామ్ | కరపద్మమూలవిలసత్ కాంచనమయకటకవలయసందోహామ్ ॥ ౧౬౫ ॥

ప్రతిపదార్థం:

- కహ్లార దామ కోమల భుజ యుగల స్ఫురిత రత్న కేయూరామ్ - తెల్ల కలువ దండ వలె మెత్తని రెండు చేతులపై ప్రకాశించుచున్న రత్న బాహుపురులు కలది
- కర పద్మ మూల విలసత్ కాంచన మయ కటక వలయ సందోహామ్ - చేతుల పద్మముల మొదళ్ళలో ప్రకాశించుచున్న బంగారు కడియములు మరియు గాజుల సమూహము కలది

తాత్పర్యం: తెల్ల కలువ దండ వలె మెత్తని రెండు చేతులపై ప్రకాశించుచున్న రత్న బాహుపురులు కలది, చేతుల పద్మముల మొదళ్ళలో ప్రకాశించుచున్న బంగారు కడియములు మరియు గాజుల సమూహము కలది (కామేశ్వరి).

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరి దేవి యొక్క చేతులు మరియు వాటి ఆభరణాలను వర్ణిస్తున్నారు.

- ఆమె చేతులు తెల్ల కలువ కాండం వలె మృదువుగా ఉన్నాయి మరియు వాటిపై రత్నాలతో చేసిన బాహుపురులు ప్రకాశిస్తున్నాయి. ఆమె మణికట్టుల వద్ద బంగారు కడియాలు మరియు గాజులు సమూహంగా ఉన్నాయి.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 166వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: పాణిచతుష్టయవిలసత్ పాశాంకుశపుండ్రచాపపుష్పాస్త్రామ్ | కూలంకషకుచశిఖరాం కుంకుమకర్దమితరత్నకూర్పాసామ్ || ౧౬౬ ||

ప్రతిపదార్థం:

- పాణి చతుష్టయ విలసత్ పాశ అంకుశ పుండ్ర చాప పుష్ప అస్త్రామ్ - నాలుగు చేతులలో ప్రకాశించుచున్న పాశము, అంకుశము, చెరుకు విల్లు మరియు పువ్వుల బాణములు కలది
- కూలంకష కుచ శిఖరామ్ - నిండుగా ఉన్న స్తనముల శిఖరములు కలది
- కుంకుమ కర్దమిత రత్న కూర్పాసామ్ - కుంకుమ బురదతో నిండిన రత్నాలతో కూడిన రవిక కలది

తాత్పర్యం: నాలుగు చేతులలో ప్రకాశించుచున్న పాశము, అంకుశము, చెరుకు విల్లు మరియు పువ్వుల బాణములు కలది, నిండుగా ఉన్న స్తనముల శిఖరములు కలది, కుంకుమ బురదతో నిండిన రత్నాలతో కూడిన రవిక కలది (కామేశ్వరి).

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరి దేవి యొక్క చేతులు, స్తనాలు మరియు రవికను వర్ణిస్తున్నారు.
- ఆమె తన నాలుగు చేతులలో పాశము, అంకుశము, చెరుకు విల్లు మరియు పువ్వుల బాణములను ధరించి ఉంది. ఆమె స్తనములు నిండుగా ఉన్నాయి మరియు ఆమె రవిక కుంకుమ రంగులో రత్నాలతో అలంకరించబడి ఉంది.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 167వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: అణుదాయాదవలగ్నా మంబుదశోభాసనాభిరోమలతామ్ | మాణిక్యఖచితకాంచీ మరీచికాక్రాంతమాంసలనితంబామ్ || ౧౬౭ ||

ప్రతిపదార్థం:

- అణుదాయాద వలగ్నామ్ - నడుముకు దగ్గరగా ఉన్న
- అంబుద శోభాస నాభి రోమలతామ్ - మేఘముల కాంతి వంటి నాభి నుండి పైకి వ్యాపించిన రోమముల వరుస కలది
- మాణిక్య ఖచిత కాంచీ మరీచికా క్రాంత మాంసల నితంబామ్ - మాణిక్యములు పొదిగిన మొలత్రాడు యొక్క కాంతులతో నిండిన నిండు పిరుదులు కలది

తాత్పర్యం: నడుముకు దగ్గరగా ఉన్న, మేఘముల కాంతి వంటి నాభి నుండి పైకి వ్యాపించిన రోమముల వరుస కలది, మాణిక్యములు పొదిగిన మొలత్రాడు యొక్క కాంతులతో నిండిన నిండు పిరుదులు కలది (కామేశ్వరి).

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరి దేవి యొక్క నడుము, నాభి మరియు పిరుదులను వర్ణిస్తున్నారు.
- ఆమె నడుము సన్నగా ఉంటుంది మరియు ఆమె నాభి నుండి పైకి రోమముల వరుస వ్యాపించి ఉంది. ఆమె పిరుదులు నిండుగా ఉంటాయి మరియు మాణిక్యములు పొదిగిన మొలత్రాడు యొక్క కాంతితో ప్రకాశిస్తాయి.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 168వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: కరభోరుకాండయుగలాం జంఘాజితకామజైత్రతూణీరామ్ | ప్రపదపరిభూతకూర్మాం పల్లవసచ్ఛాయపదయుగమనోజ్ఞామ్ || ౧౬౮ ||

ప్రతిపదార్థం:

- కరభ ఊరు కాండ యుగలామ్ - ఏనుగు తొండము వంటి తొడల జంట కలది
- జంఘా జిత కామ జైత్ర తూణీరామ్ - అందముచే మన్మథుని గెలిచిన అమ్ములపొది వంటి పిక్కలు కలది
- ప్రపద పరిభూత కూర్మామ్ - పాదముల ముందు భాగముచే ఓడింపబడిన తాబేలు కలది (అందములో)
- పల్లవ సత్ ఛాయ పద యుగ మనోజ్ఞామ్ - చిగురుటాకుల వంటి మంచి కాంతి గల రెండు పాదములు కలది

తాత్పర్యం: ఏనుగు తొండము వంటి తొడల జంట కలది, అందముచే మన్మథుని గెలిచిన అమ్ములపొది వంటి పిక్కలు కలది, పాదముల ముందు భాగముచే అందములో తాబేలును ఓడించినది, చిగురుటాకుల వంటి మంచి కాంతి గల రెండు పాదములు కలది (కామేశ్వరి).

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరి దేవి యొక్క తొడలు, పిక్కలు మరియు పాదాలను వర్ణిస్తున్నారు.
- ఆమె తొడలు ఏనుగు తొండం వలె బలంగా మరియు అందంగా ఉన్నాయి. ఆమె పిక్కలు మన్మథుని యొక్క అమ్ములపొది వలె ఆకర్షణీయంగా ఉన్నాయి. ఆమె పాదాల ముందు భాగం తాబేలు కంటే అందంగా ఉంది మరియు ఆమె పాదాలు చిగురుటాకుల వలె ఎరుపు రంగులో ప్రకాశిస్తాయి.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 169వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: కమలభవకంజలోచన--కిరీటరత్నాంశురంజితపదాబ్జామ్ | ఉన్మస్తకానుకంపా--ముత్తరలాపాంగపోషితానంగామ్|| ౧౬౯ ||

ప్రతిపదార్థం:

- కమల భవ కంజ లోచన కిరీట రత్న అంశు రంజిత పద అబ్జామ్ - బ్రహ్మ మరియు విష్ణువు యొక్క కిరీటములలోని రత్నముల కాంతులచే ఎర్రబడిన పాదపద్మములు కలది
- ఉన్మస్తక అనుకంపామ్ - పైకి ఎత్తబడిన తలతో దయ చూపునది
- ఉత్తరల అపాంగ పోషిత అనంగామ్ - కదులుచున్న కడకంటి చూపులచే పోషింపబడిన మన్మథుడు కలది

తాత్పర్యం: బ్రహ్మ మరియు విష్ణువు యొక్క కిరీటములలోని రత్నముల కాంతులచే ఎర్రబడిన పాదపద్మములు కలది, పైకి ఎత్తబడిన తలతో దయ చూపునది, కదులుచున్న కడకంటి చూపులచే మన్మథుని పోషించునది (కామేశ్వరి).

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరి దేవి యొక్క పాదములు మరియు ఆమె దయగల చూపును వర్ణిస్తున్నారు.
- బ్రహ్మ మరియు విష్ణువు యొక్క కిరీటాలలోని రత్నాల కాంతి ఆమె పాదాలపై పడి అవి ఎర్రగా ప్రకాశిస్తున్నాయి. ఆమె తన తలను కొద్దిగా పైకి ఎత్తి భక్తులపై దయ చూపుతుంది మరియు ఆమె కడకంటి చూపులు మన్మథుని శక్తిని పెంచుతాయి.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 170వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: ఆదిమరసావలంబా--మనిదం ప్రథమోక్తివల్లరీకలికామ్ | ఆబ్రహ్మకీటజననీ--మంతః కలయామి సుందరీమనిశమ్ || ౧౭౦ ||

ప్రతిపదార్థం:

- ఆదిమ రస అవలమ్బామ్ - మొదటి రసమునకు ఆధారమైనది
- అనిదం ప్రథమ ఉక్తి వల్లరీ కలికామ్ - ఇది మొదటి పలుకుల తీగ యొక్క మొగ్గ
- ఆ బ్రహ్మ కీట జననీమ్ - బ్రహ్మ నుండి పురుగు వరకు అందరికీ తల్లి
- అనిశమ్ అంతః కలయామి సుందరీమ్ - ఎల్లప్పుడూ నా హృదయములో ఆ సుందరిని ధ్యానించుచున్నాను

తాత్పర్యం: మొదటి రసమునకు ఆధారమైనది, ఇది మొదటి పలుకుల తీగ యొక్క మొగ్గ వంటిది, బ్రహ్మ నుండి పురుగు వరకు సమస్త జీవులకు తల్లి అయిన ఆ సుందరిని నేను ఎల్లప్పుడూ నా హృదయములో ధ్యానించుచున్నాను.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరి దేవిని ఆదిశక్తిగా స్తుతిస్తున్నారు.
- ఆమె సమస్త రసములకు మూలం మరియు సృష్టి యొక్క మొదటి పలుకు వలె ఉంటుంది. ఆమె బ్రహ్మతో సహా అన్ని జీవులకు తల్లి. భక్తుడు ఆమెను ఎల్లప్పుడూ తన హృదయంలో ధ్యానిస్తాడు.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 171వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: కస్తు క్షితౌ పటీయా--స్వస్తు స్తోతుం శివాంకవాస్తవ్యమ్ | అస్తు చిరంతనసుకృతైః ప్రస్తుతకామ్యాయ తన్మమ పురస్తాత్ || ౧౭౧ ||

ప్రతిపదార్థం:

- క్షితౌ కస్తు పటీయాన్ - భూమిపై ఎవరు సమర్థుడు
- అస్తు స్తోతుం శివ అంక వాస్తవ్యమ్ - శివుని ఒడిలో నివసించుదానిని స్తుతించుటకు
- అస్తు చిరంతన సుకృతైః - ఉండుగాక శాశ్వతమైన పుణ్యములచే
- ప్రస్తుత కామ్యాయ తత్ మమ పురస్తాత్ - ప్రస్తుత కోరిక కొరకు అది నా ఎదుట

తాత్పర్యం: భూమిపై శివుని ఒడిలో నివసించుదానిని స్తుతించుటకు ఎవరు సమర్థుడు? నా శాశ్వతమైన పుణ్యములచే నా ప్రస్తుత కోరిక కొరకు ఆమె నా ఎదుట ఉండుగాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరి దేవి యొక్క గొప్పతనాన్ని తెలియజేస్తున్నారు.
- శివుని ఒడిలో నివసించే ఆమెను స్తుతించడం చాలా కష్టం. భక్తుడు తన పూర్వజన్మల పుణ్యం వల్ల తన కోరిక నెరవేరడానికి ఆమె తన ముందు ప్రత్యక్షం కావాలని ప్రార్థిస్తున్నాడు.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 172వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: ప్రభుసమ్మితోఽగమ్యం పరమశివోత్సంగతుంగపర్యంకమ్ | తేజః కించన దివ్యం పురతో మే భవతు పుండ్రకోదండమ్ || ౧౭౨ ||

ప్రతిపదార్థం:

- ప్రభు సమ్మితః అగమ్యం - ప్రభువుతో సమానమైన, చేరుకోలేనిది
- పరమ శివ ఉత్సంగ తుంగ పర్యఙ్కమ్ - పరమశివుని ఒడిలో ఉన్నతమైన మంచము
- తేజః కించన దివ్యం - ఏదో ఒక దివ్యమైన తేజస్సు
- పురతో మే భవతు పుండ్ర కోదండమ్ - నా ఎదుట చెరుకు విల్లు వలె ఉండుగాక

తాత్పర్యం: ప్రభువుతో సమానమైన, చేరుకోలేనిది, పరమశివుని ఒడిలో ఉన్నతమైన మంచము వంటి ఏదో ఒక దివ్యమైన తేజస్సు నా ఎదుట చెరుకు విల్లు వలె ఉండుగాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరుని యొక్క దివ్యమైన తేజస్సును వర్ణిస్తున్నారు.

- ఆయన పరమశివుని ఒడిలో ఉన్నతమైన మంచం వలె ఉన్నాడు, చేరుకోలేనివాడు మరియు ప్రభువుతో సమానమైనవాడు. ఆయన తేజస్సు భక్తుని ఎదుట చెరుకు విల్లు వలె ప్రకాశిస్తుంది.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 173వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: మధురిమభరితశరాసం మకరందస్యందిమార్గణోదారమ్ | కైరవిణీవిటచూడం కైవల్యాయాస్తు కించన మహో నః ॥ ౧౭౩ ॥

ప్రతిపదార్థం:

- మధురిమ భరిత శరాసం - తీపి నిండిన విల్లు కలది
- మకరంద స్యంది మార్గణ ఉదారమ్ - తేనెను కురిపించే బాణములు కలది
- కైరవిణీ విట చూడం - కలువ గుంపునకు శ్రేష్ఠమైనది
- కైవల్యాయ అస్తు కించన మహః నః - మోక్షము కొరకు ఉండుగాక ఏదో ఒక గొప్ప తేజస్సు మాకు

తాత్పర్యం: తీపి నిండిన విల్లు కలది, తేనెను కురిపించే బాణములు కలది, కలువ గుంపునకు శ్రేష్ఠమైనది అయిన ఏదో ఒక గొప్ప తేజస్సు మాకు మోక్షము కొరకు ఉండుగాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరుని యొక్క ప్రేమమయమైన స్వభావాన్ని వర్ణిస్తున్నారు.
- ఆయన విల్లు తీపితో నిండి ఉంటుంది మరియు ఆయన బాణములు తేనెను కురిపిస్తాయి. ఆయన కలువ గుంపునకు శ్రేష్ఠమైనవాడు. అటువంటి ఆయన యొక్క గొప్ప తేజస్సు మాకు మోక్షాన్ని ప్రసాదించుగాక!

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 174వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: అక్షుద్రమిక్షుచాపం పరోక్షమవలగ్నసీమ్ని త్ర్యక్షమ్ | క్షపయతు మే క్షేమేతర ముక్షరథప్రేమ పక్ష్మలం తేజః ౧౭౪

ప్రతిపదార్థం:

- అక్షుద్రం ఇక్షు చాపం - చిన్నది కాని చెరుకు విల్లు
- పరోక్షం అవలగ్న సీమ్ని త్ర్యక్షమ్ - కంటికి కనబడని, సమీపమున ఉన్న మూడు కన్నులు కలది
- క్షపయతు మే క్షేమేతరమ్ - నా యొక్క అశుభములను నశింపచేయుగాక
- ఉక్ష రథ ప్రేమ పక్ష్మలం తేజః - వృషభ వాహనుని ప్రేమతో నిండిన ప్రకాశవంతమైన తేజస్సు

తాత్పర్యం: చిన్నది కాని చెరుకు విల్లు కలది, కంటికి కనబడని, సమీపమున ఉన్న మూడు కన్నులు కలది, వృషభ వాహనుని ప్రేమతో నిండిన ప్రకాశవంతమైన తేజస్సు నా యొక్క అశుభములను నశింపచేయుగాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరుని యొక్క శక్తిని మరియు ప్రేమను వర్ణిస్తున్నారు.
- ఆయన చెరుకు విల్లు చిన్నది కాదు, ఆయన మూడు కన్నులు కంటికి కనిపించకపోయినా సమీపంలోనే ఉంటాయి. వృషభ వాహనుడైన శివుని ప్రేమతో నిండిన ఆయన ప్రకాశవంతమైన తేజస్సు నా యొక్క దుఃఖాలను మరియు అశుభాలను తొలగించుగాక!

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 175వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: భృంగరుచిసంగరకరాపాంగంశృంగారతుంగమరుణాంగమ్ | మంగలమభంగురం మే ఘటయతు గంగాధరాంగసంగి మహః ॥ ౧౭౫ ॥

ప్రతిపదార్థం:

- భృంగ రుచి సంగర కర అపాంగమ్ - తుమ్మెదల కాంతిని పోలిన నల్లని కడకంటి చూపు కలది
- శృంగార తుంగమ్ అరుణ అంగమ్ - శృంగార రసముతో నిండిన ఎర్రని శరీరము కలది
- గంగాధర అంగ సంగి మహః - శివుని శరీరముతో కలిసి ఉన్న గొప్ప తేజస్సు
- మే అభంగురం మంగలం ఘటయతు - నాకు శాశ్వతమైన శుభమును కలుగజేయుగాక

తాత్పర్యం: తుమ్మెదల కాంతిని పోలిన నల్లని కడకంటి చూపు కలది, శృంగార రసముతో నిండిన ఎర్రని శరీరము కలది, శివుని శరీరముతో కలిసి ఉన్న గొప్ప తేజస్సు నాకు శాశ్వతమైన శుభమును కలుగజేయుగాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరి దేవి యొక్క అందము మరియు శుభప్రదమైన స్వభావాన్ని వర్ణిస్తున్నారు.
- ఆమె కడకంటి చూపు తుమ్మెదల వలె నల్లగా ఉంటుంది మరియు ఆమె శరీరం శృంగార రసముతో నిండి ఎరుపు రంగులో ప్రకాశిస్తుంది. శివునితో కలిసి ఉన్న ఆమె గొప్ప తేజస్సు నాకు శాశ్వతమైన శుభాలను ప్రసాదించుగాక!

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 176వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: ప్రపదాజితకూర్మమూర్జితకరుణం భర్మరుచినిర్మథనదేహమ్ | శ్రితవర్మ మర్మ శంభోః కించన మమ నర్మ శర్మ నిర్మాతు ॥ ౧౭౬ ॥

ప్రతిపదార్థం:

- ప్రపద జిత కూర్మమ్ - పాదముల ముందు భాగముచే జయింపబడిన తాబేలు (అందములో)
- ఊర్జిత కరుణమ్ - గొప్ప దయ కలది
- భర్మ రుచి నిర్మథన దేహమ్ - సూర్యుని కాంతిని మర్దించు శరీరము కలది
- శ్రిత వర్మ మర్మ శంభోః - ఆశ్రయించిన కవచము, శివుని రహస్యము

- కించన మమ నర్మ శర్మ నిర్మాతు - ఏదో ఒకటి నా యొక్క ఆహ్లాదకరమైన ఆనందమును సృష్టించుగాక

తాత్పర్యం: పాదముల ముందు భాగముచే అందములో తాబేలును జయించినది, గొప్ప దయ కలది, సూర్యుని కాంతిని మర్దించు శరీరము కలది, శివుని రహస్యమైన కవచము వంటిది ఏదో ఒకటి నా యొక్క ఆహ్లాదకరమైన ఆనందమును సృష్టించుగాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరి దేవి యొక్క అందము, దయ మరియు శక్తిని వర్ణిస్తున్నారు.
- ఆమె పాదాలు తాబేలు కంటే అందంగా ఉన్నాయి. ఆమె గొప్ప దయ కలది మరియు ఆమె శరీరం సూర్యుని కాంతిని కూడా మించగలదు. ఆమె శివుని యొక్క రహస్యమైన కవచం వంటిది. అటువంటి ఆమె నాకు ఆహ్లాదకరమైన ఆనందాన్ని ప్రసాదించుగాక!

|| ఆర్యా ద్విశతి - 177వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: కాలకుటిలాలికాలిమకందలవిజితాలి విధృతమణివాలి | మిలతు హృది పులినజఘనం బహులితగలగరలకేలి కిమపి మహః || ౧౭౭ ||

ప్రతిపదార్థం:

- కాల కుటిలాలికాలిమ కందల విజితాలి - నల్లని వంపులు తిరిగిన ముంగురుల యొక్క కాంతి సమూహముచే గెలువబడిన తుమ్మెదలు కలది
- విధృత మణి వాలి - ధరించబడిన మణిమయమైన చెవిపోగులు కలది
- పులిన జఘనం - ఇసుక తిన్నెల వంటి పిరుదులు కలది
- బహులిత గలగరల కేలి కిమపి మహః - అనేకమైన నీటి అలల యొక్క క్రీడ వంటి ఏదో ఒక గొప్ప తేజస్సు
- హృది మిలతు - హృదయములో కలుయుగాక

తాత్పర్యం: నల్లని వంపులు తిరిగిన ముంగురుల యొక్క కాంతి సమూహముచే గెలువబడిన తుమ్మెదలు కలది, మణిమయమైన చెవిపోగులు ధరించినది, ఇసుక తిన్నెల వంటి పిరుదులు కలది, అనేకమైన నీటి అలల యొక్క క్రీడ వంటి ఏదో ఒక గొప్ప తేజస్సు నా హృదయములో కలుయుగాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరి దేవి యొక్క అందమైన ముంగురులు, చెవిపోగులు మరియు పిరుదులను వర్ణిస్తున్నారు.

- ఆమె ముంగురుల నలుపు తుమ్మెదలను కూడా ఆకర్షిస్తుంది. ఆమె మణిమయమైన చెవిపోగులు ధరించి ఉంది. ఆమె పిరుదులు ఇసుక తిన్నెల వలె అందంగా ఉన్నాయి. ఆమె యొక్క గొప్ప తేజస్సు నీటి అలల క్రీడ వలె నా హృదయంలో నిలుచుగాక!

II ఆర్యా ద్విశతి - 178వ శ్లోకము II

శ్లోకము:

కుంకుమతిలకితఫాలా కురువిందచ్ఛాయపాటలదుకూలా |

కరుణాపయోధివేలా కాచన చిత్తే చకాస్తు మే లీలా || ౧౭౮ ||

ప్రతిపదార్థం:

- **కుంకుమ తిలకిత ఫాలా - కుంకుమ తిలకముతో అలంకరించబడిన నుదురు కలది**
- **కురువింద ఛాయ పాటల దుకూలా - గోమేధికం రంగు వంటి ఎర్రని వస్త్రము ధరించినది**
- **కరుణా పయోధి వేలా - దయ అనే సముద్రపు ఒడ్డు వంటిది**
- **కాచన లీలా - ఏదో ఒక లీల**
- **మే చిత్తే చకాస్తు - నా మనస్సునందు ప్రకాశించుగాక**

తాత్పర్యం:

కుంకుమ తిలకముతో అలంకరించబడిన నుదురు కలది, గోమేధికం రంగు వంటి ఎర్రని వస్త్రము ధరించినది, దయ అనే సముద్రపు ఒడ్డు వంటి ఏదో ఒక లీల నా మనస్సునందు ప్రకాశించుగాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరి దేవి యొక్క అందము మరియు దయను వర్ణిస్తున్నారు.
- ఆమె నుదురు కుంకుమ తిలకంతో ప్రకాశిస్తుంది మరియు ఆమె గోమేధికం రంగులో ఎర్రని వస్త్రము ధరించి ఉంది. ఆమె దయకు సముద్రపు ఒడ్డు వలె అంతు లేదు. అటువంటి ఆమె యొక్క లీల నా మనస్సులో ప్రకాశించుగాక!

II ఆర్యా ద్విశతి - 179వ శ్లోకము II

శ్లోకము:

పుష్పంధయ రుచి వేణ్యాః పులినాభోగత్రపాకరశ్రేణ్యాః |

జీయాసురిక్షుపాణ్యాః కాశ్చన కామారికేలిసాక్షిణ్యాః || ౧౭౯ ||

ప్రతిపదార్థం:

- **పుష్పంధయ రుచి వేణ్యాః - తుమ్మెదల కాంతి వంటి జడలు కలవారు**
- **పులిన ఆభోగ త్రపాకర శ్రేణ్యాః - ఇసుక తిన్నెల వంటి శరీరము యొక్క అందముతో సిగ్గుపడే వరుసలు కలవారు**

- ఇక్షు పాణ్యః - చెరుకు విల్లు ధరించినవారు
- కాశ్చన కామారి కేలి సాక్షిణ్యః - ఏదో ఒక కామారి (శివుడు) యొక్క క్రీడకు సాక్షులు
- జీయాసుః - జయించుగాక

తాత్పర్యం:

తుమ్మెదల కాంతి వంటి జడలు కలవారు, ఇసుక తిన్నెల వంటి శరీరము యొక్క అందముతో సిగ్గుపడే వరుసలు కలవారు, చెరుకు విల్లు ధరించినవారు, ఏదో ఒక కామారి (శివుడు) యొక్క క్రీడకు సాక్షులైన ఆ శక్తులు జయించుగాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరి దేవి యొక్క పరివారంలోని శక్తులను వర్ణిస్తున్నారు.
- వారి జడలు తుమ్మెదల వలె నల్లగా ఉంటాయి మరియు వారి శరీర సౌందర్యం ఇసుక తిన్నెల వలె ఉంటుంది. వారు చెరుకు విల్లును ధరించి ఉంటారు మరియు శివుని యొక్క క్రీడలకు సాక్షులుగా ఉంటారు. అటువంటి శక్తులు విజయం సాధించుగాక!

|| ఆర్యా ద్విశతి - 180వ శ్లోకము ||

శ్లోకము:

తపనీయాంశుకభాంసి ద్రాక్షామాధుర్యనాస్తికవచాంసి |

కతిచన శుచం మహాంసి క్షపయతు కపాలితోషితమనాంసి || ౧౮౦ ||

ప్రతిపదార్థం:

- తపనీయ అంశుక భాంసి - బంగారు కాంతి వంటి వస్త్రములు కలవారు
- ద్రాక్షా మాధుర్య నాస్తిక వచాంసి - ద్రాక్ష పండు యొక్క తీపిని తిరస్కరించే మాటలు కలవారు
- కతిచన మహాంసి - కొన్ని గొప్ప తేజస్సులు
- శుచం క్షపయతు - దుఃఖమును నశింపచేయుగాక
- కపాలితోషిత మనాంసి - కపాలి (శివుడు) చే సంతోషింపబడిన మనస్సులు కలవారు

తాత్పర్యం:

బంగారు కాంతి వంటి వస్త్రములు కలవారు, ద్రాక్ష పండు యొక్క తీపిని కూడా తిరస్కరించే మాటలు కలవారు, కపాలి (శివుడు) చే సంతోషింపబడిన మనస్సులు కల కొన్ని గొప్ప తేజస్సులు మా యొక్క దుఃఖమును నశింపచేయుగాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో శివునిచే సంతోషింపబడిన కొన్ని గొప్ప శక్తులను వర్ణిస్తున్నారు.

- వారు బంగారు కాంతి వంటి వస్త్రములు ధరించి ఉంటారు మరియు వారి మాటలు ద్రాక్ష పండు కంటే తియ్యగా ఉంటాయి. అటువంటి గొప్ప శక్తులు మా దుఃఖాలను తొలగించుగాక!

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 181వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము:

అసితకచమాయతాక్షం కుసుమశరం కూలముద్వహాకృపార్ద్రమ్ |

ఆదిమరసాధిదైవత మంతః కలయే హరాంకవాసి మహః || ౧౮౧ ||

ప్రతిపదార్థం:

- అసిత కచం ఆయత అక్షం - నల్లని జుట్టు మరియు విశాలమైన కన్నులు కలది
- కుసుమ శరం కూలం ఉద్వహ కృపార్ద్రమ్ - పువ్వుల బాణమును ఒడ్డు వరకు మోయు దయార్ద్రమైనది
- ఆదిమ రస అధిదైవతమ్ - మొదటి రసమునకు అధిదేవత
- హర అంక వాసి మహః - శివుని ఒడిలో నివసించే గొప్ప తేజస్సు
- అంతః కలయే - హృదయములో ధ్యానించుచున్నాను

తాత్పర్యం:

నల్లని జుట్టు మరియు విశాలమైన కన్నులు కలది, పువ్వుల బాణమును ఒడ్డు వరకు మోయు దయార్ద్రమైనది, మొదటి రసమునకు అధిదేవత, శివుని ఒడిలో నివసించే గొప్ప తేజస్సును నేను నా హృదయములో ధ్యానించుచున్నాను.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరి దేవిని వర్ణిస్తున్నారు.
- ఆమె నల్లని జుట్టు మరియు విశాలమైన కన్నులు కలిగి ఉంది. ఆమె దయతో నిండినది మరియు పువ్వుల బాణమును ధరించి ఉంటుంది. ఆమె మొదటి రసమునకు అధిదేవత మరియు శివుని ఒడిలో నివసించే గొప్ప తేజస్సు. భక్తుడు ఆమెను తన హృదయంలో ధ్యానిస్తాడు.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 182వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము:

కర్ణోపాంతతరంగిత కటాక్షవిస్పందికంఠదఘ్నకృపామ్ |

కామేశ్వరాంకనిలయాం కామపి విద్యాం పురాతనీం కలయే || ౧౮౨ ||

ప్రతిపదార్థం:

- కర్ణ ఉపాంత తరంగిత కటాక్ష విస్పంది కంఠ దఘ్న కృపామ్ - చెవుల చివరల వరకు కదులుచున్న కడకంటి చూపులచే వ్యాపించిన కంఠము వరకు గల దయ కలది

- కామేశ్వర అంక నిలయామ్ - కామేశ్వరుని ఒడిలో నివసించునది
- కామపి విద్యాం పురాతనీమ్ కలయే - ఏదో ఒక పురాతన విద్యను ధ్యానించుచున్నాను

తాత్పర్యం:

చెవుల చివరల వరకు కదులుచున్న కడకంటి చూపులచే వ్యాపించిన కంఠము వరకు గల దయ కలది, కామేశ్వరుని ఒడిలో నివసించు ఏదో ఒక పురాతన విద్యను నేను ధ్యానించుచున్నాను.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరి దేవిని పురాతన విద్య స్వరూపంగా వర్ణిస్తున్నారు.
- ఆమె కడకంటి చూపులు కరుణతో నిండి చెవుల వరకు వ్యాపిస్తాయి. ఆమె కామేశ్వరుని ఒడిలో నివసిస్తుంది. భక్తుడు ఆమెను పురాతనమైన జ్ఞాన స్వరూపంగా ధ్యానిస్తాడు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 183వ శ్లోకము ||

శ్లోకము:

అరవిందకాంత్యరుంతుద విలోచనద్వంద్వసుందరముఖేందు |

ఛందః కందలమందిర మంతఃపురమైందుశేఖరం వందే || ౧౮౩ ||

ప్రతిపదార్థం:

- అరవింద కాంతి అరుంతుద విలోచన ద్వంద్వ సుందర ముఖ ఇందు - తామర కాంతిని మించిన రెండు అందమైన కన్నులు మరియు అందమైన చంద్రుని వంటి ముఖము కలది
- ఛందః కందల మందిరమ్ - ఛందస్సుల యొక్క మొగ్గల మందిరము
- ఇందు శేఖరం అంతఃపురమ్ వందే - చంద్రుని శిఖరముగా కల అంతఃపురమును నమస్కరించుచున్నాను

తాత్పర్యం:

తామర కాంతిని మించిన రెండు అందమైన కన్నులు మరియు అందమైన చంద్రుని వంటి ముఖము కలది, ఛందస్సుల యొక్క మొగ్గల మందిరము వంటిది, చంద్రుని శిఖరముగా కల అంతఃపురమును నేను నమస్కరించుచున్నాను.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరి దేవి యొక్క అందమైన కన్నులు మరియు ముఖమును వర్ణిస్తున్నారు.
- ఆమె కన్నులు తామర పువ్వుల కాంతిని మించి ఉంటాయి మరియు ఆమె ముఖం అందమైన చంద్రుని వలె ప్రకాశిస్తుంది. ఆమె ఛందస్సులకు నిలయమైన అంతఃపురము మరియు శివుని శిఖరముపై చంద్రుడు వలె ప్రకాశిస్తుంది. భక్తుడు ఆమెను నమస్కరిస్తున్నాడు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 184వ శ్లోకము ||

శ్లోకము:

బింబనికురంబడంబర విడంబకచ్ఛాయమంబరవలగ్నమ్ |

కంబుగలమంబుదకుచం బింబోకం కమపి చుంబతు మనో మే || ౧౮౪ ||

ప్రతిపదార్థం:

- బింబ నికురంబ డంబర విడంబక ఛాయం అంబర వలగ్నమ్ - ఎర్రని పండ్ల సమూహము యొక్క గర్వమును అపహాస్యము చేయు కాంతి ఆకాశమును తాకుచున్నది
- కంబు గలమ్ అంబుద కుచమ్ బింబ ఓకమ్ - శంఖము వంటి మెడ, మేఘముల వంటి స్తనములు, ఎర్రని పండు నివాసము
- కమపి చుంబతు మనో మే - ఏదో ఒకటి నా మనస్సును ముద్దుపెట్టుగాక

తాత్పర్యం:

ఎర్రని పండ్ల సమూహము యొక్క గర్వమును అపహాస్యము చేయు కాంతి ఆకాశమును తాకుచున్నది, శంఖము వంటి మెడ, మేఘముల వంటి స్తనములు, ఎర్రని పండు నివాసము కల ఏదో ఒకటి నా మనస్సును ముద్దుపెట్టుగాక!

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరి దేవి యొక్క సౌందర్యాన్ని వర్ణిస్తున్నారు.
- ఆమె కాంతి ఎర్రని పండ్ల సమూహము యొక్క గర్వాన్ని కూడా తగ్గిస్తుంది మరియు ఆకాశాన్ని తాకుతుంది. ఆమె మెడ శంఖం వలె అందంగా ఉంటుంది, ఆమె స్తనములు మేఘముల వలె నిండుగా ఉంటాయి మరియు ఆమె పెదవులు ఎర్రని పండు వలె ఉంటాయి. అటువంటి ఆమె నా మనస్సును ఆకర్షించుగాక!

|| ఆర్యా ద్విశతి - 185వ శ్లోకము ||

శ్లోకము:

శంపారుచిభర గర్వాసంపాదకకాంతికవచితదిగంతమ్ |

సిద్ధాంతం నిగమానాం శుద్ధాంతం కిమపి శూలినః కలయే || ౧౮౫ ||

ప్రతిపదార్థం:

- శంపా రుచి భర గర్వా సంపాదక కాంతి కవచిత దిగంతమ్ - మెరుపు కాంతి యొక్క సమూహము యొక్క గర్వమును కలిగించు కాంతితో కప్పబడిన దిక్కులు కలది
- నిగమానాం సిద్ధాంతమ్ - వేదముల యొక్క సిద్ధాంతము
- శూలినః కిమపి శుద్ధాంతమ్ కలయే - త్రిశూలము ధరించినవాని యొక్క ఏదో ఒక పవిత్రమైన అంతరంగమును ధ్యానించుచున్నాను

తాత్పర్యం:

మెరుపు కాంతి యొక్క సమూహము యొక్క గర్వమును కలిగించు కాంతితో దిక్కులను కప్పినది, వేదముల యొక్క సిద్ధాంతమైనది, త్రిశూలము ధరించినవాని (శివుని) యొక్క ఏదో ఒక పవిత్రమైన అంతరంగమును నేను ధ్యానించుచున్నాను.

విశేషాలు:

- **ఈ శ్లోకంలో శివుని యొక్క దివ్యమైన తేజస్సును వర్ణిస్తున్నారు.**
- **ఆయన కాంతి మెరుపుల యొక్క కాంతిని కూడా మించి దిక్కులన్నింటినీ కప్పివేస్తుంది. ఆయన వేదముల యొక్క అంతిమ సిద్ధాంతము మరియు త్రిశూలము ధరించిన ఆయన యొక్క పవిత్రమైన అంతరంగమును నేను ధ్యానించుచున్నాను.**

|| ఆర్యా ద్విశతి - 186వ శ్లోకము ||

శ్లోకము:

ఉద్యద్దినకరశోణా నుత్పలబంధుస్తనంధయాపీడాన్ |

కరకలితపుండ్రచాప ాన్ కలయే కానపి కపర్దినః ప్రాణాన్ || ౧౮౬ ||

ప్రతిపదార్థం:

- **ఉద్యత్ దినకర శోణాన్ - ఉదయించుచున్న సూర్యుని వలె ఎరుపు రంగు కలవారు**
- **ఉత్పల బంధు స్తనంధయ ఆపీడాన్ - కలువలకు స్నేహితుడైన చంద్రుని పాలు త్రాగు శిశువులను బాధించువారు**
- **కర కలిత పుండ్ర చాపాన్ - చేతిలో ధరించిన చెరుకు విల్లు కలవారు**
- **కపర్దినః కానపి ప్రాణాన్ కలయే - జడలు ధరించినవాని యొక్క ఏదో ఒక ప్రాణమును ధ్యానించుచున్నాను**

తాత్పర్యం:

ఉదయించుచున్న సూర్యుని వలె ఎరుపు రంగు కలవారు, కలువలకు స్నేహితుడైన చంద్రుని పాలు త్రాగు శిశువులను బాధించువారు, చేతిలో ధరించిన చెరుకు విల్లు కల జడలు ధరించినవాని (శివుని) యొక్క ఏదో ఒక ప్రాణమును నేను ధ్యానించుచున్నాను.

విశేషాలు:

- **ఈ శ్లోకంలో శివుని యొక్క శక్తివంతమైన మరియు ప్రేమమయమైన స్వభావాన్ని వర్ణిస్తున్నారు.**
- **ఆయన ఉదయించే సూర్యుని వలె ఎరుపు రంగులో ప్రకాశిస్తాడు. ఆయన కలువలకు స్నేహితుడైన చంద్రుని పాలు త్రాగు శిశువులను బాధించేవాడు (ప్రేమతో). ఆయన చేతిలో చెరుకు విల్లును**

ధరించి ఉంటాడు. అటువంటి జడలు ధరించిన శివుని యొక్క ప్రాణమును నేను ధ్యానించుచున్నాను.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 187వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: రశనాలసజ్జఘనయా రసనాజీవాతుచాపభాసురయా | ఘ్రాణాయుష్కరశరయా ఘాతం చిత్తం కయాపి వాసనయా || ౧౮౭ ||

ప్రతిపదార్థం:

- రశనా లసత్ జఘనయా - మొలత్రాడుతో ప్రకాశించుచున్న పిరుదులు కలది
- రసనా జీవాతు చాప భాసురయా - నాలుక యొక్క జీవశక్తి వంటి ధనుస్సుతో ప్రకాశించునది
- ఘ్రాణ ఆయుష్కర శరయా - వాసనతో ఆయుస్సును పెంచు బాణము కలది
- కయాపి వాసనయా చిత్తం ఘాతం - ఏదో ఒక వాసనతో నా మనస్సు గాయపడినది

తాత్పర్యం: మొలత్రాడుతో ప్రకాశించుచున్న పిరుదులు కలది, నాలుక యొక్క జీవశక్తి వంటి ధనుస్సుతో ప్రకాశించునది, వాసనతో ఆయుస్సును పెంచు బాణము కల ఏదో ఒక వాసనతో నా మనస్సు గాయపడినది.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరి దేవి యొక్క దివ్యమైన వాసనను వర్ణిస్తున్నారు.
- ఆమె పిరుదులు మొలత్రాడుతో అందంగా ఉన్నాయి మరియు ఆమె నాలుక జీవశక్తి వంటి ధనుస్సు వలె ప్రకాశిస్తుంది. ఆమె వాసన ఆయుస్సును పెంచే బాణం వలె ఉంటుంది. అటువంటి ఆమె యొక్క ఏదో ఒక వాసన నా మనస్సును గాయపరిచింది (ఆకర్షించింది).

|| ఆర్యా ద్విశతి - 188వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: సరసిజసహయుధ్వదృశా శంపాలతికాసనాభివిగ్రహయా | భాసా కయాపి చేతో నాసామణిశోభివదనయా భరితమ్ || ౧౮౮ ||

ప్రతిపదార్థం:

- సరసిజ సహ యుధ్వత్ దృశా - తామరతో సమానంగా పోరాడు కన్నులు కలది
- శంపా లతికా స నాభి విగ్రహయా - మెరుపు తీగ వంటి నాభి వరకు వ్యాపించిన శరీరము కలది
- నాసా మణి శోభి వదనయా - ముక్కునందలి మణిచే ప్రకాశించు ముఖము కలది
- కయాపి భాసా చేతః భరితమ్ - ఏదో ఒక కాంతిచే నా మనస్సు నిండినది

తాత్పర్యం: తామరతో సమానంగా పోరాడు కన్నులు కలది, మెరుపు తీగ వంటి నాభి వరకు వ్యాపించిన శరీరము కలది, ముక్కునందలి మణిచే ప్రకాశించు ముఖము కల ఏదో ఒక కాంతిచే నా మనస్సు నిండినది.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరి దేవి యొక్క కన్నులు, శరీరం మరియు ముఖాన్ని వర్ణిస్తున్నారు.
- ఆమె కన్నులు తామర పువ్వులతో పోటీ పడతాయి. ఆమె శరీరం మెరుపు తీగ వలె ప్రకాశిస్తూ నాభి వరకు వ్యాపించి ఉంటుంది. ఆమె ముక్కున ఉన్న మణి ఆమె ముఖానికి మరింత అందాన్నిస్తుంది. అటువంటి ఆమె యొక్క ఏదో ఒక కాంతి నా మనస్సును నింపింది.

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 189వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: నవయావకాభసిచయాన్వితయా గజయానయా దయాపరయా | ధృతయామినీశకలయా ధియా కయాపి క్షతామయా హి వయమ్ || ౧౮౯ ||

ప్రతిపదార్థం:

- నవ యావక ఆభ సిచయ అన్వితయా - కొత్త లత్తుక కాంతి సమూహముతో కూడినది
- గజ యానయా - ఏనుగు నడక వంటి నడక కలది
- దయా పరయా - దయతో నిండినది
- ధృత యామినీశ కలయా - ధరించబడిన చంద్రవంక కలది
- కయాపి ధియా వయమ్ క్షత అమయా హి - ఏదో ఒక బుద్ధితో మేము రోగముచే బాధించబడినాము

తాత్పర్యం: కొత్త లత్తుక కాంతి సమూహముతో కూడినది, ఏనుగు నడక వంటి నడక కలది, దయతో నిండినది, చంద్రవంకను ధరించినది అయిన ఏదో ఒక బుద్ధితో మేము రోగముచే బాధించబడినాము.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరి దేవి యొక్క పాదాలు, నడక, దయ మరియు శిరోభూషణాన్ని వర్ణిస్తున్నారు.
- ఆమె పాదాలు కొత్త లత్తుక కాంతితో ప్రకాశిస్తాయి. ఆమె నడక ఏనుగు నడక వలె ఉంటుంది. ఆమె దయతో నిండినది మరియు ఆమె శిరస్సున చంద్రవంక ఉంటుంది. అటువంటి ఆమె యొక్క ఏదో ఒక బుద్ధితో మేము రోగముచే బాధించబడినాము (ప్రేమ రోగంతో).

॥ ఆర్యా ద్విశతి - 190వ శ్లోకము ॥

శ్లోకము: అలమలమకుసుమబాణై--రబింబశోణైరపుండ్రకోదండైః | అకుముదబాంధవచూడై--రన్యైరిహ జగతి దైవతం మన్యేః || ౧౯౦ ||

ప్రతిపదార్థం:

- అలమ్ అలమ్ అకుసుమ బాణైః - చాలు చాలు పువ్వులు కాని బాణములతో
- అబింబ శోణైః అపుండ్ర కోదండైః - దొండపండు వలె ఎర్రనివి కాని చెరుకు విల్లులతో

- అకుముద బాంధవ చూడైః - కలువలకు స్నేహితుడు కాని చంద్రుని శిఖరముగా కలవారితో
- ఇహ జగతి అన్యైః దైవతమ్ మన్యేః - ఈ లోకములో ఇతరులను దైవముగా తలంచను

తాత్పర్యం: పువ్వులు కాని బాణములు, దొండపండు వలె ఎర్రనివి కాని చెరుకు విల్లులు, కలువలకు స్నేహితుడు కాని చంద్రుని శిఖరముగా కలవారితో చాలు చాలు. ఈ లోకములో ఇతరులను దైవముగా తలంచను.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో భక్తుడు కామేశ్వరుని యొక్క గొప్పతనాన్ని తెలియజేస్తున్నాడు.
- ఆయన పువ్వుల బాణములు కాకుండా ప్రేమతో కూడిన చూపులనే బాణములుగా కలిగి ఉన్నాడు. ఆయన చెరుకు విల్లు దొండపండు వలె ఎరుపు కాదు, ప్రేమతో నిండినది. ఆయన శిరస్సున ఉన్న చంద్రుడు కలువలకు నిజమైన స్నేహితుడు. అటువంటి ఆయనను తప్ప ఈ లోకంలో ఇతరులను నేను దైవంగా తలంచను.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 191వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: కువలయసదృక్షనయనైః కులగిరికూటస్థబంధుకుచభారైః | కరుణాస్పందికటాక్షైః కవచితచిత్తోఽస్మి కతిపయైః కుతుకైః || ౧౯౧ ||

ప్రతిపదార్థం:

- కువలయ సదృక్ష నయనైః - నల్ల కలువలతో సమానమైన కన్నులు కలదానిచే
- కులగిరి కూటస్థ బంధు కుచ భారైః - పర్వత శిఖరముల వంటి స్తనముల బరువు కలదానిచే
- కరుణా స్పంది కటాక్షైః - దయతో కదులు కడకంటి చూపులచే
- కతిపయైః కుతుకైః కవచిత చిత్తః అస్మి - కొన్ని ఆశ్చర్యములతో కప్పబడిన మనస్సు కలవాడను

తాత్పర్యం: నల్ల కలువలతో సమానమైన కన్నులు కలదానిచే, పర్వత శిఖరముల వంటి స్తనముల బరువు కలదానిచే, దయతో కదులు కడకంటి చూపులచే నేను కొన్ని ఆశ్చర్యములతో కప్పబడిన మనస్సు కలవాడను.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో భక్తుడు కామేశ్వరి దేవి యొక్క అందము మరియు దయచే ఆకర్షింపబడినట్లు తెలియజేస్తున్నాడు.
- ఆమె కన్నులు నల్ల కలువలతో సమానంగా అందంగా ఉన్నాయి. ఆమె స్తనములు పర్వత శిఖరముల వలె నిండుగా ఉన్నాయి. ఆమె దయతో నిండిన కడకంటి చూపులు నా మనస్సును కొన్ని ఆశ్చర్యకరమైన భావాలతో నింపాయి.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 192వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: నతజనసులభాయ నమో నాలీకసనాభిలోచనాయ నమః | నందితగిరిశాయ నమో మహసే నవనీపపాటలాయ నమః || ౧౯౨ ||

ప్రతిపదార్థం:

- నత జన సులభాయ నమః - నమస్కరించువారికి సులభంగా లభించుదానికి నమస్కారం
- నాలీక స నాభి లోచనాయ నమః - తామర వంటి నాభి మరియు కన్నులు కలదానికి నమస్కారం
- నందిత గిరిశాయ నమః - గిరిశుని (శివుని) సంతోషింపజేయుదానికి నమస్కారం
- మహసే నవ నీప పాటలాయ నమః - గొప్ప తేజస్సు మరియు కొత్త కడిమి పువ్వు వంటి ఎరుపు రంగు కలదానికి నమస్కారం

తాత్పర్యం: నమస్కరించువారికి సులభంగా లభించుదానికి నమస్కారం. తామర వంటి నాభి మరియు కన్నులు కలదానికి నమస్కారం. గిరిశుని (శివుని) సంతోషింపజేయుదానికి నమస్కారం. గొప్ప తేజస్సు మరియు కొత్త కడిమి పువ్వు వంటి ఎరుపు రంగు కలదానికి నమస్కారం.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరి దేవికి నమస్కరిస్తున్నారు.
- ఆమె తన భక్తులకు సులభంగా అందుబాటులో ఉంటుంది. ఆమె నాభి మరియు కన్నులు తామర పువ్వుల వలె అందంగా ఉంటాయి. ఆమె శివునిని సంతోషింపజేస్తుంది మరియు కొత్త కడిమి పువ్వు వలె ఎరుపు రంగులో ప్రకాశిస్తుంది.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 193వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: కాదంబకుసుమదామ్నే కాయచ్ఛాయాకణాయితార్యమే | సీమ్నే చిరంతనగిరాం భూమ్నే కస్మైచిదాదదే ప్రణతిమ్ || ౧౯౩ ||

ప్రతిపదార్థం:

- కాదంబ కుసుమ దామ్నే - కడిమి పువ్వుల దండ కలదానికి
- కాయ ఛాయా కణాయిత అర్యమే - శరీర కాంతి సూర్యుని కిరణముల వలె వ్యాపించినదానికి
- చిరంతన గిరాం సీమ్నే - శాశ్వతమైన మాటలకు హద్దు
- కస్మైచిత్ భూమ్నే ప్రణతిమ్ ఆదదే - ఏదో ఒక గొప్పదైన భూమికి నమస్కారము సమర్పించుచున్నాను

తాత్పర్యం: కడిమి పువ్వుల దండ కలదానికి, శరీర కాంతి సూర్యుని కిరణముల వలె వ్యాపించినదానికి, శాశ్వతమైన మాటలకు హద్దు అయిన ఏదో ఒక గొప్పదైన భూమికి నేను నమస్కారము సమర్పించుచున్నాను.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరి దేవిని స్తుతిస్తున్నారు.
- ఆమె కడిమి పువ్వుల దండను ధరించి ఉంటుంది మరియు ఆమె శరీర కాంతి సూర్య కిరణాల వలె ప్రకాశిస్తుంది. ఆమె శాశ్వతమైన వేద వాక్కులకు హద్దు. అటువంటి గొప్ప దేవతకు నా నమస్కారాలు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 194వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: కుటిలకబరీభరేభ్యః కుంకుమసబ్రహ్మచారికిరణేభ్యః | కూలంకషస్తనేభ్యః కుర్మః ప్రణతిం కులాద్రికుతుకేభ్యః || ౧౯౪ ||

ప్రతిపదార్థం:

- కుటిల కబరీ భరేభ్యః - వంపులు తిరిగిన జడల భారము కలవారికి
- కుంకుమ సబ్రహ్మచారి కిరణేభ్యః - కుంకుమతో స్నేహము చేయు కిరణములు కలవారికి
- కూలంకష స్తనేభ్యః - నిండుగా ఉన్న స్తనములు కలవారికి
- కులాద్రి కుతుకేభ్యః ప్రణతిం కుర్మః - పర్వతముల యొక్క ఆనందమైన వారికి నమస్కరించుచున్నాము

తాత్పర్యం: వంపులు తిరిగిన జడల భారము కలవారికి, కుంకుమతో స్నేహము చేయు కిరణములు కలవారికి, నిండుగా ఉన్న స్తనములు కలవారికి, పర్వతముల యొక్క ఆనందమైన వారికి మేము నమస్కరించుచున్నాము.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో కామేశ్వరి దేవి యొక్క జడలు, శరీర కాంతి మరియు స్తనాలను వర్ణిస్తూ నమస్కరిస్తున్నారు.
- ఆమె జడలు వంపులు తిరిగి అందంగా ఉంటాయి. ఆమె శరీర కాంతి కుంకుమ రంగును పోలి ఉంటుంది. ఆమె స్తనములు నిండుగా ఉంటాయి మరియు ఆమె పర్వతాలకు ఆనందాన్నిస్తుంది. అటువంటి ఆమెకు మా నమస్కారాలు.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 195వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: కోకనదశోణచరణాత్ కోమలకురలాలివిజితశైవాలాత్ | ఉత్పలసగంధినయనా దురరీకుర్మో న దేవతమాన్యామ్ || ౧౯౫ ||

ప్రతిపదార్థం:

- కోకనద శోణ చరణాత్ - ఎర్రని తామర వంటి పాదములు కలదాని నుండి
- కోమల కురలాలి విజిత శైవాలాత్ - మెత్తని ముంగురుల వరుసచే గెలువబడిన నాచు వంటి దాని నుండి

- ఉత్పల సగంధి నయనాత్ - కలువ వంటి సువాసనగల కన్నులు కలదాని నుండి
- న దేవతా మాన్యామ్ ఉరరీకుర్మో - ఇతర దేవతలను గౌరవించము

తాత్పర్యం: ఎర్రని తామర వంటి పాదములు కలదాని నుండి, మెత్తని ముంగురుల వరుసచే గెలువబడిన నాచు వంటి దాని నుండి, కలువ వంటి సువాసనగల కన్నులు కలదాని నుండి తప్ప ఇతర దేవతలను మేము గౌరవించము.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో భక్తులు కామేశ్వరి దేవి యొక్క పాదాలు, ముంగురులు మరియు కన్నులను వర్ణిస్తూ ఆమెనే తమ ముఖ్య దైవంగా భావిస్తున్నట్లు తెలియజేస్తున్నారు.
- ఆమె పాదాలు ఎర్రని తామరల వలె అందంగా ఉంటాయి. ఆమె ముంగురులు నాచును కూడా మించి నల్లగా ఉంటాయి మరియు ఆమె కన్నులు కలువ పువ్వుల వలె సువాసన కలిగి ఉంటాయి. అటువంటి ఆమెను తప్ప మేము ఇతర దేవతలను గౌరవించము.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 196వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: ఆపాటలాధరాణా మానీలస్నిగ్ధబర్బరకచానామ్ | ఆమ్నాయజీవనానా మాకూతానాం హరస్య దాసోహమ్ || ౧౯౬ ||

ప్రతిపదార్థం:

- ఆ పాటల అధరాణామ్ - కొద్దిగా ఎర్రని పెదవులు కలవారి యొక్క
- ఆ నీల స్నిగ్ధ బర్బర కచానామ్ - నల్లని మెత్తని ముంగురులు కలవారి యొక్క
- ఆమ్నాయ జీవనానామ్ - వేదముల యొక్క జీవనమైన వారి యొక్క
- హరస్య ఆకూతానామ్ దాసః అహమ్ - శివుని యొక్క సంకల్పములకు నేను దాసుడను

తాత్పర్యం: కొద్దిగా ఎర్రని పెదవులు కలవారి యొక్క, నల్లని మెత్తని ముంగురులు కలవారి యొక్క, వేదముల యొక్క జీవనమైన వారి యొక్క, శివుని యొక్క సంకల్పములకు నేను దాసుడను.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో భక్తుడు శివుని యొక్క సంకల్పములకు దాసుడని తెలియజేస్తున్నాడు.
- శివుని సంకల్పము కొద్దిగా ఎర్రని పెదవులు, నల్లని మెత్తని ముంగురులు మరియు వేదములకు జీవనమైన కామేశ్వరి దేవిని కలిగి ఉంటుంది. నేను అటువంటి శివుని యొక్క సంకల్పములకు దాసుడను.

|| ఆర్యా ద్విశతి - 197వ శ్లోకము ||

శ్లోకము: పుంఖితవిలాసహాస స్ఫురితాసు పురాహితాంకనిలయాసు | మగ్నం మనో మదీయం కాస్వపి కామారిజీవనాడీషు || ౧౯౭ ||

ప్రతిపదార్థం:

- పుంఖిత విలాస హాస స్ఫురితాసు - విలాసమైన చిరునవ్వుతో ప్రకాశించుచున్న
- పురాహితాంక నిలయాసు - శివుని ఒడిలో నివసించుచున్న
- కాసు అపి కామారి జీవ నాడీషు - ఏదో ఒక శివుని యొక్క జీవనాడియందు
- మదీయం మనః మగ్నమ్ - నా మనస్సు మునిగిపోయినది

తాత్పర్యం: విలాసమైన చిరునవ్వుతో ప్రకాశించుచున్న, శివుని ఒడిలో నివసించుచున్న ఏదో ఒక శివుని యొక్క జీవనాడియందు నా మనస్సు మునిగిపోయినది.

విశేషాలు:

- ఈ శ్లోకంలో భక్తుడు శివుని యొక్క శక్తి మరియు ప్రేమలో మునిగిపోయినట్లు తెలియజేస్తున్నాడు.
- శివుని యొక్క జీవనాడి (శక్తి స్వరూపిణి అయిన కామేశ్వరి దేవి) విలాసమైన చిరునవ్వుతో ప్రకాశిస్తుంది మరియు ఆమె శివుని ఒడిలో నివసిస్తుంది. అటువంటి ఆమె యందు నా మనస్సు పూర్తిగా లీనమైపోయింది.

ధ్యాన భేదేన పలభేద కథనమ్

శ్లోకము 1: అభినవ సిన్దూరాభా మంబ త్వాం చిన్తయన్తి యే హృదయే! ఉపరి నిపతన్తి తేషా ముత్పల నయనా కటాక్ష కల్లోలాః|| ౧

ప్రతిపదార్థం:

- అంబ - ఓ తల్లి!
- అభినవ సిన్దూర ఆభామ్ - కొత్త సిందూరం వంటి కాంతి గల
- త్వాం - నిన్ను
- యే హృదయే చిన్తయన్తి - ఎవరు హృదయములో ధ్యానించుచున్నారో
- తేషాం ఉపరి - వారిపై
- ఉత్పల శయనా కటాక్ష కల్లోలాః - కలువ కడకంటి చూపుల తరంగములు
- నిపతన్తి - పడుచున్నవి

తాత్పర్యం: ఓ తల్లి! కొత్త సిందూరం వంటి కాంతి గల నిన్ను ఎవరు హృదయములో ధ్యానించుచున్నారో, వారిపై కలువ వంటి నీ కడకంటి చూపుల తరంగములు పడుచున్నవి (వారిని దయతో చూచుచున్నవి).

ఫలితం: ఎవరైతే అమ్మవారిని కొత్త సిందూరం వలె ఎరుపు రంగులో ధ్యానిస్తారో, వారిపై అమ్మవారు కరుణా కటాక్షాలు కురిపిస్తారు.

శ్లోకము 2: వర్గాష్టక మిళితాభి ర్వశినీ ముఖ్యాభి రావృతాం భవతీమ్ | చిన్తయతాం సితవర్ణాం వాచో నిర్యాన్త్యయత్నతో వదనాత్ !! ౨

ప్రతిపదార్థం:

- వర్గ అష్టక మిళితాభిః - ఎనిమిది వర్గములచే కూడిన
- వశినీ ముఖ్యాభిః ఆవృతాం - వశిని మొదలైన శక్తులచే చుట్టబడిన
- సిత వర్ణాం భవతీమ్ - తెల్లని రంగు గల నిన్ను
- చిన్తయతాం - ధ్యానించువారికి
- వాచః - మాటలు
- అయత్నతః వదనాత్ నిర్యాన్తి - ప్రయత్నం లేకుండా నోటి నుండి వచ్చును

తాత్పర్యం: ఎనిమిది వర్గములచే కూడిన వశిని మొదలైన శక్తులచే చుట్టబడిన, తెల్లని రంగు గల నిన్ను ధ్యానించువారికి మాటలు ప్రయత్నం లేకుండా నోటి నుండి వచ్చును (వారికి వాక్శుద్ధి కలుగును).

ఫలితం: ఎవరైతే అమ్మవారిని తెల్లని రంగులో వశిని మొదలైన శక్తులతో చుట్టబడి ఉన్నట్లు ధ్యానిస్తారో, వారికి వాక్శుద్ధి కలుగుతుంది.

శ్లోకము 3: కనక శలా గౌరీం -కర్ణవ్యాలోల కుణ్డల ద్వితీయామ్ | ప్రహసిత ముఖీఞ్చ భవతీం ధ్యాయ న్తే త ఏవ భూధనదాః|| ౩

ప్రతిపదార్థం:

- కనక శలా గౌరీమ్ - బంగారు విగ్రహం వంటి గౌరీదేవిని
- కర్ణ వ్యాలోల కుణ్డల ద్వితీయామ్ - చెవుల వద్ద ఊగుతున్న కుండలములచే ప్రకాశించుదానిని
- ప్రహసిత ముఖీమ్ చ భవతీమ్ - నవ్వుతున్న ముఖము గల నిన్ను
- యే ధ్యాయన్తే - ఎవరు ధ్యానించుచున్నారో
- తే ఏవ భూధనదాః - వారే భూమిపై ధనవంతులు

తాత్పర్యం: బంగారు విగ్రహం వంటి గౌరీదేవిని, చెవుల వద్ద ఊగుతున్న కుండలములచే ప్రకాశించుదానిని, నవ్వుతున్న ముఖము గల నిన్ను ఎవరు ధ్యానించుచున్నారో, వారే భూమిపై ధనవంతులు అగుదురు.

ఫలితం: ఎవరైతే అమ్మవారిని బంగారు వర్ణంలో, నవ్వుతున్న ముఖంతో, ఊగుతున్న కుండలాలతో ధ్యానిస్తారో, వారు ధనవంతులు అవుతారు.

శ్లోకము 4: శీర్షామ్భోరుహ మధ్యే శీతల పీయూష వర్షిణీం భవతీమ్ | అనుదిన మనుచిన్తయతా మాయుష్యం భవతి పుష్కల మవన్యామ్! ౪

ప్రతిపదార్థం:

- శీర్ష అమ్భోరుహ మధ్యే - శిరస్సునందలి పద్మము మధ్యలో
- శీతల పీయూష వర్షిణీం భవతీమ్ - చల్లని అమృతమును కురిపించు నిన్ను
- అనుదినం అనుచిన్తయతామ్ - ప్రతిరోజు ధ్యానించువారికి
- అవన్యామ్ ఆయుష్యం పుష్కలం భవతి - భూమిపై ఆయుస్సు పుష్కలంగా ఉండును

తాత్పర్యం: శిరస్సునందలి సహస్రార పద్మము మధ్యలో చల్లని అమృతమును కురిపించు నిన్ను ప్రతిరోజు ధ్యానించువారికి భూమిపై ఆయుస్సు పుష్కలంగా ఉండును.

ఫలితం: ఎవరైతే అమ్మవారిని సహస్రారంలో అమృతం కురిపిస్తున్నట్లు ధ్యానిస్తారో, వారికి దీర్ఘాయువు కలుగుతుంది.

శ్లోకము 5: మధురస్మితాం మదారుణ నయనాం మాతఙ్గకుమ్భ వక్షోజామ్ | చన్ద్రవతంసినీం త్వాం సవిధే పశ్యన్తి సుకృతినః కేచిత్|| ౫

ప్రతిపదార్థం:

- మధుర స్మితామ్ - మధురమైన చిరునవ్వు కలదానిని
- మద అరుణ నయనామ్ - మత్తుతో ఎర్రనైన కన్నులు కలదానిని
- మాతఙ్గ కుమ్భ వక్షోజామ్ - ఏనుగు కుంభస్థలముల వంటి స్తనములు కలదానిని
- చన్ద్రవతంసినీం త్వాం - చంద్రుని శిరోభూషణముగా కల నిన్ను
- కేచిత్ సుకృతినః సవిధే పశ్యన్తి - కొందరు పుణ్యాత్ములు సమీపమున చూచుచున్నారు

తాత్పర్యం: మధురమైన చిరునవ్వు కలదానిని, మత్తుతో ఎర్రనైన కన్నులు కలదానిని, ఏనుగు కుంభస్థలముల వంటి స్తనములు కలదానిని, చంద్రుని శిరోభూషణముగా కల నిన్ను కొందరు పుణ్యాత్ములు సమీపమున చూచుచున్నారు (సాక్షాత్కరించుకొనుచున్నారు).

ఫలితం: కొందరు పుణ్యాత్ములు అమ్మవారిని మధురమైన చిరునవ్వుతో, ఎర్రని కన్నులతో, ఏనుగు కుంభస్థలాల వంటి స్తనాలతో, చంద్రుని శిరోభూషణంగా సాక్షాత్కరిస్తారు.

శ్లోకము 6: లలితాయాః స్తవరత్నం లలితపదాభిః ప్రణీత మార్యాభిః | అనుదిన మవనౌ పఠతాం ఫలాని వక్తుం ప్రగల్భతే సైవ|| ౬

ప్రతిపదార్థం:

- లలితాయాః స్తవరత్నం - లలితాదేవి యొక్క స్తోత్ర రత్నము
- లలిత పదాభిః ప్రణీతం ఆర్యాభిః - అందమైన పదములతో కూర్చబడినది, గొప్పదైనది

- అవనౌ అనుదినం పఠతామ్ - భూమిపై ప్రతిరోజు చదువువారికి
- ఫలాని వక్తుం సైవ ప్రగల్భతే - ఫలితములను చెప్పుటకు ఆమెయే సమర్థురాలు

తాత్పర్యం: లలితాదేవి యొక్క ఈ స్తోత్ర రత్నము అందమైన పదములతో కూర్చబడినది మరియు గొప్పదైనది. భూమిపై ప్రతిరోజు దీనిని చదువువారికి కలిగే ఫలితములను చెప్పుటకు ఆమెయే సమర్థురాలు (ఆమెయే అన్ని ఫలితములను ఇచ్చును).

ఫలితం: ఈ లలితా స్తవరత్నాన్ని ప్రతిరోజు పఠించేవారికి అమ్మవారే అన్ని శుభ ఫలితాలను ప్రసాదిస్తుంది.

శ్లోకము 7: చతుర్భుజే ! చన్ద్రకలావతంసే ! కుచోన్నతే ! కుఙ్కుమరాగశోణే | పుణ్డ్రేక్షు చాపాఙ్కుశ పుష్ప బాణ హస్తే నమస్తే జగదేకమాతః!! ౭

ప్రతిపదార్థం:

- చతుర్భుజే - నాలుగు భుజములు కలదానా!
- చన్ద్రకలావతంసే - చంద్రవంకను శిరోభూషణముగా కలదానా!
- కుచోన్నతే - ఎత్తైన స్తనములు కలదానా!
- కుఙ్కుమరాగశోణే - కుంకుమ రంగుతో ఎర్రనైనదానా!
- పుణ్డ్రేక్షు చాపాఙ్కుశ పుష్ప బాణ హస్తే - చెరుకు విల్లు, అంకుశము, పువ్వుల బాణములు చేతిలో కలదానా!
- జగత్ ఏక మాతః - లోకమునకు ఏకైక తల్లివైన నీకు
- నమస్తే - నమస్కారము!

తాత్పర్యం: నాలుగు భుజములు కలదానా! చంద్రవంకను శిరోభూషణముగా కలదానా! ఎత్తైన స్తనములు కలదానా! కుంకుమ రంగుతో ఎర్రనైనదానా! చెరుకు విల్లు, అంకుశము, పువ్వుల బాణములు చేతిలో కలదానా! లోకమునకు ఏకైక తల్లివైన నీకు నమస్కారము!

ఫలితం: అమ్మవారి యొక్క ఈ రూపాన్ని ధ్యానిస్తూ నమస్కరించడం వలన సకల శుభాలు కలుగుతాయి.

శ్లోకము 8: అరుణాం కరుణా తరఙ్గితాక్షీం ధృత పాశాఙ్కుశ పుష్ప బాణ చాపామ్ | అణిమాదిభి రావృతాం మయూఖై రహ మిత్యేవ విభావయే భవానీమ్!! ౮

ప్రతిపదార్థం:

- అరుణాం - ఎరుపు రంగు కలదానిని
- కరుణా తరఙ్గిత అక్షీమ్ - దయతో నిండిన కన్నులు కలదానిని
- ధృత పాశ అఙ్కుశ పుష్ప బాణ చాపామ్ - ధరించబడిన పాశము, అంకుశము, పువ్వుల బాణములు, చెరుకు విల్లు కలదానిని
- అణిమాదిభిః మయూఖైః ఆవృతాం - అణిమ మొదలైన సిద్ధుల కిరణములచే చుట్టబడిన

- భవానీమ్ అహం ఇతి ఏవ విభావయే - భవానిని నేను ఈ విధముగా ధ్యానించుచున్నాను

తాత్పర్యం: ఎరుపు రంగు కలదానిని, దయతో నిండిన కన్నులు కలదానిని, పాశము, అంకుశము, పువ్వుల బాణములు, చెరుకు విల్లు ధరించినదానిని, అణిమ మొదలైన సిద్ధుల కిరణములచే చుట్టబడిన భవానిని నేను ఈ విధముగా ధ్యానించుచున్నాను.

ఫలితం: అమ్మవారి యొక్క ఈ రూపాన్ని ధ్యానించడం వలన అష్టసిద్ధులు కలుగుతాయి మరియు ఆమె అనుగ్రహం లభిస్తుంది.

శ్రీమదాది శైవైః తత్రభవద్భిః క్రోధభట్టారకై : శ్రీ దుర్వాసమహర్షిభిః సందృశ్య ప్రత్యక్షతః శ్రీ పురం సంవర్ణితమ్.

శ్రీ ఆర్యాద్విశతీ స్తోత్ర రత్నాఖ్యం శ్రీలలితా స్తవరత్నం సమ్పూర్ణమ్.

ఇట్లు - ఈ విధంగా

శ్రీమదాది శైవైః - శ్రీమాన్ ఆదిశైవులలో శ్రేష్ఠులైన

తత్రభవద్భిః - పూజ్యులైన

క్రోధభట్టారకైః - క్రోధభట్టారకులు అను పేరు గల

శ్రీ దుర్వాసమహర్షిభిః - శ్రీ దుర్వాస మహర్షిచే

సందృశ్య - చూడబడి

ప్రత్యక్షతః - కన్నులారా

శ్రీ పురం సంవర్ణితమ్ - శ్రీ పురము (మణిద్వీపము) వర్ణింపబడినది.

శ్రీ ఆర్యాద్విశతీ - శ్రీ ఆర్యా ద్విశతి అను

స్తోత్ర రత్నాఖ్యం - స్తోత్ర రత్నము అను పేరు గల

శ్రీ లలితా స్తవరత్నం సమ్పూర్ణమ్ - శ్రీ లలితా స్తవరత్నము సంపూర్ణమైనది.

ఈ విధంగా, శ్రీమాన్ ఆదిశైవులలో శ్రేష్ఠులైన, పూజ్యులైన క్రోధభట్టారకులు అను పేరు గల శ్రీ దుర్వాస మహర్షిచే చూడబడి, కన్నులారా శ్రీ పురము (మణిద్వీపము) వర్ణింపబడినది. శ్రీ ఆర్యా ద్విశతి అను స్తోత్ర రత్నము అను పేరు గల శ్రీ లలితా స్తవరత్నము సంపూర్ణమైనది.
